

Halden kommune

Budsjett 2016

vedtatt i Kommunestyret 17.12.2015

Innholdsfortegnelse

Kommunestyrets innledning	4
Veiledning.....	4
Kommunestyrets endringer til rådmannens budsjettforslag	5
Felles	5
Undervisning og oppvekst.....	5
Helse og omsorg.....	5
Samfunnsutvikling og Kultur	5
Teknisk	6
Nøkkeltall endringer.....	6
Rådmannens innledning.....	7
Hovedpunkter i budsjettforslaget	9
Overordnet.....	9
Rådmannens omstilling og formannskapets konto.....	9
Inndekning av merforbruk.....	9
Omstilling og effektivisering.....	10
Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester	10
Investeringsbudsjettet	11
Budsjettprosess 2016	11
Organisasjon.....	11
Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap	13
Kommunens samfunnsplan	14
Strategisk nærings- og eiendomsutvikling	15
Helhetlig styring	16
Styringsindikatorer – samlet oversikt.....	17
Folkehelse	19
Demografisk utvikling i de eldre aldersgruppene.....	20
Fellesinntekter.....	23
Rammetilskudd og skatteinntekter	23
Motpost avskrivninger	24

Sentraladministrasjon/ fellesfunksjoner	25
Organisering	25
Mål og hovedoppgaver	25
Styringsindikatorer	28
Driftsrammer	28
NAV Halden	29
Organisering	29
Mål og hovedoppgaver	29
Styringsindikatorer	30
Driftsrammer	31
Undervisning, oppvekst og kultur	32
Organisering	32
Mål og hovedoppgaver	32
Styringsindikatorer	36
Driftsrammer	37
Kommunalavdeling Undervisning, oppvekst & kultur.....	38
Område: Kultur, idrett og mangfold	38
Organisering	38
Mål og hovedoppgaver	38
Styringsindikatorer	42
Driftsrammer	42
Kommunalavdeling Helse og omsorg.....	43
Organisering	43
Mål og hovedoppgaver	44
Funksjon 242 - Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	53
Styringsindikatorer	54
Driftsrammer	54
Kommunalavdeling Teknisk.....	56
Organisering.....	56
Mål og hovedoppgaver	56
Styringsindikatorer	60
Driftsrammer	63

Investeringsbudsjett.....	65
Investeringsoversikt	66
Kommentarer til nye prosjekt	67
Vedtak i kommunestyret.....	75
Budsjett 2016. Vedtak:	75
Obligatoriske oversikter	77
Budsjettsskjema 1A – drift	77
Budsjettsskjema 1B – drift	77
Budsjettsskjema 2A – investering	78
Budsjettsskjema 2B – investering	78
Tiltak.....	79
Tiltak – nedleggelse av Tistedal barnehage.....	80
Tiltak SFO – enhetskostnader	81
Tiltak - Ny skole på Idd	82
Tiltak - Redusere overføringer.....	84
til Den norske kirke med 1 mill. kroner	84
Tiltak- Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem.....	85
Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien	87
Tiltak- Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim.....	89
Tiltak- Effekt av KOSTRA arbeidet/ omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning	91
Tiltak - Redusere husleiekostnader	93
Tiltak- Forsterkninger teknisk.....	94
Tiltak- Formannskapetets konto – reduksjon av bevilgning	95
Tiltak- Bortfall av tilskudd til NCE-prosjekt.....	96
Tiltak- Reduksjon politisk godtgjørelse	97
Gebyrregulativ.....	98
Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr	108
Betalingsregulativ for bygge-, plan-, utslipps-, delings-, eighedsregistrerings og seksjoneringssaker	113
Forskrift om anløpsavgift	137
Barnehagetakster Halden kommune	144

Kommunestyrets innledning

Kommunestyret vil takke rådmannen, kommunens øvrige ledelse og ansatte for oppfølging av budsjettet for 2015. Spesielt merker kommunestyret seg at sektoren Helse og Omsorg holder sine budsjetter for første gang på svært lang tid. Samtidig vil kommunestyret understreke behovet for ytterligere kostnadsreduksjoner både for fortsatt reduksjon av samlet forbruk og for å møte kravene til innstramning som hvert år følger statsbudsjettet. Kommunestyret ønsker derfor at nedbemanningsprosessen fortsetter og støtter derfor rådmannens formuleringer om å vurdere muligheter for interne omplasseringer når det oppstår vakanser. Dette gjelder hele kommunens virksomhet. Samtidig ser også kommunestyret behovet for å sikre rett kompetanse, som er avgjørende for gode tjenester innenfor de stramme rammene Halden kommune har.

Kommunestyrets vedtatte budsjett bygger på rådmannens forslag med modifikasjoner som detaljert i neste kapitel. Kommunestyret har valgt å videreføre tilbud og ordninger innenfor kulturområdet. Med unntak av tilskudd til kirken, blir de foreslåtte nedskjæringene i kultursektoren ikke foreslått i kommunestyrets vedtatte budsjett. Samtidig har kommunestyret merket seg at rådmannen allerede legger opp til ambisiøse kostnadsreduksjoner på Undervisning og Oppvekst samt Helse og Omsorg. Kommunestyret velger derfor å følge rådmannens budsjett for disse sektorene. Kommunestyret vil samtidig understreke behovet for fortsatt stram kontroll med og oppfølging av utgiftene, der rammene for hver sektor som hovedregel skal overholdes.

Kommunestyret vil igjen understreke betydningen av godt planverk for å kunne håndtere de faglige og økonomiske utfordringene Halden kommune møter. Det vil derfor bli viktig å styrke kapasiteten og kompetansen på dette området.

Veiledning

Dette forslaget tar utgangspunkt i rådmannens forslag og i all hovedsak er den originale teksten beholdt. Endringer går klart fram av listen under "Kommunestyrets endringer til rådmannens budsjettforslag" på de neste sidene. Disse punktene er også gjengitt under hvert område i budsjettet. I området kultur, idrett og mangfold er rådmannens forslag omskrevet i større grad. Vedlegg som beskriver tiltak som er reversert er tatt ut av dokumentet.

Nøkkeltall, tabeller og budsjettskjemaer skal være avstemt i henhold til endringene av rådmannens opprinnelige budsjettforslag.

Kommunestyrets endringer til rådmannens budsjettforslag

Felles

- Formannskapetets konto økes med kr 1,5 millioner til kr 2,5 millioner ved omdisponering fra rådmannens konto.
- Satsene for eiendomsskatt holdes uendret. Forventet inntektsnivå reduseres med kr 19 millioner. Avsetninger til fond reduseres tilsvarende.
- Eventuelle gjenstående reduksjoner av renter på gjeld skal tilføres ubundet disposisjonskonto. (ca. kr 0,7 millioner).
- Ved større investeringsprosjekter skal offentlig/privat samarbeid (OPS) vurderes.
- Kommunestyret ber rådmannen om å utrede Halden kommunale pensjonskasses virksomhet og forvaltning i nåværende og fremtidig form.

Undervisning og oppvekst

- Planlegging og prosjektering av ny skole på Idd fortsetter. I dette arbeidet skal også en samlet skole for alle ti klassetrinnene vurderes. Skolen skal stå klar til skolestart 2017.
- Planlegging av ny skole i sentrum (1-10) skal påbegynnes. I denne forbindelse skal også idrettshall utredes, inkludert mulighetene for å realisere en hall med to håndballbaner som oppfyller håndballforbundets arenakrav.
- Kommunestyret mener det er avgjørende med bedre rekruttering av fosterfamilier. Rådmannen legger frem en sak med forslag til tiltak for politisk behandling i første kvartal 2016.

Helse og omsorg

- Framtidig struktur og lokalisering av virksomhetene innen helse og omsorg skal utredes for videre politisk behandling. Dette er en del av arbeidet med investeringer for effektivisering av denne sektoren.

Samfunnsutvikling og Kultur

- Kommunestyret ønsker å skjerme området kultur, spesielt kulturskolen, biblioteket, ungdomsklubben Domino og Rockehuset.
- Aktivitetsnivået i kultursektoren finansieres ved omdisponering av kr 1,9 millioner fra feil i HUO og rentereduksjon med kr 1,9 millioner.
- Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift og tilskudd vurderes fortløpende og reforhandles.
- Kremasjonsavgift innenbys økes til kr 2.500. Kommunestyret stiller også krav til effektivisering av kirkens virksomhet. Økte inntekter som følge av dette tilfaller kirken.

- Kommunestyret ber om økt tempo i salg av kommunale eiendommer. Det vurderes om utvalgte eiendommer og områder skilles ut og forvaltes av eget selskap. Resultatet av slike utredninger skal legges fram for politisk behandling.

Teknisk

- Arbeidet med arealplanen for Halden Kommune forseres for å sikre tilgangen på tomter til boligformål.
- Rådmannen bes legge fram oversikt over ferdigregulerte byggeklare tomter i forhold til gjeldende arealplan innen 1.3.2016. Oversikten vil danne grunnlag for endringer i arealplanen.
- Rokke avfallsplass holdes åpent 2 lørdager hver måned. Dette dekkes inn av at avfallsgebyret opprettholdes.

Nøkkeltall endringer

Endringer/reverseringer: (kroner i 1.000)	
Bibliotek	1 400
Kulturskole, reduksjon/endret tilbud	875
Reduksjon tilskuddsmidler	970
Reduksjon kjøp av tjenester	175
Reduksjon renhold og innkjøp	50
Kulturtiltak barn og unge	300
Kirken	255
Økt avsetning disposisjonfond	730
Sum endringer/reverseringer	4 755
Inndekking:	
Feil i budsjett HUO	1 900
Reduserte rentekostnader	2 600
Økt kremasjonsavgift	255
Sum inndekking	4 755

Rådmannens innledning

Byjubileums-året, der Halden by feiret sitt 350-års jubileum, er i ferd med å «ebbe ut». Gjennom året har vi vært vitne til en fantastisk dugnadsinnsats av hele byen. Uke etter uke har små og store arrangement vært avholdt, som et ledd i markeringen. Uke etter uke har et enormt antall dugnadstimer vært lagt ned. Jeg håper alle haldensere er stolte av måten fellesskapet har bidratt og løst dette på.

Halden kommune har vært igjennom krevende omstillings- og endringsprosesser de siste årene. Fokus på inntektsoptimalisering og på å holde kostnadsnivået nede har ført til driftsbalanse de siste to årene. Det var både viktig og gledelig, og er et resultat av hardt arbeid i hele organisasjonen.

Årene fremover vil også bli krevende. Prioriteringene vil bli enda tøffere, etter hvert som inndekkingen av underskudd gradvis skal økes til årlig 45 mill. kroner fra og med 2018. Gjennom fokus på helhetlig styring og de elementer som ligger i dette, har vi et godt grunnlag for å kunne lykkes med videre prosesser og omstilling. Det vil være utfordrende – og nødvendig.

Rådmannen vil også i 2016 ha fokus på å sikre forutsigbare tjenester for innbyggerne. Halden kommune skal levere tjenester med riktig kvalitet og mottakerne skal oppleve at de blir møtt med god service. I dette arbeidet vil internkontroll og refleksjonsarenaer være viktig.

I 2016 legges det opp til å starte flere investeringsprosjekter som har til hensikt å bedre infrastruktur og med det legge til rette for ulike effektiviseringsprosesser i tjenester innenfor undervisning og omsorgstjenester.

Gjennom arbeidsgiverpolitikken som er vedtatt i 2015, husker vi at kommunens verdier bygger på fire grunnverdier; *Tillit*, *Åpenhet*, *Respekt* og *Redelighet*. Gjennom å bruke disse som en veileder i daglige valg, beslutninger og prioriteringer i samhandlingen mellom ansatte og innbyggere ligger det et godt grunnlag for å lykkes.

Det er store forventninger til kommunen som tjenesteleverandør og som utvikler av lokalsamfunnet. I 2015 vil små og sterke fagmiljøer knyttet til plan, næring, eiendom og folkehelse samles i avdeling for Samfunnsutvikling. Avdelingen vil ha en viktig oppgave knyttet til utvikling av Haldensamfunnet gjennom å kjøre planprosesser, og å bidra inn i ulike innovasjonsprosesser. Kommunens målsettinger i Strategisk Næringsplan 2015-2020 vil være viktig for avdelingens arbeid knyttet til samfunnsutvikling. Gjennom 2015 har Halden kommune blitt mer synlige, noe som skal forsterkes ytterligere i 2016. Nyttige planer og prosesser for samfunnet skal gjennomføres.

Gjennom siste halvdel av 2015 ser vi at store internasjonale katastrofer får lokale ringvirkninger for Halden samfunnet. Bosetning av flykninger vil øke i omfang. Dette vil etter de prognoser som foreligger forsterkes i 2016 og med det utfordre oss i arbeidet med å bedre integrerings- og bosettingsarbeidet. Gjennom rask og målrettet innsats fra en rekke

frivillige, Mangfoldsrådet, Halden Kommunale Kompetansesenter og NAV har vi tro på at vi skal lykkes godt med dette.

Kommunestyret må innen sommeren 2016 ta stilling til en eventuell kommunesammenslåing. Aremark har vært tydelige på at de ikke ønsker en sammenslåing med Halden. I oppdraget fra Fylkesmannen ligger det likevel at kommunestyret innen 1. Juli 2016 behandler sak om kommunereform. Gjennom 1. halvår vil det derfor pågå et utredningsarbeid etter gitte kriterier, som skal danne et godt grunnlag for kommunens beslutning.

Det er ingen tvil om at Halden kommune fortsatt vil ha store økonomiske utfordringer i årene som kommer og at rammene vil oppleves som stramme. Økonomisk kontroll er en viktig forutsetning for å sikre forutsigbare tjenester i fremtiden. Et målrettet fokus på økonomi og kontroll, både i et kortsiktig og langsiktig perspektiv, samtidig som det legges til rette for en stadig mer effektiv drift gjennom strukturelle investeringer blir viktig. På den måten vil vi oppleve en bærekraft i vårt tilbud over tid.

Roar Vevelstad
Konst. rådmann

Hovedpunkter i budsjettforslaget

Rådmannens forslag til budsjett for 2016 er utarbeidet med bakgrunn i budsjett 2015, samt økonomiplanen for 2015-2018.

Overordnet

Driftsbudsjettets frigjorte midler til tjenesteproduksjon øker med 3,3 % fra 2015 til 2016. Korrigeres for en forventet pris- og lønnsvekst utgjør realveksten 0,6 %, som skal dekke nye satsninger, økte kostnader som følge av endringer i demografiske forhold og ikke minst økt inndekning av akkumulert underskudd.

Totalt sett utgjør budsjetterte bruttodriftsutgifter i tjenesteproduksjonen for 2016 2,067 mill. kroner. I så store beløp ligger det alltid et handlingsrom i forhold til å kunne foreta prioriteringer. Imidlertid, det ligger «en plan» bak hver krone, og slik sett får en omprioritering alltid konsekvenser.

Resultatutviklingen har vært god de siste 2 årene. Selv om regnskapet for 2015 ikke er gjort opp, er det god prognose og inndekningen av underskudd kan pr nå gjøres i tråd med forpliktende plan. De økonomiske utfordringene er imidlertid fremdeles meget store. Budsjett 2016 og de nærmeste årene blir dermed enda strammer enn de to foregående årene, som følge av at inndekningen av underskudd årlig skal økes til 45 mill. kroner fra og med 2018. Dette medfører at de ulike satsninger og styrkninger som stortinget legger opp til i statsbudsjetter må vurderes nøye og finnes plass til gjennom omprioriteringer i vårt tjenestetilbud. Vi vil ikke greie å tilføre de enkelte tjenestekområder midler til slik satsning. I forslag til statsbudsjett for 2016 legges det opp til «mindre styrkninger» til blant annet rus/psykiatri, helsesøster og ny naturfagstime på ungdomstrinnet med en forventet kostnadsramme for Halden i 2016 på 6,2 mill. kroner. I motsatt ende ligger en økning av inndekningen av underskudd med 10 mill. kroner. Det må løpende omprioriteringer til, og om nødvendig vedtak i forhold til dette gjennom året.

Rådmannens omstilling og formannskapets konto

Budsjett 2016 er et krevende budsjett. Risikoen knyttet til gjennomføring av vedtak er alltid tilstede i en stor driftsorganisasjon med kompleks oppgavesammensetning. Som i 2015 har rådmannen derfor funnet det nødvendig å foreta en liten avsetning for å kunne dekke uforutsette hendelser knyttet til gjennomføring av tiltak. Dette kan være tidsforskyving av effekttidspunkt så vel som innkjøp av prosessbistand i enkelte gjennomføringsfaser av tiltak. Posten «rådmannens omstilling» utgjør 4,1 mill. kroner. Endret av kommunestyret til 2,6 mill. kroner. Videre har rådmannen avsatt 1 mill. kroner til formannskapets disposisjon. Endret av kommunestyret til 2,5 mill. kroner. Rådmannen anser ovennevnte poster som beskjedene budsjettsummer som er nødvendig.

Inndekning av merforbruk

Økonomiplanen for 2016-2019 inneholder en forpliktende plan for inndekning av tidligere års merforbruk. Rådmannen anser det som en forutsetning at denne planen følges og har

derfor lagt opp til en inndekning på 20 millioner kr i 2016, godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i brev datert 29.10.2014.

Omstilling og effektivisering

Halden kommune fikk høsten 2013 ekstraordinært tilskudd fra Kommunal- og Moderniseringsdepartementet for å kunne foreta en tjenestegjennomgang som grunnlag for omstilling. I denne prosessen var det satt fokus på helse og omsorg, skoler og barnehager og administrasjon. Tjenestegjennomgangen med tilhørende utarbeidelse av tiltak har vært basis i vårt omstillingsarbeid både i 2014 og 2015. Dette arbeidet er også grunnlaget for endringsarbeidet innenfor de store sektorene i 2016.

I perioden desember 2013 til oktober 2015 er det i Halden kommune foretatt en reduksjon med 100 årsverk. Det vesentligste er tatt innenfor helse og omsorg. Også i 2016 blir det meget viktig å vurdere en hver stilling ved ledighet, med tanke på å effektivisere tjenester og redusere kostnader. Dette vil forde et behov for økt fleksibilitet hos ansatte.

Omstillingsarbeidet blir stadig vanskeligere og mer utfordrerne etter hvert som de ulike tjenestene får et økonomisk omfang som gjenspeiler nivået i andre sammenlignbare kommuner. I perioden 2014-2015 er langt på vei «de korte effekter» hentet ut. Det meste av det gjenværende endringsarbeidet som er utledet av tjenestegjennomgangen krever strukturelle endringer, både i infrastruktur og tjenestedesign. I det videre omstillingsarbeidet blir avvikrapportering og vurdering av slike viktig for å sikre at vi leverer forsvarlige tjenester.

Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Gode oppvekstsvilkår for barn og unge er et sentralt mål.

Tjenester til utsatte barn og unge med tidlig innsats er særskilt viktig. Rådmannen har derfor forsøkt å skjerme dette området for kutt. Helhet og sammenheng i tjenestene som er rettet mot barn og unge gir et godt grunnlag for det helhetlige utdanningsløpet, og et godt læringsutbytte med gode grunnleggende ferdigheter.

Helse- og omsorgstjenestene er en tjeneste som skal preges av nær dialog og medvirkning med bruker og pårørende. En slik medvirkning er nødvendig for å sikre at brukerperspektivet ivaretas. Det ble derfor b.la etablert brukerråd i enhet sykehjem fra januar 2015. Brukerrådet består av pårørende/brukere og ledelse.

Et av formålene med samhandlingsreformen er at folk skal få flere tjenester nær der de bor. Utskrivingspraksis viser at stadig sykere pasienter kommer tidligere ut fra sykehus. En styrking av kompetansen i tjenesten er derfor viktig, både den formelle kompetansen og realkompetansen.

Satsingen på «arbeid først» i NAV-Halden fortsetter også i 2016. Denne har som mål å redusere antall mottakere av økonomisk sosialhjelp og andre passive ytelser. NAV-Halden

skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjettet på 464,4 mill. kroner er ekspansivt. Likevel er det foretatt en vurdering av hvert enkelt prosjekt opp mot lønnsomhet og lovverk. I 2016 ligger det oppstart av to store prosjekter, Idd skole og Demensboliger på Bergheim som begge vil gi positive økonomiske driftseffekter. VA-sektoren er budsjettert med en investering på 102 mill. kroner, i henhold til vedtatt hovedplan og er selvfinansierende.

Rådmannen legger opp til at en salgsinntekt på 5 mill. kroner avsettes til fond for anskaffelse av sentrumsnære tomter eller bygninger med tanke på etablering av boliger. Tanken er at dette kan benyttes til oppkjøp av strategiske tomter og bygg senere år. I så måte foreslås også en investeringsbevilgning på 15 mill. kroner til kjøp av tomter/boliger/bygg finansiert av tidligere salgsinntekt som er avsatt til fond.

Budsjettprosess 2016

Rådmannens budsjettforslag for 2016 legges frem den 5. november 2015. Formannskapetets behandling vil være 3. desember. Årsbudsjettet skal i henhold til kommunelovens § 45-3 vedtas av kommunestyret. Kommunestyrets behandling vil være den 17. desember 2015. Formannskapetets innstilling vil være til offentlig ettersyn i perioden mellom formannskapetets og kommunestyrets behandling. Kommunestyrets vedtak vil oversendes Fylkesmannen for lovlighetskontroll som følge av at kommunen er registrert i ROBEK.

Budsjett 2015 ble vedtatt i desember 2014 og økonomiplanen for 2015-2018 ble vedtatt av kommunestyret 11. september 2014. Disse dokumentene har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av budsjettet for 2016. Rådmannens hovedfokus har vært å legge et forutsigbart budsjett som muliggjør en inndekning av tidligere års merforbruk på 20 millioner kr slik den forpliktende planen forutsetter. Det har vært nødvendig å endre fordelingen av rammene mellom kommunalavdelingene i forhold til økonomiplanen 2015 - 2018. Særsilt sett i forhold til undervisning og oppvekst som i løpet av 2015 har opparbeidet en negativ prognose på om lag 18 mill. kroner.

De foreslåtte tiltakene er drøftet med tillitsvalgte i felles drøftingsmøte, samt i sektor HTV-møte.

Rådmannen vil i forbindelse med kommunestyrets budsjettbehandling legge frem en sak med forslag til rutiner og innhold i rapporteringen til politiske organer i 2016.

Organisasjon

Halden kommunes organisasjon er inndelt i rådmannens stab og tre kommunalavdelinger samt NAV.

Rådmannens ledergruppe (RLG) består høsten 2015 av konst. rådmann, konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst, konst. kommunalsjef oppvekst og kultur, konst. kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef teknisk, personalsjef, fagleder lønn, NAV- leder og leder for informasjon og service.

Kommunalavdeling helse og omsorg er nå organisert i 5 enheter som ledes av enhetsledere.

- Enhet hjemmesykepleie
- Enhet omsorgsboliger
- Enhet samlokaliserte boliger
- Enhet sykehjem
- Enhet basistjenester

Enheterne er delt inn i underområder med en eller flere områdeledere avhengig av type virksomhet. I tillegg har kommunalavdelingen et eget område for koordinerende fellestjenester.

Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur er organisert i 24 enheter med enhetsledere.

- 9 barneskoler med rektor som enhetsleder
- 3 ungdomsskoler med rektor som enhetsleder
- 7 kommunale barnehager med styrer som enhetsleder
- PPT og logopedtjeneste med enhetsleder
- Voksenopplæring med enhetsleder
- Barnevernstjenesten med enhetsleder
- Helsesøstertjenesten med enhetsleder
- Kultur og idrett med enhetsleder
- Skole- og miljøsenderet med avdelingsleder

Kommunalavdeling teknisk er organisert i 5 enheter som ledes av enhetsleder.

- Miljø og landbruk
- Plan, byggesak og geodata
- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Brann

NAV er organisert direkte under rådmannen. Rådmannen har i tillegg sin stab som består av:

- Juridisk
- Informasjon og service
- Politisk sekretariat

- Økonomi og samfunnsutvikling
- Personal og organisasjon

Organisasjonsstrukturen er under kontinuerlig vurdering om hvorvidt den er hensiktsmessig i forhold til oppgaver og utfordringer. På bakgrunn av gjennomgangen i omstillings- og omstrukturingsprosjektet vil det gjøres vurderinger av ledernivåer, strukturer og dimensjoneringen av stabsfunksjonene. Det har i løpet av 2015 også blitt enkelte endringer i strukturen i helse og omsorg og teknisk.

Det skal til enhver tid være samhandling på tvers av organisasjonen i oppgaver som gjelder hele kommunen. Eksempler på oppgaver som har prioritet, krever samhandling og involverer ulike avdelinger er; samfunnsutvikling, kompetanseutvikling, lederutvikling, integrering og mangfold.

Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap

For å kunne gjennomføre ønsket omstilling og utvikling av Halden kommune i årene fremover, er det avgjørende og nå fastsatte mål og oppnå resultater. Lederutviklingsprogrammet som er gjennomført i 2013-2015 vil gå over i en ny fase. Mye kunnskap har blitt tilført organisasjonen, og i det kommende året vil det fra rådmannens ståsted være viktig å etablere arenaer for refleksjon og kompetanseoverføring internt mellom ledere både i og mellom kommunalavdelinger. Det påfyll av verktøy som lederutviklingsprogrammet har gitt skal praktiseres, evalueres og deles. Mot slutten av året vil videre lederutviklingsprogram med eksterne bidrag vurderes.

Lederne i Halden kommune er avhengig av å ha kompetente medarbeidere for å nå målene og løse oppgavene. Medarbeiderskap må derfor ses i sammenheng med lederskap og lederne må være tydelige på hvilke krav og forventninger som ligger i rollen til den enkelte medarbeider. Medarbeiderne ønsker, og må ta, et større ansvar for egen kompetanseutvikling og eget arbeidsmiljø. Den vedtatte arbeidsgiverstrategiens punkt 4 – kompetente og selvstendige medarbeidere peker nettopp på dette;

Den enkelte medarbeider er myndiggjort i lys av egne erfaringer, kunnskap, fag, holdninger, delegert ansvar og myndighet. Arbeidsgiver skal legge til rette for vekst gjennom forventninger og krav, og det skal gis støtte innenfor trygge rammer. En god og hyppig relasjon mellom leder og medarbeider er viktig, at medarbeideren blir sett, lyttet til og får bekreftelse på sin arbeidsutførelse.

Den kompetente medarbeideren er effektiv og fleksibel fordi hun/han har innflytelse over egen arbeidssituasjon og ikke har behov for å settes i gang og veiledes i detalj. Det er avgjørende at medarbeiderne på eget initiativ kan samarbeide og samhandle med andre. Gode møteplasser og arbeid i team og nettverk er viktig for faglig og

individuell utvikling, og det bør legges til rette for dette. Våre medarbeidere har forventninger om at jobben gir mening og mulighet for selvrealisering.

Det er dyktige medarbeidere i Halden kommune som deler kunnskap med andre, men det er fortsatt et potensiale i å benytte interne lærekrefter til kompetanseheving i organisasjonen.

Et åpent og konstruktivt samarbeid mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og vernetjenesten er avgjørende i arbeidet med å oppnå økonomisk handlingsrom og gode tjenester. Dette må følges opp ved å legge til rette for både formelle og uformelle møteplasser.

Reduksjon av lønnsmassen vil fortsatt være nødvendig for å kunne oppnå et økonomisk handlingsrom i årene fremover. Halden kommune har redusert antallet årsverk fra desember 2013 til september 2014 med 67,6 årsverk. Fra september 2014 til september 2015 er årsverk redusert med ytterligere 32,3 årsverk. Etter nedbemanningen på ca. 100 årsverk er det ca. 1654 faste årsverk i Halden kommune.

Det skal jobbes målrettet for å øke nærværet. Det akkumulerte fraværet var ved 3. kvartal 2015 på ca. 8,7 %. Langtidsfraværet er hovedutfordringen og vil følges spesielt i 2016 som del av nysatsingen på IA-arbeid (inkluderende arbeidsliv).

Arbeidspresset er stort og det er viktig å ha oppmerksomhet på arbeidsmiljøet, spesielt innenfor områder som vil bli berørt av nedbemanning.

Kommunens samfunnsplan

Kommunen er gjennom plan- og bygningsloven pålagt å ha en kommuneplan som består av både en samfunnsdel og en arealdel. Halden kommune vedtok i 2010 kommuneplanens samfunnsdel. Samfunnsdelen skal legge føringer for arealdelen. Gjennom planstrategiarbeidet for denne perioden ble det bestemt at rullering av kommuneplanens samfunnsdel skulle påbegynnes i denne kommunestyreperioden. På bakgrunn av dette arbeidet skulle behovet for rullering av arealdelen vurderes.

Rådmannen har gjennomført oppstart av rullering av kommuneplanens samfunnsdel i løpet av 2015. Den økonomiske snuoperasjonen som kommunen har hatt inneværende periode medfører at det er behov for å evaluere vedtatte strategier og eventuelt lage nye som skal følges opp senere av tema- og fagplaner.

Rullering av kommuneplanens samfunnsdel vil bli gjennomført som en fullstendig kommuneplanprosess. Rådmannen ønsker å gjennomføre planprosessen i egen regi med deltakelse fra alle kommunalområder med bred innbyggermedvirkning og involvering. Kommuneplanprosesser tar 1 – 1,5 år slik at en revidert kommuneplan kan vedtas samtidig som kommunestyret vedtar planstrategi for neste kommunestyreperiode innen oktober 2016.

Strategisk nærings- og eiendomsutvikling

Halden kommune har i dag en betydelig eiendomsmasse bestående av kommunale institusjoner, kommunale leiligheter, andelsleiligheter og mindre tomteparseller. Det er få større tomtereserver av størrelse i kommunalt eie.

De siste årene er det startet et arbeid med salg av kommunal eiendomsmasse for å frigjøre kapital og for å kunne reinvestere i nyere mer hensiktsmessige «arenaer». Det er viktig å starte arbeidet med å vurdere nye utbyggingsområder til boligutbygging i et lengre perspektiv (20-50 år). Det kan bli aktuelt å fremskynde dette, avhengig av hvordan de avsatte områdene i kommuneplanens arealdel faktisk blir frigjort for utbygging. Gode attraktive tomteprosjekter vil være viktig for vekst. Dette, kombinert med en stadig bedre infrastruktur mot Oslo, vil gjøre Halden enda mer attraktiv. Halden kommune skal bidra aktivt i markedsføringen av Halden og spesielt av næringstomter.

Halden kommune har eierandeler i flere selskaper og «sammenslutninger». Rådmannen mener det er viktig at Halden kommune som eier er tydelig i alle sine eierposisjoner. For å få til dette var det viktig å få en vedtatt eierstrategi i, der det for hvert eierskap klart fremkommer formålet med eierskapet.

Arbeidet med utarbeidelse av Strategisk Næringsplan 2015-2020 er ferdigstilt. I 2016 vil strategisk nærings- og eiendomsutvikling være en viktig del av kommunens innsats i lokalsamfunnsutviklingen.

Helhetlig styring

Helhetlig styring ble introdusert som begrep i 2013 og er en betegnelse på de ulike elementene som inngår i det totale styringsgrunnlaget for Halden kommune. Utarbeidelse av kommunikasjonsplan og administrativt delegeringsreglement ble ferdigstilt i 2014. Arbeidet med ny arbeidsgiverstrategi er sluttført og vedtatt i 2015. Det igangsettes sent i 2015 en prosess med gjennomgang og revidering av kommunens etikk-reglement. Dette vil slutføres medio 2016 og komme til behandling i kommunestyret.

Det ble i 2014 gjennomført en forvaltningsrevisjon av rådmannens internkontroll. Resultatet av denne revisjonen medførte at rådmannen nedsatte en arbeidsgruppe for å sikre fremdrift i arbeidet med kommunens elektroniske internkontrollsystem.

Gruppens oppgaver var å foreslå en hensiktsmessig og intuitiv måte å organisere rutiner på, iverksette informasjon og opplæring etter en prioritert liste over enheter foretatt av rådmannens ledergruppe og utvikle hensiktsmessige rapporter/rapporteringssystemer, spesielt i tilknytning til avvik.

I perioden mai – september var de utvalgte områdene gjennom opplæring i ny struktur, kartlegging, risikovurdering og avvikshåndtering. Ny håndbokstruktur er lagt ut på kommunens elektroniske internkontrollsystem for alle områdene og dokumenter legges inn fortløpende.

Kommunen har høsten 2015 gått til innkjøp av Risk Manager. Dette er et system for blant annet dokumentstyring, risikovurdering, avvikshåndtering, analyse og rapportering. Det er mange kommuner som benytter Risk Manager, og selv om vi er i oppstartsfasen er vi sikre på at dette er en god løsning for Halden Kommune. Spesielt at avvik kan meldes via en mobilapp ser vi på som en stor fordel. Risk Manager vil erstatte dagens system i sin helhet.

I 2016 vil implementering av dette systemet med tilhørende rutiner gis et meget stort fokus. Rådmannen har tidligere pekt på viktigheten av avviksmeldinger samt vurdering og behandling av disse, i forhold til det å ha kontroll på at tjensteproduksjonen skjer i tråd med lover og regler. Det er spesielt viktig også ut i fra at kommunen har mindre administrative ressurser enn sammenlignbare kommuner. En god internkontroll styrker kommunens omdømme og legitimitet gjennom å sikre at utviklingen skjer i tråd med vedtatte mål. Et godt system for styring og kontroll er også viktig for å sikre etterlevelse av lover og regler, utøvelse av riktig tjenstekvalitet og forebygge uønskede hendelser. Helhetlig styring og målstyring skal bidra til bedre og tydeligere beslutningsgrunnlag for folkevalgte organer.

Målstyring er en del av kommunens helhetlige styring og skal bidra til å prioritere, fremme fokus og interesse for hvilke resultater som oppnås i de ulike kommunalavdelingene. Målstyring er en naturlig del av ledernes oppfølging. For å opprettholde og utvikle ledernes kompetanse er videreføring av lederutviklingen et viktig virkemiddel.

Den første utgaven av målekartet ble innført i forbindelse med budsjettet for 2014. Det skal også i 2016 rapporteres på oppnådde resultater i forbindelse med tertialrapporteringen.

Tabellen under viser en samlet oversikt over kommunens styringsindikatorer i 2016.

Styringsindikatorer – samlet oversikt

Kom.avd.	Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Sentral/ felles	Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	36 %	95 %
	Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	95 %	95 %
	Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	NY	100 %
NAV	Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere/brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste tre mnd.	71 %	70 %
	Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	40 %	45 %
	Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	24 %	45 %
	Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp pr mnd	494	480
		Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	80	70
		Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år pr mnd	103	90
		Antall mottakere under 25 år med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	73	50
		Andel KVP-deltakere	25	25
		Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	40 %	60 %
Undervisning, oppvekst & kultur	Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2 %	2 %
		Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99,2 %	100 %
		Foreldrenes tilfredshet med barnehetilbudet		5,0
	Grunnskole	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,6 %	7 %
		Mobbing i skolen 7.trinn	1,3 %	0
		Mobbing i skolen 10.trinn	1,2 %	0
		Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	67,3 %	95 %
		Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	83,9 %	95 %
		Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	63,9 %	95 %
		Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	63,5 %	95 %
		Lesing på 9.trinn. Andel elever på trinn 3,4 og 5	77,4 %	95 %
		Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,2 %	99 %
	Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	74 %	80 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	X	95 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen	42 %	80 %

		barnet er 2 år og 2 mnd		
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd	90 %	95 %
		Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	X	80 %
Barnevern		Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen	X	95 %
		Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	85 %	85 %
		Andel barn med tiltaksplan	80 %	80 %
		Andel barn med omsorgsplan	100 %	100 %
		Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	90 %	90 %
		Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	100 %	100 %
Kultur, idrett og mangfold	Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	78 399	78 399
	Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	5 415	5 415
	Kultursalen	Antall arrangement	70	80
	Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	205	205
Helse og omsorg	Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	99 %	100 %
	Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	52 %
		Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	38/45/17 %	44/46/10 %
	Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	12,5/64/23,5 %	20/60/20 %
	Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	25/45/30 %	35/45/20 %
	Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	43/45/12 %	58/40/2 %
		Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %
		Antall overliggerdøgn på sykehus	147	X
		Beleggsprosent Korttid/langtid	xx/100 %	85/99 %
	Samlet	Antall klager på enkeltvedtak	X	X
		Antall klagesaker på enkeltvedtak som helt eller delvis omgjøres av Fylkesmannen	X	X
		Antall klagesaker på enkeltvedtak som stadfestes av fylkesmannen	X	X
	BOSO prosjektet «en dør inn»	Utgifter bruk av midlertidig bolig (NAV)	224 776,-	Budsjett
		Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	33/20	X/X
		Antall forhindret utkastelse/bistått mht økonomi	11	X
		Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte boliger	4	12
Teknisk	Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11 000 m3/døgn) Avvik fra idealproduksjon = >100	134 %	100 %
		Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
		Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	100 %	100 %
		Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
	Avløp	Andel tilknyttede etter utsending av henstilling/ pålegg	100 %	100 %
		Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
		Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpvmengde (11 000 m3/døgn)	111 %	100 %

	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	85 %	90 %
VVA-anlegg	Antall arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	82,5 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader	3,9 mnd.	< 6 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager	0	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	51 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	99 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	84 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	100 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	80 %	80 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	87 %	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav - Dimensjoneringsforskrift	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekt etter standardkrav DSB	45 %	100 %

Folkehelse

Kommunene er gjennom Lov om folkehelse (folkehelseloven) med forskrift pålagt å ha oversikt over innbyggernes helsetilstand.

Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Halden utarbeidet den første helseoversikten i 2013, og versjon nr. 2 i 2015.

En analyse av oversiktsdokumenter for Halden kommune, viser at de største utfordringene er knyttet opp mot

- utjevning av sosiale forskjeller
- livsstilsrelaterte sykdommer som kols, lungekreft, hjerte-kar, overvekt og diabetes.
- økt gjennomføring/reduksjon av frafallet i videregående skole
- boligsosialt arbeid
- 800 fattige barn.
- reduksjon av antallet unge sosialhjelpsmottakere og unge arbeidsledige
- omstilling i arbeidslivet – kravet til kompetanse øker mens Halden har mange innbyggere med grunnskole som høyeste utdanningsnivå.
- et økende antall demente
- hoftebrudd. Halden har flest hoftebrudd i Norge sett opp mot antall innbyggere.

I 2014 ble Halden med i et prosjekt for å gjøre barnehager og skoler helsefremmende. Sunne valg i hverdagen påvirker læring. I 2016 er det planlagt oppstart av et prosjekt som skal arbeide for at alle skoler og barnehager i kommunal sektor blir helsefremmende.

Det har i 2015 vært satt i gang tiltak på alle områdene som er listet opp som særlige utfordringer i punktene over. Arbeidet forsetter i 2016.

Halden kommune inngikk i 2014 en intensjonsavtale med «Skadeforebyggende Forum» om å jobbe for å bli et trygt lokalsamfunn. 3 Satsingsområder ble plukket ut.

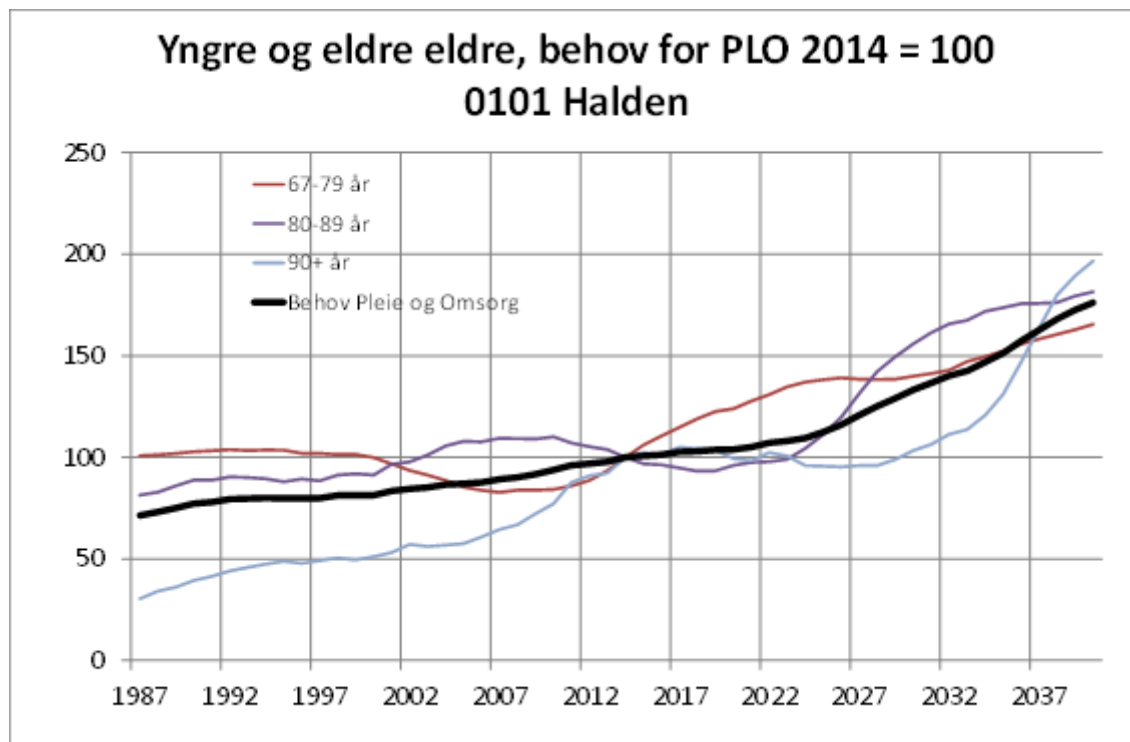
- Fallforebygging
- Brannforebygging
- Trafikksikkerhet.

Det er satt i gang tiltak på alle områder i 2015 som forsetter i 2016.

Demografisk utvikling i de eldre aldersgruppene

Tabellen under viser prognosen for folketallsutvikling basert på Statistisk sentralbyrås prognose for middels befolkningsutvikling.

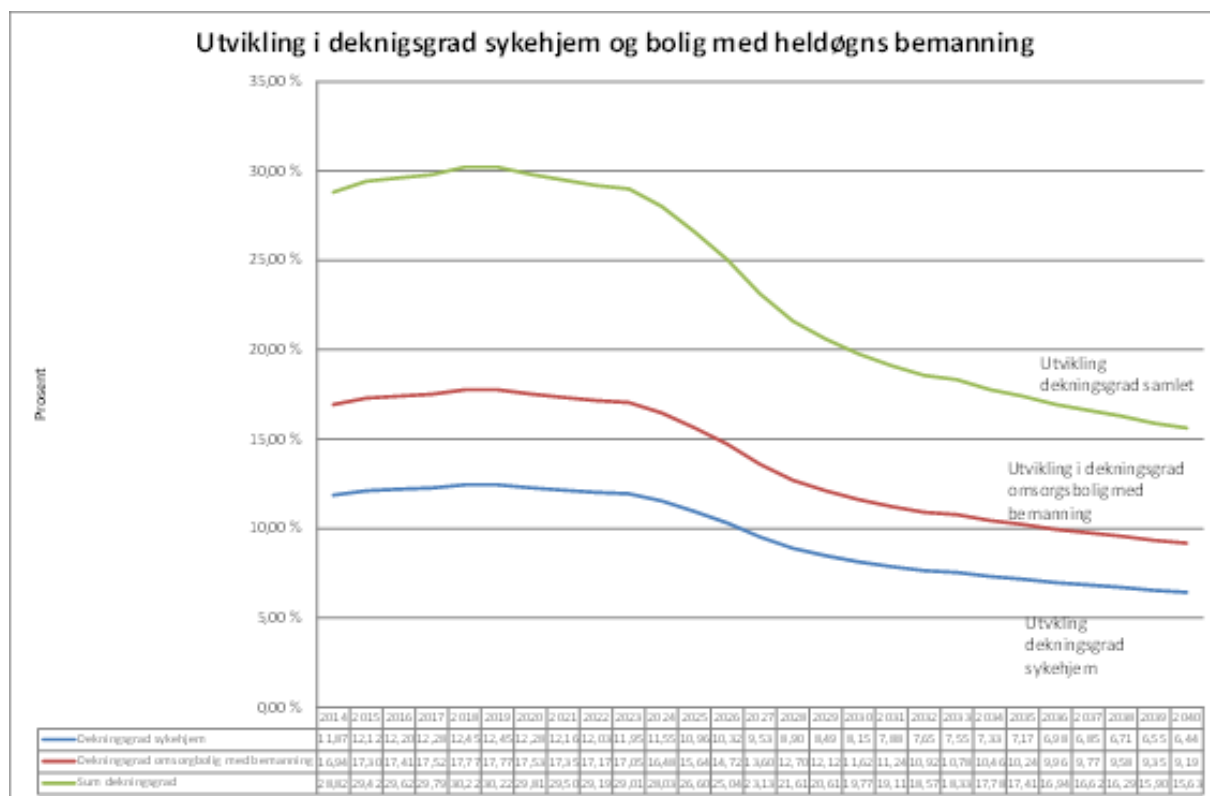
Befolkningsutviklingsprognose	2015	2016	2017	2018	2019
Innbygger 0-2 år	959	965	983	1007	1030
Innbygger 3-5 år	1 065	1 057	1 044	1 053	1 060
Innbygger 6-15 år	3 603	3 635	3 674	3 684	3 721
Innbygger 16-22 år	2 773	2 760	2 754	2 739	2 721
Innbygger 23-66 år	17 087	17 231	17 364	17 533	17 711
Innbygger 67-79 år	3 380	3 520	3 658	3 793	3 904
Innbygger 80-89 år	1 220	1 213	1 193	1 174	1 176
Innbygger 90 år og over	306	303	314	312	310
Sum folketall	30 393	30 684	30 984	31 295	31 633

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I årene fremover er det spesielt antall yngre eldre i alderen 67 til 79 år som ser ut til å vokse. Samtidig tyder prognosene på at antall innbyggere i aldersgruppen 80 til 89 år vil falle noe frem til 2017, for deretter å stige markant fra 2024. Antall innbyggere i alderen 90 år og eldre har en reduksjon, før en forventer at antallet stiger etter 2029.

I følge SSB var det i Halden kommune 1519 innbyggere 80 år og eldre pr. 1. januar 2015. Kommunen er i en situasjon med fall i antall eldre innbyggere de neste årene. Fra og med 2020 stiger antallet igjen. Når antallet eldre synker er det naturlig å anta at behovet for sykehjemsplasser og kommunale pleie- og omsorgstjenester synker tilsvarende. I neste figur vises hvordan befolkningsutviklingen 80 år og over påvirker dekningsgraden i kommunen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figuren viser at utviklingen i dekningsgrad vil utvikle seg i samme takt som reduksjonen i antall eldre. Med dagens nivå på antall institusjonsplasser og omsorgsboliger med heldøgns bemanning vil dekningsgraden for heldøgns omsorg, som nå er 28,2 %, øke til 30,2 i 2019. Dette er da en relativt sett høyere dekningsgrad enn i dag, og vil være høyere enn snittet i landet. Samtidig er det viktig å påpeke at behovet for plasser øker etter 2020.

Rådmannen har i tidligere saker beskrevet og fått tilslutning til en gradvis omlegging av tjenestene.

Fellesinntekter

Fellesinntekter	Budsjett 2016	Prognose 2015	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Rammetilskudd	-859 464	-836 406	-835 418	-823 330
Skatt inntekt/ formue	-649 117	-605 000	-600 769	-578 673
Kompensasjonstilskudd	-7 100	-7 200	-7 200	-8 564
Sum statstilskudd	-1 515 681	-1 448 606	-1 443 387	-1 410 567
Eiendomsskatt - verk og bruk	-37 000	-40 664	-40 400	-39 541
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-41 600	-40 691	-40 000	-40 024
Sum eiendomsskatt	-78 600	-81 355	-80 400	-79 565
Renter løpende lån	49 548	47 300	47 349	39 245
Renter driftskonto	7 500	6 306	8 042	6 278
Renter formidlingslån	6 800	6 290	6 290	5452
Bankomkostninger	250	72	100	242
Avdrag lån	56 000	53 700	53 840	54 362
Sum finansutgifter	120 098	113 668	115 621	105 579
Renter - bankinnskudd og fond	0	0	0	-1 273
Renter - utlån	-5 950	-4 745	-5 650	-5 163
Utbytte fra selskaper	-4 400	-9 351	-8 329	-9 155
Sum finansinntekter	-10 350	-14 096	-13 979	-15 591
Motpost avskrivninger	0	-20 400	-20 681	-18192
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-4 400
Inndekning av tidligere års merforbruk	20 000	10 000	10 000	9 400
Avsetning til/ bruk av fond (e-skatt)	1 700	4 000	4 028	25
Sum disposisjoner	21 700	14 000	14 028	5 025
Sum fellesinntekter	-1 462 833	-1 436 789	-1 428 798	-1 413 311

Tall i tusen kr

Fellesinntektene i budsjett 2015 har dannet grunnlaget for fellesinntektene i budsjettet for 2016.

Det er gjort følgende endringer i forhold til budsjett 2015:

Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskudd og skatteinntekter er justert opp til nivået som regjeringen har anslått i forbindelse med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett for 2016. Reduksjonen i rammetilskuddet inneholder også oppgavekorrigeringer for 2016. Den største korrigeringen i rammetilskuddet er at midler til øyeblikkelig hjelp i er innlemmet i rammetilskuddet. Frem til

og med 2015 har dette vært øremerkede midler. Beløpet som er trukket ut av rammen til Helse og Omsorg, og som nå inngår i rammetilskuddet utgjør 7,2 millioner kroner i 2016.

Skatteinntektene er i prognosen for 2015 oppjustert med 5 millioner kr i forhold til budsjett. Oppjusteringen er gjort med bakgrunn i finansdepartementets oppjusterte prognoser som ble presentert i forbindelse med forslaget til statsbudsjett 2016. Skatteinntektene i 2016 er basert på departementets prognoser for nasjonal skatteinngang, samt Halden kommunes relative andel på 76,5 % av landsgjennomsnittet.

Realveksten i de frie inntektene er anslått å være 21 mill. kroner. Videre er som nevnt tidligere midler til øyeblikkelig hjelp innlemmet i rammetilskuddet (7,2 mill. kroner), noe som medfører en vekst på 28, 2 mill. kroner totalt.

På realveksten er kommunal deflator (2,7 %) lagt til, noe som utgjør 38,9 mill. kroner. Totalt øker dermed de frie inntektene (skatt og rammetilskudd) med om lag 67 mill. kroner.

Motpost avskrivninger

Motpost avskrivninger er VAR avskrivninger som belastes VAR området og som har sin motpost i fellesfunksjoner under Sentraladministrasjonen. Frem til og med 2015 har denne motposten blitt ført under fellesinntekter, men rådmannen ønsker å rendyrke fellesinntektene til å kun bestå av rammeoverføringer, finans og egenkapitaltransaksjoner, og har derfor flyttet denne posten til fellesfunksjoner i Sentral/Felles. Avskrivningene er økt med 5,1 mill. kroner som følge av en høyere investeringstakt i 2016 enn prognosen som ble lagt til grunn ved utarbeidelsen av økonomiplanen. Hovedsakelig skyldes dette de investeringer som gjennomføres på renseanlegget.

Det er ingen andre vesentlige endringer, utover de som er nevnt over, i fellesinntektene i budsjett 2016 i forhold til budsjett 2015. Det betyr at rådmannen fortsatt forventer lave renter i 2016, men at en likevel må påregne å gjøre en del rentesikringer for å opprettholde kravet om minimum 25 % sikring i finansreglementet. Dette, sammen med økt låneopptak, øker rentekostnadene selv om det ikke forventes økning i rentenivået i 2016.

Sentraladministrasjon/ fellesfunksjoner

Organisering

Sentraladministrasjon og fellesfunksjoner inneholder ulike stabs- og fellesfunksjoner som betjener alle kommunalavdelinger og enheter i Halden kommune.

Sentraladministrasjon er delt inn i følgende underområder:

- Rådmann
- Politisk – inkluderer ordfører, politiske råd og utvalg, kontrollutvalg og revisjon
- Politisk sekretariat
- Kommunikasjon og service
- Juridisk
- Personal og organisasjon – inkluderer læringer og kriseberedskap
- Økonomi og samfunnsutvikling – inkluderer i tillegg innkjøp, lønn, regnskap, kemner, sentralkjøkken, IT og utvikling
- Fellesfunksjoner inneholder blant annet følgende:
 - AFP – ordninger
 - Forsikringer
 - Konto til formannskapetets disposisjon

Mål og hovedoppgaver

Rådmann m/stabsfunksjoner og politisk aktivitet

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til politisk behandling, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner, tilrettelegge for lokal samfunnsutvikling, samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområdene som i dag rapporterer til rådmannen har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet og legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt å ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold som berører kommunen som helhet.

Stabsfunksjonene personal og organisasjon og økonomi og samfunnsutvikling har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av hovedoppgavene er å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressursene disponeres effektivt. Stabsfunksjonene skal gjennom gode systemer sørge for å ivareta rettsikkerhet, likebehandling og effektivitet i forvaltningen.

Avdeling for økonomi og samfunnsutvikling har, i tillegg til en rådgivingsfunksjon overfor andre kommunalavdelinger, oppgaver i forhold til utviklingen av Halden som samfunn. Inkludert i dette ligger den helhetlige samfunnsplanleggingen som en paraply, hvor strategiske eiendomsvurderinger, arealdisponeringer, næringsarbeid og folkehelse ligger inkludert. Gjennom sin kompetanse og erfaring skal avdelingen bidra til å utvikle Halden som en enda mer attraktiv bosteds- og næringslivskommune. I forhold til styrking av funksjonen mot næringslivet som gjøres ved utgangen av året, gjøres dette i en erkjennelse av at næringsliv er også viktig for bosetting – viktig for utvikling i og av et samfunn. En kommune kan ikke «redde» bedrifter, men det er viktig å bruke ressurser på dialog og tilrettelegging.

Stabsfunksjonene har også flere løpende driftsoppgaver som for eksempel føring av regnskap, skatteoppkreverfunksjon, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, oppfølging av lærlingeordningen, med mer.

HMS/Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % fravær og 95 % nærvær i stab.

Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS-avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidssteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet

Forebyggende tiltak har høy prioritet, og HMS-prisen deles ut for femte gang i 2015.

Nysatsing innenfor inkluderende arbeidsliv

Rådmannen har som en konkretisering av den overordnede arbeidsgiverstrategi vedtatt i 2015 satt nysatsing på nærværsarbeidet på agendaen. Dette arbeidet vil bli videreført i 2016.

Ny samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv ble undertegnet mellom partene 10.10.14.

Overordnet mål for nysatsingen er:

- Økt nærvær
- Forankring i hele organisasjonen
- Bedre partssamarbeid

Nysatsingen innebærer et økt samarbeid med NAV Arbeidslivssenteret.

Det er oppnevnt en styringsgruppe og en arbeidsgruppe for prosjektet. Begge gruppene er partssammensatte, og hovedverneombudet er representert i begge gruppene.

Tiltak i IA-satsingen vil være

- Kompetanseheving innenfor sykefraværsoppfølging
- Samarbeid med tre eksterne bedrifter gjennom erfaringsutveksling
- Bruk av interne ressurspersoner innenfor IA-området.
- Intensivt oppfølging av ansatte bl.a. på grunnlag av NAVs innskjerping av aktivitetsplikten
- Gjennomgang av status for ansatte som har gått over på arbeidsavklaringspenger/trygdeordninger med avklaring av arbeidsforholdet
- Analysearbeid

Analysearbeidet vil ha fokus på

- Hvem er sykemeldte
- Hvor er det høyt fravær/lavt fravær over tid
- Årsaker til høyt/lavt fravær
- Hvilke tiltak virker i sykefraværsarbeidet
- Kostnader ved sykefravær på ulike nivåer i organisasjonen

Det vil bli søkt midler til ulike underprosjekter, kurs/opplæring og felles prosjektstøtte i IA-satsingen. Aktuelle midler er tilretteleggingstilskudd fra NAV Arbeidslivssenteret, midler fra Halden kommunale pensjonskasse samt andre tilgjengelige prosjektmidler.

Annet

Rådmannen vil i 2016 fortsette å videreutvikle den helhetlige styringen og ha et særskilt fokus på oppfølging av rådmannens internkontroll. Som beskrevet tidligere skal arbeidet med helhetlig styring og internkontroll fortsette og videreutvikles i 2016.

I forhold til styrking av funksjonen mot næringslivet gjøres dette i en erkjennelse av at næringsliv er også viktig for bosetting – viktig for utvikling i og av et samfunn. En kommune kan ikke «redde» bedrifter, men det er viktig å bruke ressurser på dialog og tilrettelegging.

Halden Kommune fikk for en tid tilbake en relativt omfattende avviksrapport fra riksarkivet. For å tette dette avviket er det satt av 0,5 mill. kroner i budsjett 2016.

Det er lagt inn midler til «Allsang på Grensen» i budsjettet. Samtidig har rådmannen tro på at dette prosjektet, via andre samarbeidspartnere, kan løse sine forpliktelser uten særlig kommunalt bidrag i tiden som kommer.

Det er satt av 0,6 mill. kroner til ekstern bistand i forbindelse med gjennomføring av nye IT-avtaler i 2016.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	36 %	95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	95 %	95 %
Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	NY	100 %

Driftsrammer

	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Sentraladministrasjon	98 274	95 687	78 727
Fellesfunksjoner	1 350	20 303	22 541

Tall i tusen kr

NAV Halden

Partnerskapet er NAV kontorets øverste ledelse og består av NAV-direktør, rådmann i Halden kommune og NAV leder. NAV- kontoret driftes med både kommunalt og statlige ansatte. NAV-leder er kommunalt ansatt, og forholder seg til partnerskapsavtalen mellom stat og kommune. I tillegg er det kommunale og statlige styringssystemer og budsjett som er gjeldende. Det er inngått avtale mellom fylkeskommunen og Halden kommune v/NAV-kontoret om en sosialfaglig rådgiver i videregående skole. Dette som et bidrag for å forhindre at elever dropper ut av videregående skole. I tillegg har enheten en NAV rådgiver i Halden fengsel og en ansatt er utlånt til prosjekt i Arbeids og velferdsdirektoratet.

Organisering

Enheten er inndelt i tre avdelinger pluss stab. NAV Halden har, som tidligere nevnt, en veileder ansatt ved Halden Fengsel. Det er en samarbeidsavtale mellom kriminalomsorgen og Arbeids- og velferdsetaten.

De tre avdelingene har avdelingsledere som har det daglige ansvaret for hver sin avdeling. I 2015 ble det etter en justering av organisasjonsmodellen etablert en stab hvor ansatte er direkte underlagt NAV-leder. Staben ved NAV Halden skal arbeide med overgripende arbeidsoppgaver. NAV Halden vil utvikle en spesialkompetanse på området HR og økonomi.

Organisasjonsmodellen ved NAV Halden har fokus på helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Enheten har som mål «Arbeid først» i alle ledd.

I tillegg til Sosiale tjenester i NAV, er også bosetting av flyktninger en viktig oppgave som er tillagt NAV Halden. Med bakgrunn i kommunestyrevedtak skal Halden kommune ta imot 48 flyktninger til sammen i 2015 og 40 i 2016. I den forbindelse er det opprettet et prosjekt «Raskere bosetting». Det er ansatt en prosjektleder. I tillegg vil det bli ansatt en programveileder. Dette prosjektet skal bidra til økt kvalitet i bosetting og introduksjonsprogram, og styrke mangfoldsarbeidet i kommunen.

NAV Halden har to styringslinjer. Oppdraget og organisasjonsmodellen er tilpasset overordnet mål og disponeringsbrev fra staten, økonomiplan for kommunen og føringer fra Fylkesmannen.

Mål og hovedoppgaver

- Mulighet for arbeid for flest mulig
- Mulighet for meningsfull aktivitet for mennesker med spesielle behov
- Mulighet for inntektssikring i henhold til rettigheter etablert i lovgivningen

Bekjempelse av fattigdom

NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Både kommunal og statlig styringslinje ved NAV

Halden skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Arbeid er både et sentralt mål og tiltak mot fattigdom

- Å gi alle mulighet til å komme i arbeid
- Å gi barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

Både Mål- og Disponeringsbrevet og Nasjonale mål og hovedprioriteringer, legger føringer for hva NAV Halden skal ha fokus på i 2016.

Styringsindikatorer

For å nå resultatkravene for 2016-2019 satt i målekortet som er NAV sitt styringssystem, jobbes det systematisk og målrettet for å finne smarte måter å jobbe på. Både kommunale og statlige midler brukes for å få flere brukere i aktivitet fremfor passive ytelser. Målet er å bli litt bedre hver dag.

Situasjonen på arbeidsmarkedet gjør at utviklingen følges tett, og det skal sikres nødvendig bistand til både arbeidssøkere og arbeidsgivere.

Et arbeidsmarked med høy sysselsetting, lav ledighet og et inkluderende arbeidsliv

Styringsindikatorer

Kom.avd.	Område	Indikator	Status pr.2.tertial 2015	Mål 2016
NAV	Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere / brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	71 %	70%
	Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	40 %	45%
	Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	24 %	45%
	Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	494	480
		Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	80	70
		Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år pr mnd	103	90
		Antall under 25 år som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	73	50
		Antall KVP-deltakere	26	25
		Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	%	60 %

Disse indikatorene skal følges opp hver måned og justeres dersom avvik. Dersom ikke ønsket effekt er oppnådd, settes det i verk nye tiltak.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
57 295	56 056	60 137

Tall i kr

Utfordringer for 2016.

- Det vil bli økt krav om arbeidsplikt for økonomisk sosialhjelp. Det vil også kreve tettere oppfølging av den enkelte. Det er uavklart hvorvidt det vil komme økte midler over statsbudsjettet til denne satsningen
- Økt bosetting av flyktninger og mangfoldsarbeid gjennom prosjekt «raskere bosetting» og i nært samarbeid med mangfoldskoordinator og på tvers av kommunens etater.
- Sikre at barn og unge kan nyttiggjøre seg av kommunens midler til barnefattigdom, herunder også nyopprettet utlån av fritidsutstyr gjennom «skattkammeret», et samarbeidsprosjekt mellom Kirkens Bymisjon, kultur og NAV.

Gjennom følgende arbeid og prosjekter, vil NAV Halden bidra til å bekjempe fattigdom og gi mennesker muligheter:

- Fokus på arbeid og aktivitet i alt vi gjør
- Tiltaksprosjekt «Mestring gjennom jobben» unge i arbeid gjennom tildelte fattigdomsmidler fra arbeids- og velferdsdirektoratet.
- «Arbeid først», aktivitet fremfor passive ytelser. Et samarbeidsprosjekt mellom NAV Halden og Halden Arbeid og Vekst AS hvor personer rekrutteres fra NAV Halden.
- Syvmil-steget initiert av Fylkesmannen, samarbeid på tvers av etater til det beste for brukene.
- BOSO-(bolig sosialt utviklingsprogram), boligoppfølger ansatt ved NAV Halden, samarbeid med øvrig boligteam i Halden kommune.
- Prosjekt «Raskere bosetting», et prosjekt som har til hensikt å øke kvaliteten i bosettingsarbeidet med flyktninger.
- Kirkens bymisjon satser i Halden. Arbeidsavklaring og diverse tiltak for brukerne ved NAV Halden. Pedalen, kafe og jobbsentral.
- Kompetanseutvikling på veiledningsområdet ved NAV Halden med bl.a HPMT(helhetlig- prinsippstyrt-metodisk tilnærming i oppfølging).
- «Jobb Halden» aktivitets plikt for økonomisk sosialhjelp
- Frivillig forvaltning
- Rett ytelse

Undervisning, oppvekst og kultur

Organisering

Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur består av:

- 12 grunnskoler (9 barneskoler og 3 ungdomsskoler)
- 7 kommunale barnehager for tiden
- Voksenopplæring
- Familiens Hus som tilbyr tjenester innen; PPT, spesialpedagogisk team barnehage, barnevern og forebyggende helsearbeid – helsesøster, skolehelsetjeneste og svangerskapsoppfølging
- Botilbud for enslige mindreårige asylsøkere

I tillegg har kommunalavdelingen som barnehagemyndighet et ansvar for samordning, tilsyn og veiledning av for tiden 33 private barnehager. Kommunen er i tillegg forpliktet til å fatte vedtak mht tildeling av driftstilskudd jfr. forskrift om likeverdig behandling, behandle og godkjenne årsmeldinger og årsregnskap til ikke kommunale barnehager, fatte vedtak om støttepedagog/assistent for barn med særskilte behov og fatter enkeltvedtak om redusert oppholdsbetaling etter søknad jfr. lovendring med virkning fra 1.mai 15.

På kommunenivå er det i tillegg til kommunalsjef en faglig stab som på et overordnet nivå ser til at lover og forskrifter overholdes. Stabens oppgaver er videre å påse at det skjer en positiv utvikling innen fagområdet.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn og unge i alderen 0 - 18 år samt voksne med et opplæringsbehov etter fylte 18 år. I kommunalavdelingen inngår også enhet for kultur.

Rådmannen vil arbeide for et godt oppvekstmiljø for barn og unge i Halden kommune. Rådmannen skal samordne kommunens tjenester og tilstrebe et godt tverrfaglig og helhetlig tilbud. I vårt samfunn er det viktig med trygge og utviklende arenaer for barn og unge i alle aldre. Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Vi skal arbeide for helhet og sammenheng i alle ledd.

Elevene skal forlate grunnskolen med godt læringsutbytte og gode grunnleggende ferdigheter.

Det legges vekt på tidlig innsats og gode overganger fra barnehage til skole og mellom de ulike skoleslagene. Fokus på organisering, læringsmiljø, klasseledelse og tilpasset opplæring skal bidra til økt trivsel, bedre læringsresultater og redusert behov for spesialundervisning i skolen.

Drift i enhetene baseres på gjeldene lov- og avtaleverk.

Område: Administrasjon

Administrasjonen i kommunalavdelingen består av kommunalsjef og en faglig stab på tre medarbeidere. Administrasjonen skal tenke helhetlig, og ha ansvar for å samordne innsatsen for barn og unge på tvers av fagområdene i avdelingen. I tråd med kommunale styringsverktøy skal administrasjonen sørge for en helhetlig skole- og barnehagedrift som bidrar til god oppvekst, læring og utvikling for barn og unge i Halden kommune. Tidlig innsats vektlegges, med fokus på gode helse- og barneverntjenester.

Område: Forebygging, svangerskaps-, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Helsesøstertjenesten skal sikre at kommunens befolkning har et tilbud som fremmer fysisk, psykisk og sosial helse, samt forebygger sykdom og skade. Tjenestetilbudet er fastsatt i retningslinjer og veileder.

Helsesøstertjenestens målsetting er å følge retningslinjene, samt å organisere tjenesten slik at de som har behov for ekstra oppfølging får dette. Helsestasjonen, inklusive Åpen barnehage er lavterskeltiltak som gir bistand til barn og familier med ekstra utfordringer. Gjennom å avdekke mangler ved barnets grunnleggende omsorgsbehov på et tidligst mulig tidspunkt, og sette inn tiltak, reduseres behov for tyngre kostnadskrevende tiltak på sikt.

Det er et stort press på skolehelsetjenesten. Barn og unge tar selv kontakt med helsesøster for samtale og råd.

Ungdommens helsestasjon legger stor vekt på å fange opp ungdommer med behov for prevensjonsveiledning, for å hindre uønskede svangerskap og abort. Helsestasjonen gir også prevensjonsveiledning og tilbyr gratis prevensjon til kvinner som misbruker rus eller som har det vanskelig på andre måter.

Det er i statsbudsjettet for 2016 lagt inn midler til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Rådmannen har ikke funnet rom til å prioritere dette innenfor de tildelte rammer.

Jordmortjenesten i Halden er sårbar, med en relativt lav bemanning i forhold til folketallet. Nye bestemmelser om tidligere utskriving fra barsel, med krav om tettere oppfølging fra kommunens side vil medføre økt press på jordmortjenesten.

Område: Barneverntjenesten og tiltak i og utenfor familien

Aktivitetsnivået i tjenesteområdet er generelt økende. Antall bekymringsmeldinger meldt til barneverntjenesten vil i 2015 ligge opp mot 300. Det er grunn til å tro at nivået i 2016 vil være omtrent som i 2015, eller litt høyere. Antall barn som mottar barneverntiltak øker ikke i samme takt da et relativt høyt antall meldinger og undersøkelser ikke fører til tiltak. Antall barn plassert utenfor hjemmet vil ligge på et noe høyere nivå i 2016 enn i 2015. Det er vanskelig å prognostisere utviklingen på barnevernfeltet fra det ene året til det andre, ut

over at den nasjonale trenden over lang tid er at stadig flere barn mottar tiltak fra barnevernet.

Tjenesten mottar øremerkede midler fra staten til 4,5 stillinger som en del av den nasjonale satsingen på kommunalt barnevern. Denne videreføres i 2016. Kommunens egenandel ved plassering av barn i institusjon har både i 2013 og 2014 økt med kr. 15.000 pr. måned. For 2015 vil dette medføre økte årlige utgifter for kommunen på ca. 2,5 mill kroner, en økning som må påregnes også i 2016.

I tjenesteområdet ligger også drift av bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger (EMF). Bofellesskapet fortsetter driften i 2016 som i 2015. Det innebærer tilbud til fire ungdommer også i 2016. Den statlige finansieringsordningen ble svekket fra 2014 ved at kommunen i tillegg til ordinær egenandel må dekke ytterligere 20% av kostnadene i tiltaket.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Kommunestyret mener det er avgjørende med bedre rekruttering av fosterfamilier. Rådmannen legger frem en sak med forslag til tiltak for politisk behandling i første kvartal 2016.

Område: Barnehage

Barnehagens innhold er regulert og basert på «*Rammeplan for barnehager*», som er en forskrift til loven. Barnehagetilbudet i kommunen omfatter for tiden 40 kommunale og private barnehager med totalt 1478 barn. I tillegg vil Espira Oreid starte opp sin virksomhet med virkning fra januar 16. Barnehagen vil ved full drift kunne gi tilbud til ca 80 barn.

Utbyggingen som har funnet sted de siste år, har medført at kommunen i dag har ledighet på barnehageplasser. Dette medfører et behov for å vurdere barnehagestrukturen. Tatt i betraktning oppstart av den nye barnehagen på Oreid vil rådmannen foreslå å legge ned Tistedal barnehage. En videreutvikling av barnehagetilbudet i kommunen handler derfor om å ha mer fokus på å videreutvikle kvaliteten i tilbudet som gis til brukerne uavhengig av eierstruktur.

Før prosessen med en videre reduksjon av kommunale barnehager gjennomføres, ønsker rådmannen en noe større prosess knyttet til den fremtidige barnehagestrukturen og den kommunale rollen i denne. Blant annet ønsker rådmannen også å vurdere barnehage i forbindelse med fremtidig utbygging av Os-området.

I henhold til § 2 i Barnehageloven, er barnehagene forpliktet til å gi barn et godt pedagogisk tilbud tilpasset deres funksjonsnivå, kjønn, etniske og kulturell bakgrunn. Barnehagene skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Videre er barnehagene forpliktet til å støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barns interesser, ferdigheter og kunnskaper.

Dette er et krav som påhviler alle barnehager.

Det arbeides med å utarbeide en felles plattform for «Halden barnehagene» med felles verdisyn, et grunnleggende menneskesyn, holdninger og væremåte for ansatte, uten at dette går på bekostning av barnehagens egenart. Arbeid som er igangsatt, er startet i et samarbeid mellom private og kommunale barnehager.

Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Det er stort fokus på tidlig innsats, gode overganger mellom barnehage og skole, samt kommunens utfordringer når det gjelder utvikling av behov for spesialpedagogisk hjelp og særskilt tilrettelegging i barnehagene.

I mange tilfeller der et barn i barnehage har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens § 5-7, er det i tillegg behov for et særskilt fysisk og/eller personalmessig tilrettelegging.

Barnehagene i Halden kommune tilbyr i dag gode tjenester og god kvalitet på sitt tilbud.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Halden kommune har full barnehagedekning pr dato og driften tilpasses etterspørselen.

Område: Grunnskole

Grunnskolen i Halden kommune teller 3568 elever – fordelt på ni barneskoler og tre ungdomsskoler.

Kommunens fremtidige skolestruktur er gjenstand for vurdering.

Skolens virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan *LK-06, Kunnskapsløftet*. Lokalt i Halden er det vedtatt en *Politisk plattform for barnehager og skoler*, som angir mål og strategier for det faglige innholdet.

Satsningsområdene i Halden-skolen er lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Arbeidet innenfor disse områdene er basert på anerkjent forskning om hva som fremmer elevenes læring og utvikling.

Våre skoler skal være lærende organisasjoner med vedvarende fokus på utvikling av praksis i det enkelte klasserom. Det forutsetter god organisering, tydelig og målrettet ledelse, og kompetente ansatte som trekker i samme retning.

Skole- og miljøsenderet er en enhet som ivaretar elever med særskilte behov for tilpasning av skolehverdagen. 4 – 6 elever i ungdomsskolealder har daglig sin tilpassede skolehverdag på SMS (skole- og miljøsenderet). Denne enheten er organisert rett under kommunalsjefen.

Drift av skolefritidstilbudet (SFO) ligger organisert under barneskolene våre. SFO-tilbudet omfatter i dag om lag 750 barn.

Elevene på 6. trinn i Halden kommune får tilbud om leirskoleopphold. Tilbudet omfatter til sammen tre overnattinger

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Planlegging og prosjektering av ny skole på Idd fortsetter. I dette arbeidet skal også en samlet skole for alle ti klassetrinnene vurderes. Skolen skal stå klar til skolestart 2017.
- Planlegging av ny skole i sentrum (1-10) skal påbegynnes. I denne forbindelse skal også idrettshall utredes, inkludert mulighetene for å realisere en hall med to håndballbaner som oppfyller håndballforbundets arenakrav.

Område: Voksenopplæring – Halden kommunale kompetansesenter

Halden kommunale kompetansesenter (HKK) sine oppgaver er i hovedsak knyttet til opplæring av nyankomne innvandrere, jamført Introduksjonsloven. HKK utfører også opplæring av voksne med rettigheter knyttet til grunnskoleopplæring og spesialpedagogiske tiltak.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2%	2%
	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99,2%	100%
	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet		5,0
Grunnskole	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,6%	8%
	Mobbing i skolen 7.trinn	1,3%	0
	Mobbing i skolen 10.trinn	1,2%	0
	Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	67,3%	95%
	Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	73,2%	95%
	Lesing på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	83,9%	95%
	Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	63,9%	95%
	Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	63,5%	95%
	Regning på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	77,4%	95%
	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,2%	99%
Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	74%	80%
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker		95%
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd	42%	80%
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd	90%	95%
	Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart		80%
Barnevern	Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen		95%
	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	85%	85%
	Andel barn med tiltaksplan	80%	80%
	Andel barn med omsorgsplan	100%	100%
	Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	90%	90%
	Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	100%	100%

Kommunalavdelingen for undervisning, oppvekst og kultur står ovenfor betydelige utfordringer i den neste økonomiplanperioden. Hovedsakelig knytter disse utfordringene seg til skole og barnehagenes behov for å redusere sin bemanning for å møte de økonomiske rammene som avdelingen har.

Ved kommunalavdelingen har et heng på gjennomføring og uthenting av effekt av tiltak vedtatt i 2015. Dette gjør at en vil få en betydelig merutfordring på kort sikt, samt gjennom økonomiplanperioden. Avdelingen står fremfor en betydelig utfordring og et betydelig omstillingsarbeid.

Avdelingen vil hente inn ekstern kompetanse for å strukturere en prosess som har som mål å få reduserte lønnskostnader innenfor avdelingen, det utarbeides planstrukturer for prosessen sammen med de tillitsvalgte. Et av momentene i en slik prosess vil være å skape en fleksibel kompetanseforflytning mellom skolene. Hovedtiltaket vil være å nyttiggjøre seg av pensjonsavganger og naturlig turnover, samt andre myke tiltak i løpet av perioden, for på denne måten å få reduksjon i lønnskostnadene. Hvis hovedtiltaket ikke får forventet økonomisk effekt, må en vurdere andre tiltak.

I skole må en i løpet av 2016 gjennomføre betydelig kutt på så godt som alle områder av driften; lærere, assistenter, spesialpedagogisk undervisning, morsmålsundervisning/GNO og i SFO. Dette vil si at skolene må redusere innsatsen sin på alle felter. Dette vil kreve en betydelig og rask omstilling, hvor lederrollen må styrkes med kompetanse og omstillingsevne. Selv om en reduserer bemanningen vil en være avhengig av å ha riktig kompetanse for å kunne gjøre oppgavene, dette gjør at kompetansekartlegging og fleksibilitet mellom enhetene vil få fokus både på kort og lang sikt.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
610 743	578 499	564 984

Kommunalavdeling Undervisning, oppvekst & kultur

Område: Kultur, idrett og mangfold

Organisering

- Bibliotek
- Kulturskolen
- Ungdomsklubbene – Domino & Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen svømmehall
- Kulturkontoret med ansvar for oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører og tilskuddsordninger, saksbehandling.
- Frivilligsentral
- Kirken

Mål og hovedoppgaver

Kulturplanen er forankret i Halden kommunes visjon: *Halden – byen med de store opplevelsene*

Visjonen står sentralt i utformingen av Haldens kulturpolitikk og knyttes til følgende mål:

- Pådriver til samarbeid mellom næringsliv, frivillige og profesjonelle aktører
- Etablering av samarbeids- og kompetansenettverk
- Forutsigbare rammer for arrangements- og driftsstøtte
- Styrking av kulturaktiviteter nord i sentrum.
- Utvikling av kulturkvartalet og kulturarena
- Relokalisering av ungdomsklubben
- Utarbeide samarbeidsavtale med Halden kommune og Halden Kulturråd
- Videreutvikle et kulturliv som avspeiler mangfoldet i befolkningen
- Utvikle Halden til et tyngdepunkt for kulturnæringene
- Styrking av frivillig kulturaktivitet

Halden kommune skal gå foran og skape framtiden.

Et av Haldens fortrinn har vært et stort politisk engasjement og prioriteringer til kultur. Evne til å sette planer ut i livet, også på kulturområdet, er en styrke i Halden. I målene ligger det en sterk betoning av nyskaping. Spesielt vektlegges:

- gjestfrihet og tilgjengelighet
- nyskaping og kvalitet.

Gjestfrihet og tilgjengelighet innebærer et inkluderende kunst- og kulturtilbud som er tilgjengelig for alle.

Dette betyr:

- utvikling av kulturell infrastruktur og universell utforming
- publikumsbygging, stimulering av kulturelt mangfold og utvikling av Haldens identitet som kulturby
- vektlegging av den internasjonale dimensjonen i kulturarbeidet

Nyskaping og kvalitet innebærer at Halden kommune vil gi gode rammevilkår for nyskapende kunst- og kulturuttrykk.

Dette betyr:

- tilrettelegging av utviklings- og arbeidsmuligheter for profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere
- prioritering av midler til profesjonelle og innovative kunstprosjekter samt amatører.
- utvikling av kultur som drivkraft i lokalsamfunnet

Kulturplanen gjelder for perioden 2015 – 2019 og legger føringer for prioriteringer i økonomiplanen for samme periode.

Planen er et styringsverktøy for Halden kommunes engasjement på kulturfeltet. Den viser hvordan kommunen ønsker å prioritere kulturarbeidet innenfor vedtatte økonomiske rammer.

Planen uttrykker Halden kommunes visjon, mål og innsatsområder for kultursektoren fram mot 2019. Planen skal være retningsgivende for det årlige handlings- og økonomiplanarbeidet, og den vil danne fundamentet for strategier og planer innenfor kulturområdet.

Halden kommune har en kulturtjeneste som ønsker å initiere et godt aktivitetsnivå blant barn og unge, lag, foreninger og frivillige.

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn og unge i alderen 0 – 18 år samt kulturlivet i kommunen. Innenfor flere av tjenesteområdene i avdelingen møter vi de samme barn og unge, og derfor er det viktig å arbeide for helhet og sammenheng.

Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud. Biblioteket er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse, at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon. Bibliotekets tilbud skal videreutvikles innenfor eksisterende rammer. Muligheten for å innføre meråpent bibliotek (åpning for publikum, utover åpningstidene) skal utredes og legges frem som sak for kommunestyret i løpet av 2016 med eventuelle investeringer for å oppnå dette. Biblioteket skal styrke samarbeidet med andre aktører om å løfte Halden bibliotek som lokal debattarena.

Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det er et mål å arbeide for at alle som ønsker plass skal få plass. Kulturskolen skal innenfor sine rammer tilstrebe størst mulig variasjon i sitt musikk- og kulturtilbud for å treffe flest mulig.

Ungdomskulturen og rockeopplæring er fortsatt et satsningsområde i Halden. Rockehuset beholdes som musikkfaglig tilbud og ungdomsklubben Domino som den mest sentrale aktøren i det forbyggende kulturarbeidet for barn og unge.

Brygga kultursal skal fortsatt spille en aktiv rolle i byens kulturliv og tilby et godt og variert program/oppsetninger. Kultursalen har gjennom 2015 markert seg meget positivt gjennom sitt gode tilbud, høye besøkstall og aktive markedsføring. Denne satsingen ønsker vi å videreutvikle i 2016.

Kommunale tilskudd kan bidra til å utløse ytterligere nasjonale- og fylkeskommunale midler til byens kulturaktører. Det er viktig med langsiktighet og forutsigbarhet i forhold til kriterier og rammer for økonomiske tilskudd. Ivaretagelse av kunstnere og kulturlivets levekår er ikke utelukkende det offentliges ansvar. Flere kunstnere og kulturutøvere må også kunne fungere kommersielt om den økte etterspørselen etter kunst og kulturprodukter og levekårene for utøvere skal kunne ivaretas. Det avsettes frie midler til kulturstøtte for 2016.

Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift og tilskudd vurderes fortløpende og reforhandles

Halden kommune skal være en sentral aktør i videre utvikling av kulturlivet i Halden. Dette gjennom å være en stabil tilrettelegger som bidrar med infrastruktur og stimulerer til aktivitet og samhandling mellom alle kulturlivets aktører.

Svømmehallen på Remmen opprettholder sitt tilbud som i dag.

Kommunens skog og hytte på Ulveholtet skal fortsatt være tilgjengelig for allmennheten.

Halden kommune er forpliktet gjennom kirkeloven §15 til å utrede utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd. Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp. Rådmannen har utredet budsjettforslaget 2016 fra kirkelig fellesråd og finner det utfordrende å imøtekomme budsjettforslaget som totalt beløper seg på 13 996 573 mill. kroner. Tildelingene de siste årene har i snitt vært noe lavere enn budsjettforslag fra kirkelig fellesråd. Bakgrunn er den svært krevende økonomiske situasjonen Halden kommune befinner seg i. Fellesrådet har opprettholdt et driftsnivå, høyere enn tildelingene fra Halden kommune. Enhet for kultur har måtte tilpasse seg i forhold til gitte rammer, noe som jevnt over betyr reduserte tilbud. Dette vil også måtte gjelde for tildelingen til Halden kirkelige fellesråd i årene som kommer.

Budsjettet 2016 vil medføre en reduksjon av aktiviteten fra 2015.

Innenfor de tildelte rammer er følgende endringer foreslått;

- Tilskuddet til Den norske kirke redusert med om lag 1 mill. kroner. Øvrige tilskudd til andre religiøse formål beregnes forholdsmessig.
- Driftstilskudd til Halden historiske samlinger ligger inne med samme beløp i 2016 som i 2015. Vi har ingen mulighet til å innfri en ønsket opptrappingsplan.
- Driftstilskudd Opera Østfold ligger inne med samme beløp i 2016 som i 2015. Vi har ingen mulighet til å innfri en ønsket opptrappingsplan.
- Driftstilskudd til DNBE er justert jfr statsbudsjettet.
- Midler til skjøtselsavtale Pilgrimsleden er innarbeidet i budsjettet 2016.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Kommunestyret ønsker å skjerme området kultur, spesielt kulturskolen, biblioteket, ungdomsklubben Domino og Rockehuset.
- Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift og tilskudd vurderes fortløpende og reforhandles.
- Kremasjonsavgift innenbys økes til kr 2.500. Kommunestyret stiller også krav til effektivisering av kirkens virksomhet. Økte inntekter som følge av dette tilfaller kirken.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	78 399	78 399
Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	5415	5 415
Kultursalen	Antall arrangement	70	80
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	205	205

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
41404	39 910	39 123

Kommunalavdeling Helse og omsorg

Organisering

Kommunalavdeling helse og omsorg er delt inn i p.t 5 tjenesteproduserende driftsenheter direkte underlagt kommunalsjef.

Disse 5 enhetene drifter følgende ulike tjenester med beskrevet volum:

Tjeneste	Antall	Plasser/leiligheter
Sykehjem	4	185, inkl. 4 KAD senger.
Omsorgsboliger	6	255
Samlokaliserte boliger for funksjonshemmede	17	80
Bofellesskap rus	1	8
Bofellesskap psykiatri	1	7

Bofellesskapene for rus/psykiatri/funksjonshemmede yter også tjenester til personer som bor utenfor bofellesskapene.

I tillegg:

Tjeneste	Antall	Antall brukere
Psykiatrisk dagsenter	1	Ca 70
Dagsenter for personer med demens	2	Ca 50
Dagaktivitetstilbud funksjonshemmede	6	Ca 90
Hjemmesykepleie	-	Ca 740
Psykiatriteamet*		Ca 210
Rusteamet **		Ca 125
Ambulerende rusteam**		Ca 70
Hjemmehjelpstjeneste		Ca.290
Kommunal fysioterapi ***		Ca.205
Kommunal ergoterapi ***		Ca.188
Syns/hørselskontakt ***		Ca. 45

*Totalt innskrevne brukere, 15 – 20 brukere pr. dag

**Totalt antall brukere i 2014, tallene for 2015 ligger vesentlig høyere-

*** Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.

Kommunalavdelingen har også ansvar for driften av lege, korttidslageret for hjelpemidler, legetjenesten inkl. kommunelegekontoret, fengselshelsetjenesten, støttekontakt, avlastningstjenester, omsorgslønn, BPA (brukerstyrt personlig assistanse) I tillegg kommer helsekontoret med oppgaver innen miljørettet helsevern og smittevern.

Koordinerende fellestjenester

Til å ivareta saksbehandling knyttet til søknad om ulike helse og omsorgstjenester, har kommunalavdelingen organisert arbeidet i en egen forvaltningsavdeling, koordinerende fellestjenester.

Koordinerende fellestjeneste er en forvaltningsenhet/tjenestekontor med delegert myndighet fra kommunalsjef. Området mottar alle søknader på tjenester i helse- og omsorg. Enheten kartlegger, innhenter nødvendige opplysninger og foretar innstilling og fatter vedtak i saker om tjenester etter helse- og omsorgslovgivningen.

Pasientkoordinering overfor sykehuset, sykehjem og hjemmebaserte tjenester ivaretas i avdelingen, her gjennom egen pasientkoordinator funksjon. Koordinerende fellestjenester har ansvar for drift og oppfølging av støttekontaktordningen, BPA og privat avlastning. Samt ansvar for oppfølging av kjøp av avlastningstjenester til funksjonshemmede.

Området leder arbeidet med å utvikle et boligsosialt utviklingsprogram i samarbeid med Husbanken og forvalter Husbankens bostøtte og låne- og tilskuddsordninger.

Området har i tillegg et bredt spekter av oppgaver knyttet til ulike forvaltningsmessige forhold.

Kommunen ønsker, for sikre best mulig kostnadskontroll, å heve kvaliteten og bevisstheten knyttet den myndighetsutøvende delen av oppgavene.

I tråd med anbefalingene i Agenda Kaupang rapporten jobbes det derfor nå med å endre organiseringen av kontoret til å bli et bestillerkontor. I den anledning vil organiseringen av vedtaksutøvelsen bli endret. Likeledes vil det foretas en gjennomgang av aktiviteter som ikke sorterer inn under myndighetsutøvende virksomhet, og vurdere hvorvidt disse kan overføres andre deler i kommunen.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens primære mål og hovedoppgave er å ivareta kommunens ansvar for å yte helse og sosialfaglig behandling og oppfølging overfor kommunens innbyggere slik dette ansvaret defineres i aktuelt lovverk.

Kommunalavdelingens skal til enhver tid organiseres og driftes slik at man tilstreber mest mulig virkningsfulle, samordnede og koordinerte tjenester overfor den enkelte pasient og bruker. Tjenestene skal utmåles og forvaltes innenfor de rammer kommunestyret vedtar på en slik måte at de kommer flest mulig til gode.

Kommunens helse og omsorgstjenester skal legge til rette for at flest mulig får anledning til å bo lengst mulig i eget hjem.

Hjemmebaserte tjenester vil være den tjenesten innenfor pleie og omsorg som i størst grad vil møte den økende andel av pleie og omsorgstrengende. Dette vil kreve styrking av bemanningen både ifht kompetanseheving og økning av årsverk.

Kommunalavdelingen har høsten 2015 jobbet med en forsøksordning for å teste ut hverdagsrehabilitering som metode i deler av hjemmetjenesten. Kommunen deltar i regi av KS i et nettverk av kommuner som alle enten nettopp har startet eller ønsker å starte med metoden. Modellen har som hovedprinsipp at man gjennom en intensiv trenings og oppfølgingsperiode, mobiliserer egenmestring hos den enkelte pasient slik at vedkommende etter noen uker, gjenvinner de sentrale funksjoner en trenger for å kunne klare seg selv med minst mulig bistand i etterkant. Erfaring nasjonalt viser at metoden bidrar til å forsinke tidspunkt for innleggelse på institusjon, reduserer bistandsbehovet man ellers ville hatt fra hjemmesykepleie og øker livskvaliteten betraktelig hos deltakerne.

Rådmannen vurderer metoden å være i tråd med kommunens profil for omsorgstjenesten som understreker at helse og omsorgstjenesten skal legge til rette for at flest mulig kan bo lengst mulig hjemme. Rådmannen har derfor foretatt omprioriteringer innenfor sektoren slik at man fra 2. kvartal 2016 kan implementere hverdagsrehabilitering som metode i hele hjemmetjenesten.

Kommunens institusjonsbaserte tjenestetilbud skal i større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i størst mulig grad bygges opp rundt demensomsorgen og rundt de brukerne hvor somatiske behov er så vidt omfattende at de ikke er i stand til å nyttiggjøre seg tilbud fra hjemmebaserte tjenester.

Samhandlingsreformen vil også i 2016 legge et press på de kommunale helse og omsorgstjenestene. Oppgaveforskyvningen som over tid har skjedd, fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjeneste, er på mange måter en konsekvens av en løpende teknologisk, faglig og samfunnsmessig utvikling. Rådmannen understreker at kommunen stiller seg bak reformens hovedintensjoner knyttet opp mot at pasientbehandling bør skje i pasientens nærmiljø. Halden kommune har et godt og tett samarbeid med Sykehuset Østfold i dette arbeidet.

Imidlertid stilles kommunen overfor store utfordringer knyttet til økonomi og fagkompetanse når man over tid overfører oppgaver fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjenesten. Endret utskrivningspraksis hvor behandling startes opp i sykehuset, og pasienten skrives ut til videre oppfølging og behandling i kommunen, medfører et økt press på både kommunens korttidsplasser og kommunens hjemmesykepleietjeneste. Eksempelvis var blodtransfusjoner og intravenøs

antibiotikabehandling noe man for kort tid siden utelukkende gjorde på sykehuset. Dette er nå oppgaver som er overført kommunehelsetjenesten.

De utfordringer som er beskrevet ovenfor for somatiske helsetjenester, gjør seg til dels også gjeldende innenfor rus- og psykiatrifeltet. Også her oppleves en mer «aktiv» utskrivningspolitikk fra spesialisthelsetjenesten, pasientene som skrives ut er dårligere enn tidligere og nye oppgaver legges over på kommunehelsetjenesten (bla. forskjellige typer gruppebehandling). Signaler fra sentrale myndigheter tilsier at dette er en utvikling som sannsynligvis vil skyte ytterligere fart i årene som kommer.

Det erfares at den vesentligste oppgaveforskyvningen mellom spesialist og kommunehelsetjeneste skjer på klinisk nivå. Det er en utfordring, for både helseforetak og kommuner, å sikre tilstrekkelig administrativ og ledelsesmessig forankring i denne løpende utviklingen. I tillegg er det en faglig utfordring som stiller krav til god sykepleierdekning i alle deler av tjenestene.

I økonomiplanen er det beskrevet å styrke hjemmesykepleien fra 2018 og bygge et nytt demenssenter på Bergheim med ca. 100 plasser som skal erstatte driften av demenstilbudet som i dag er lokalisert til Bergheim, 3 etg på Halden sykehjem samt Karrestad sykehjem. Det legges opp til at det nye senteret også skal inneha et dagaktivitetstilbud for målgruppen. Kommunen ønsker, både gjennom mindre tiltak på kort sikt og ved de større grepene som gjøres knyttet til Bergheim demenssenter, å i størst mulig grad å legge til rette for at pasienter med demenssykdom kan bo i eget hjem med bistand fra kommunen – og derigjennom forsinke tidspunktet for innleggelse på institusjon. For de pasienter som ikke kan bo hjemme, skal de heldøgns bemannede botilbudene utformes og driftes på en slik måte at de både ivaretar den enkelte pasients behov for god og sikker oppfølging samtidig som kommunens driftsøkonomiske hensyn ivaretas.

I tråd med vedtatt økonomiplan 2015-2018 har kommunalavdelingen i 2015 iverksatt forprosjekteringsarbeid knyttet til realisering av nytt demenssenter på Bergheim. Resultatet av forprosjektet, herunder valg av konsept for tiltaket, vil fremlegges som sak til politisk behandling.

I forbindelse med Bergheim demenssenter, vil også et forprosjekt gjennomføres for å vurdere endret bruk av bygningsmassen på Karrestad. Sistnevnte har grunnet kapasitetsutfordringer i administrasjonen ikke latt seg fremlegge til politisk behandling i 2015 slik opprinnelig tenkt.. Resultatet av begge forprosjekter legges frem til politisk behandling i tråd med budsjettvedtak 2015.

Arbeidet med systematisk kompetansehevende tiltak må forsterkes i de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene for å kunne håndtere de økonomiske utfordringer og møte de faglige utfordringene både i 2016 og i de nærmeste årene. Ansatte og ledere i førstelinjen vil i tiden fremover stå overfor store prioriteringsutfordringer. Videre satsing på etisk refleksjon er et viktig tiltak for å yte forsvarlige og virkningsfulle pleie og omsorgstjenester til

målgruppen. Dette er etter rådmannens vurdering et arbeid som må ha et langsiktig og strategisk perspektiv. Halden kommunes økonomiske situasjon er en utfordring i så tilfelle. Allikevel er det rådmannens klare oppfatning at kompetanse og kompetanseheving i alle ledd av organisasjonen er et helt nødvendig fokus for kommunen å ivareta.

Kommunen organiserer sitt arbeid og tilnærming til den enkelte bruker, gjennom å fokusere på Laveste Effektive Omsorgs Nivå (LEON prinsippet) – også kalt «omsorgstrappa». Dette innebærer at den enkelte bruker skal få nødvendig bistand og helsehjelp på den mest mulig ressurseffektive måte for kommune og bruker. Dersom bruker kan bo i sitt opprinnelige hjem, og motta tjenester fra ambulerende hjemmesykepleie – skal dette tilstrebes. Dersom bruker kan nyttiggjøre seg tjenester gjennom å bo i en omsorgsbolig, med eller uten heldøgns bemanning, er dette neste skritt. Innleggelse på institusjon er det høyeste nivået i modellen og forutsetter at bruker ikke er i stand til å nyttiggjøre seg /motta nødvendige tjenester på et lavere nivå.

[Funksjon 253/261 – Institusjonstjeneste og lokaler](#)

Tjenester innenfor disse KOSTRA funksjonene utføres av 2 enheter i Halden kommune.

1) Enhet sykehjem

Enhet sykehjem består av tilsammen 4 institusjoner (områder);

- Helsehuset (Halden sykehjem) 85 somatiske plasser
- Iddebo Sykehjem 39 somatiske plasser
- Solheim Senter inkl. dagsenter for personer med demens med 46 plasser for personer med demens og 10 dagplasser
- Karrestad Sykehjem 15 plasser for personer med demens / Karrestad Eldresenter 20 leiligheter (36 leiligheter hvorav 20 p.t er i bruk).

Enhetens hovedansvarsområde er knyttet til å realisere lovgivers nedfelte krav om at enhver kommune skal tilby institusjons/sykehjems plasser gjennom helse og omsorgsapparatet.

Tjenesten har totalt 185 plasser (eks Karrestad eldresenter). Av disse plassene er 67 definert som korttidsplasser. Disse er p.t. lokalisert til Intermediæravdeling, rehabilitering, lindrende enhet og korttidsavdelingen ved Iddebo Sykehjem. Langtidsplasser er definert på Iddebo 2. etg, Halden Helsehus, 3. avdeling og 4. avdeling. Videre er 61 plasser definert som demensplasser ved Solheim Senter og Karrestad Sykehjem. Det er imidlertid også andre sykehjemsavdelinger som har pasienter med demens. Samtlige sykehjems plasser, både korttids og langgtidsplasser har høy forekomst med personer med demens.

Intermediæravdelingen ble, som en frivillig forsøksordning, åpnet med 4 plasser i 2012. Da finansiert med 50 % fra helseforetaket og 50 % fra direktoratet. Fra 2016 er kommunene pålagt å ha et kommunalt øyeblikkelig døgntilbud for sine innbyggere. Fra samme tidspunkt bortfaller ovennevnte tilskudd som i stedet går inn i kommunens samlede rammeoverføring fra staten.

2. Koordinerende fellestjenester

Kjøp og oppfølging av avlastningstjenester til funksjonshemmede ivaretas av Koordinerende fellestjenester.

[Funksjon 254/265 - Kjernetjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp til hjemmeboende/kommunale boliger](#)

Tjenester innenfor disse KOSTRA funksjonene utføres av 3 ulike enheter i Halden kommune.

1) Enhet hjemmesykepleie

Ambulerende hjemmesykepleie består av fire geografisk inndelte grupper;

- Berg
- Idd
- Rokke
- Sentrum

og en felles natttjeneste.

Tjenesten har som primæroppgave å ivareta brukere med behov for helsefaglig bistand til pleie og omsorg i brukers eget hjem. Hjemmesykepleien yter bistand etter behovsprøvd vedtak. Antall brukere ligger forholdsvis stabilt rundt 750. Etter oppstart av samhandlingsreformen ser man en endring i bistandsbehovet mot stadig mer avansert medisinsk behandling i hjemmet. Pasientsirkulasjonen har økt, og man opplever en større andel kortere vedtak enn tidligere. Endring i utskrivningspraksis fra helseforetaket er en stor medvirkende faktor.

Gjennom tett samarbeid på tvers av gruppene, forenklet av elektroniske arbeidslister, er ressursutnyttelsen og effektiviteten i tjenesten økt, og ligger tilsvarende mål for styringsindikatoren som er satt til 52 % «ansikt til ansikt-tid». Direktetiden er høyere hos fagarbeidere og ufaglærte enn hos sykepleiere. Dette fordi sykepleierne i tillegg til direkte pasientkontakt, har beredskapstid, medisinroms-arbeid, legekontakt osv. som sine definerte oppgaver. Dette defineres ikke som direkte tid til bruker, men er tidkrevende og delvis uforutsigbare oppgaver. I tillegg drifter enheten 2 prosjekter rettet mot aktivisering av hjemmeboende personer med demens.

Antall brukere pr. 1.11.2015 er 739.

Hjemmehjelpstjenesten drifter effektivt med oppnådd mål om 75 % «ansikt til ansikt-tid».

2) Enhet omsorgsboliger

Enheten har ansvar for omsorgsboligene med heldøgns bemanning (ekskl. samlokaliserte boliger for utviklingshemmede, Karrestad eldresenter og psykiatriboliger). Området dekker;

- Søsterveien omsorgsboliger
- Hagegata og Vaterland omsorgsboliger
- Brygga omsorgsboliger – 2. etasje
- Bergheim Bofellesskap 1-6
- Bergheim Trygdeboliger
- Konglelundveien boliger for pasienter med alvorlige psykiske lidelser(driftes av enhet Basistjenester)

Omsorgsboligene skal skape trygge rammer for brukerne til å opprettholde egne funksjoner i lengst mulig grad.

I takt med utviklingen etter innføring av samhandlingsreformen merker også omsorgsboligene en utvikling med flere brukere med økt behov for medisinsk oppfølging og økt pleiebehov.

Enhet Omsorgsboliger har sammenlagt 227 leiligheter inkludert 7 avlastnings-/korttidsplasser og 1 gjesteleilighet. Søsterveien, Bergheim Trygdeboliger, Brygga, Hagegata og Vaterland er tradisjonelle omsorgsboliger for brukere med bistandsbehov utover det hjemmesykepleien kan bidra med i selvstendig boform. Bergheim Bofellesskap 1-6 er omsorgsboliger tilrettelagt for brukere med demenssykdom.

I Halden kommune er det 262 omsorgsboliger med heldøgns bemanning, inklusive de 7 boligene for pasienter med alvorlige psykiske lidelser.

Halden kommune har i en årrekke satset på utvikling av omsorgsboliger.

I et fremtidsperspektiv må omsorgsboligene i større grad ta i mot brukere med et større medisinskfaglig behov av lege- og sykepleiefaglige tjenester. Dette for å løse utfordringene i en samlet omsorgstrapp, som bl.a. er påvirket av sykehusenes nye rolle.

Kommunens hovedutfordring rundt drift av omsorgsboligene knytter seg bl.a til en lav dekningsgrad av faglært arbeidskraft, inkl. sykepleier og helsefagarbeider sett i forhold til den pleietyngde en stor del av beboerne nå representerer og deres komplekse sykdomsbilde.

Det vil være avgjørende å beholde og rekruttere en riktig, kompetent og tilstrekkelig bemanning i omsorgsboligene for å dekke ekstraordinære behov med støtte fra ambulerende hjemmetjeneste. Økt samhandling mellom hjemmesykepleien og omsorgsboligene vil være nødvendig for å sikre en effektiv drift. Enhet omsorgsboliger har ingen egen sykepleierbemanning på natt og dette fører til et økt press på hjemmesykepleiens natttjeneste.

3) Samlokaliserte boliger til personer med funksjons/utviklingshemming:

Kommunen drifter tjenester i 17 ulike boenheter/avdelinger til denne målgruppen.

Alle ovennevnte 17 boliger har en eieform hvor bruker selv eier egen bolig, organisert gjennom borettslagmodellen. Dette medfører at kommunen har liten fleksibilitet knyttet til sammensetning av brukere for å ha en hensiktsmessig bemanning og kompetansesammensetning. Dette tydeliggjøres og problematiseres spesifikt i omstillings- og omstrukturingsprosjektet og i Agenda Kaupang rapporten.

Halden kommune erfarer at det jevnlig og relativt ofte etableres/ønskes etablert nye boliger i privat regi og eie; eksempelvis gjennom foreldre og pårørende til barn med ulike funksjonshemninger. Dette er en driftsutfordring da en slik utvikling over tid ikke er bærekraftig. Boligene ligger for spredt, i tillegg til at det er for små enheter, til at ressursene kan utnyttes optimalt.

Kommunen opplever et vedvarende press knyttet til søknader fra nye brukere på tunge, ressurskrevende tjenester.

Kommunen kjenner til et anslått omfang på 20 nye brukere som søker samlokalisert bolig i 2015/2016. Det tilkommer brukere med svært omfattende bistandsbehov og utfordringer (medisinsk, psykiatri, rus og atferd), dette krever høy grad av kompetanse i enheten. Det er nå 17 boliger som er organisert i 7 avdelinger. Totalt i boligene er det 80 brukere. I tillegg betjener ambulerende miljøarbeidertjeneste som også tilhører enheten, pr dato 27 brukere som ikke bor i en samlokalisert bolig. Enheten yter bistand til totalt 107 brukere.

[Funksjon 232/233/201- Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste/ Annet forebyggende helsearbeid/Førskole](#)

Tjenester innenfor disse KOSTRA funksjonene utføres av enheter både i kommunalavdeling Helse og innenfor kommunalavdeling kultur/skole/oppvekst.

Innenfor kommunalavdeling helse og omsorg, ligger helsekontoret med kommuneoverlegen og de funksjonene som er tillagt denne, så som miljørettet helsevern og smittevern (inkl. vaksinasjonskontoret). (funksjon 233).

Fra 2014 ble det forebyggende arbeidet rettet mot barn og ungdom, gjennom blant annet helsestasjons- og skolehelsetjenesten, flyttet til kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur. Kommunalavdeling helse og omsorg bidrar imidlertid med nødvendige legeressurser. Tjenester innenfor dette området spiller en viktig rolle når det gjelder tidlig innsats. Gjennom å avdekke behov ved tidlig innsats, reduseres kostnadene og brukerens behov på sikt. Tjenester innenfor dette området er også viktige for å hindre en fremtidig utgiftsvekst innenfor barnevern, tilrettelagt undervisning og rus/psykiatri.

Den nye folkehelseloven stiller klare krav til kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid og understreker at dette er en tverrsektoriell oppgave og således et ansvar for alle

kommunalavdelingene. Det utarbeides ikke en egen plan for folkehelsearbeidet i kommunen, dette tas i stedet inn i samfunnsdelen av kommuneplanen. Dette arbeidet startet opp i 2015. Det er ikke avsatt kommunale midler til gjennomføring av egne folkehelse tiltak i kommunalavdeling helse og omsorg i 2016. Imidlertid fikk kommunen i 2015 statlig tilskudd til oppstart av Frisklivssentral. Tilskuddet forventes videreført i 2016. En har i løpet av høsten 2015 startet opp et prosjekt rundt dette og planen er at sentralen åpner dørene på nyåret 2016.

Funksjon 234 - Aktivisering og servicetjeneste overfor eldre og funksjonshemmede

Tjenestene innenfor denne KOSTRA funksjonen ytes i Halden kommune av 2 enheter; Enhet sykehjem og Enhet basistjenester.

Innenfor dette tjenesteområdet ligger følgende dagsentertjenester:

- Dagsentertjenester for funksjonshemmede – 89 brukere pr. uke pluss 5 brukere som hospiterer. Tjenesten er organisert under Enhet Basistjenester.
- Dagsenter for demente- antall plasser: 20 brukere pr uke, 6 pr dag i tillegg ambulerende demenstilbud hjemmebasert (2 prosjekt) 4 pr dag totalt 49 brukere pr uke. Noen har en dag andre har inntil 4 dager pr uke.
- Tjenestene er organisert inn under Enhet sykehjem og Enhet hjemmesykepleie.
- Dagsenter for personer med psykiske lidelser- 15 – 20 brukere pr. dag, Totalt innskrevet 70 brukere. Tjenesten er organisert inn under Enhet basistjenester

Båstadlund (dagsenter for funksjonshemmede) har sin virksomhet delt på flere steder med stor geografisk spredning. Det ble i budsjettet for 2014 satt av 2 millioner kr til investering til helt nødvendig vedlikehold på tre av tjenestestedene i påvente av endelig avklaring av nytt senter. Dette arbeidet ble sluttført våren 2015. Prognosen tilsier at dagsenteret vil kunne få flere nye brukere i årene som kommer. (6 nye brukere i i 2016) – noe som etter hvert vil innebære kapasitetsproblemer. I vedtatt økonomiplan beskrives det hvordan dagsenteraktiviteten tenkes organisert i nye lokaler tilknyttet Karrestad fra 2018. Dette forslaget krever gjennomføring av forprosjekt og politisk behandling.

Aktivitetssenteret på Bergheim(dagsenter for personer med psykiske lidelser) vil ved bygging av nytt demenssenter på Bergheim miste dagens lokaler. Det må derfor finnes nye lokaler til dette tilbudet, Lokalene bør fortrinnsvis være lokalisert i sentrum da dette vil gi økt tilgjengelighet for brukergruppen.

Funksjon 241 - Diagnose, behandling, habilitering/rehabilitering

Tjenestene innenfor denne KOSTRA funksjonen ytes i Halden kommune av Enhet basistjenester og Enhet sykehjem.

Innenfor denne tjenestefunksjonen finnes

- Rehabiliteringsavdelingen, Halden sykehjem
- fysio- og ergoterapitjenesten, inklusive de privatpraktiserende fysioterapeutene
- fagkontakt syn/hørsel
- korttidslaget for hjelpemidler
- legevaktstjenesten
- fengselshelsetjenesten
- legetjenesten, inklusive fastlegene og kommunelegekontoret
- psykiatriteam
- ambulerende team

Rådmannen har for 2016 funnet plass til en økning av fysio- og ergoterapitjenesten gjennom det som er knyttet opp mot satsingen på hverdagsrehabilitering. I 2016 videreføres således et nivå med 6,5 årsverk og en turnuskandidat innen tjenesten fysioterapi. Målgruppen er funksjonshemmede, barn på helsestasjon, hjemmeboende voksne og beboere i kommunale institusjoner. Avdelingen yter tjenester til beboere i omsorgsboliger og institusjon. I tillegg kommer 14,75 årsverk for privatpraktiserende fysioterapeuter med driftstilskudd.

Det er 5 årsverk ergoterapeuter hvor målgruppen er innbyggere i alle aldre.

Som tidligere nevnt, vil kommunalavdelingen, i tråd med ny kunnskap i 2016 starte med hverdagsrehabilitering, og det er i budsjettet foreslått satt av midler til drift av dette. Erfaring fra andre kommuner tilsier at disse tiltakene vil påvirke den enkelte brukers funksjonsnivå og derigjennom redusere bistandsbehovet.

Korttidslageret formidler tekniske hjelpemidler til hjemmeboende og spiller ikke minst en viktig rolle i forbindelse med utskrivning av pasienter fra sykehus/sykehjem da mange vil være helt avhengig av slike hjelpemidler for å kunne klare seg hjemme. Korttidslageret er lokalisert til Bergheim vil få behov for nye lokaler når det skal bygges nytt demenssenter

Legevakten er videreført med tilsvarende ressurser som i 2015. Legevakten må imidlertid gjennomgå i forhold til forventninger og krav som kommer som følge av ny akutforskrift, med bl.a. nye krav til kompetanse og bakvaksordninger.

Kommunen er ansvarlig for organiseringen av fengselshelsetjenesten i Halden fengsel. Dette innebærer at kommunen skal yte forebyggende helsearbeid, helseundersøkelser, behandling og rehabilitering, samt pleie og omsorg til de innsatte. Tjenesten omfatter vel 11 årsverk som arbeider i turnus på dag, kveld og helg. Kommunen får et årlig tilskudd til tjenesten fra Helsedirektoratet som er stipulert ut fra antall innsatte i fengselet. I 2015 var tilskudd på snaue 9 mill. Det er gitt signaler på at det i nærmeste framtid kan bli en utvidelse av Halden

fengsel. Dette vil kunne være positivt for driften av helseavdelingen med tanke på tilgang til kompetanse, forutsatt full finansiering fra staten.

Under denne funksjonen ligger også psykiatriteamet som gir individuelle samtaler, driver grupper bl.a. i depresjonsmestring og følger opp pasienter med psykiske plager. Psykiatriteamet har dessuten en sentral rolle i det psykososiale arbeidet ved ulykker og kriser.

Ambulerende psykiatri/rus team gir vedtaksbaserte tjenester til brukere med rus og psykisk lidelse. Tjenesten har ansvar for oppfølging av 8 boliger på Nedre Hola. Ambulerende team bistår også hjemmebaserte tjenester der de er inne hos disse brukerne.

Funksjon 120 – Administrasjon

Innenfor tjenesten ligger kommunalsjefen, kommunalsjefens stab med tre stillinger og administrasjon av institusjoner og hjemmebaserte tjenester, samt ledelse av koordinerende fellestjenester.

Funksjon 242 - Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid

Kommunens støtte til Eva Krisesenter og husleie til kontorer for koordinerende fellestjenester.

Funksjon 243 Tilbud til personer med rusproblemer

Tjenester som føres på denne KOSTRA funksjonen ytes i Halden kommune av enhet basistjenester.

Rusteamet gir vedtaksbaserte tjenester til rusbrukere, inklusive klienter LAR (legemiddelassistert behandling). Teamet behandler søknader om opphold på institusjoner som Blå Kors og forbereder saker om tvangs behandling etter kapittel 10 i helse og omsorgstjenesteloven. Med bakgrunn i samhandlingsreformen forventes også her økt overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunene.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Framtidig struktur og lokalisering av virksomhetene innen helse og omsorg skal utredes for videre politisk behandling. Dette er en del av arbeidet med investeringer for effektivisering av denne sektoren.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	99 %	100 %
Bosoprojekt «En dør inn»	Utgifter bruk av midlertidig bolig (NAV)	224 776,-	Budsjett
	Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	33/20	X/X
	Antall forhindret utkastelse/bistått mht økonomi	11	X/X
	Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte leiligheter	4	12
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	52 %
	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	38/45/17 %	44/46/10 %
Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	12,5/64/23,5 %	20/60/20 %
Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	25/45/30 %	35/45/20 %
Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	43/45/12 %	58/40/2 %
	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %
	Antall overliggerdøgn på sykehus	147	130
	Beleggsprosent Korttid/langtid	xx/100 %	85/99 %
Samlet	Antall klager på enkeltvedtak	X	X
	Antall klagesaker på enkeltvedtak som helt eller delvis omgjøres av Fylkesmannen	X	X
	Antall klagesaker på enkeltvedtak som stadfestes av fylkesmannen	X	X

X = status og fastsettelse av måltall jobbes med å avklare.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
586 811	572 721	586 648

Tall i kr.

Budsjettet for 2016 er på totalt 586,1 millioner kr. En vesentlig forklaring på rammeøkningen er at fra 2016 bortfaller tilskudd direkte fra sektoren fra direktorat / helseforetak knyttet til

KAD sengene på intermediæravdelingen. Midlene går inn i kommunens samlede rammeoverføring fra staten, og sektorens netto ramme økes tilsvarende.

Videre er det i rammen inkludert lønnsoppgjør på 7 millioner kr og innarbeidet ulike reduksjonstiltak med -21 millioner kr. Disse reduksjonstiltakene er:

- generell reduksjon/innstramning
- redusert vikar innleie
- Reduksjon av ny ansettelser/bruk av egne ansatte til å dekke ledige stillinger
- Økt fleksibilitet knyttet til inngått forlik

Kommunalavdeling Teknisk

Organisering

Kommunalavdelingen har følgende enheter som ledes av enhetsledere:

- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Plan, byggesak & Geo-data
- Brann & feiervesen
- Miljø & landbruk

I løpet av 2015 har det vært jobbet med en organisasjonsjustering av teknisk. Teknisk sektor opplever i dag at oppgavene er store og at sektoren er sterkt utfordret mtp å klare å levere i tråd med de forventningene som gjelder. Det har ved flere anledninger blitt overført oppgaver internt etter at ansatte har avsluttet sitt arbeidsforhold i kommunen. Dette er noe som gjør seg gjeldende på alle nivåer i hele organisasjonen. For å skape en best mulig arbeidsplass for ansatte og kunne utøve best mulig tjenester og service til innbyggerne i Halden kommune samt sikre gjennomføringen av politiske vedtak har rådmannen etter drøftinger med tillitsvalgte besluttet at teknisk skal organiseres med fire enheter ledet av enhetsledere med mål om iverksettelse fra 1.1.16.

- Plan, bygg og geodata/Miljø og landbruk
- Eiendom, renovasjon (inkl Rokke) og havn
- Kommunalteknikk (teknisk drift og forvaltning)
- Brann

Videre er det drøftet og besluttet at organisering av nevnte enheter gjøres med prinsippet om opprettelse av avdelingslederstillinger med delegert personalansvar og økonomiansvar som erstatning for flere av dagens faglederstillinger som mål. Dette for å frigjøre tid til ledelse, enda bedre økonomikontroll og samtidig legge til rette for at avgjørelser kan tas i en så tidlig fase som mulig. Det vil frem mot årsskiftet føres samtaler og drøftinger med tillitsvalgte i forhold til personalmessige forhold.

Mål og hovedoppgaver

Teknisk forvaltning

- Utarbeide hovedplan VA og iverksette tiltak i henhold til denne, herunder
- planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett.

- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca. 125 000 kvm.
- Vedlikehold av bygningsmasse
- Planlegge, lede og gjennomføre større investeringsprosjekter
- Kjøp og salg av eiendommer
- Byggherre ved kommunens byggeprosjekter
- Forvaltningsoppgaver knyttet til vei- og park
- Forvaltningsoppgaver knyttet til renovasjon

Rådmannen har vurdert utnyttelsen av kommunens eiendommer, i første omgang med fokus på utnyttelsen av administrasjonsbygg. Det er gjort en vurdering av fremtidig bruk av eiendommene, både de som leies og eies. Målet er en mest mulig arealeffektiv eiendomsmasse slik at driftskostnadene holdes på et så lavt nivå som mulig.

I 2016 forventes det å kjøpe tilbake eiendommer fra HKP. Dette gjelder i første rekke tilbakekjøp av St. Joseph, Sommerro driftsstasjon, Tordenskjoldsgt. 8 og Tollboden. Dette medfører reduserte husleieutgifter. Det er planlagt at HKK skal flytte til St. Joseph fra sommeren 2016. Det er dialog med HHS og HKP vedrørende fremtidig bruk av Fayegården. I løpet av 2015 er det gjennomført rehabiliteringsarbeider i 3 etg i Storgt.6. I løpet av 2016 planlegges rehabilitering av arealer knyttet til servicetorg og gamle rådhus.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Arbeidet med arealplanen for Halden Kommune forseres for å sikre tilgangen på tomter til boligformål.
- Rådmannen bes legge fram oversikt over ferdigregulerte byggeklare tomter i forhold til gjeldende arealplan innen 1.3.2016. Oversikten vil danne grunnlag for endringer i arealplanen.

Teknisk drift

- Rense avløpsvann i henhold til rensekrav
- Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift samt sikre distribusjon av dette.
- Separeringsarbeid
- Drift av Rokke avfallsanlegg så lenge den er i kommunalt eie.
- Drift av Halden havn
- Gjennomføring av enkelte prosjekter knyttet til hovedplan VA
- Vedlikehold av veier, gater, parker og friarealer
- Beredskapslager V/A

- Bil og maskinverksted. Vedlikehold av egne biler / maskiner. Vedlikehold for brannvesenet, vaktmesterbiler, maskinpark Rokke, maskiner idrettsanlegg, kommunens minibusser, småreparasjoner felleskjøkkenet.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Rokke avfallsplass holdes åpent 2 lørdager hver måned. Dette dekkes inn av at avfallsgebyret opprettholdes.

Plan, byggesak & geo-data

- Behandling av regulerings, bygge- og delingssaker
- Oppmåling av eiendommer
- Tilsyn og ulovlighetsoppfølging
- Matrikkelføring og oppdatering av kartverk

Byggesaksseksjon: Behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.

Planseksjon: Behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven. Utarbeider egne kommunale reguleringsplaner, behandler delingssøknader. Deltar i utarbeidelsen av ny sentrumsplan.

Geodataseksjon: Foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grensepåvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering, digitalisering av reguleringsplaner samt oppdatering av kartverk.

Brann & feiervesen

- Forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter
- Forebyggende informasjon til kommunens innbyggere.
- Brann- og redningsberedskap.
- Kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann.
- Deltakelse i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning.
- Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg
- Kurs og opplæring

Miljø & landbruk

Generelt

- Deltar i arbeidsgrupper i *Haldenvassdraget m/Iddefjorden, Enningdalsvassdraget og Glomma syd*. (faggrupper innen landbruk, avløp og vassdrag.)
- Uttalelser til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold.

Landbruk

- Saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder konsesjons- jordlov- og skoglovsaker etc.
- Tilskuddsforvaltning inne jord/skog og tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen).
- Rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge.
- Ansvar for viltforvaltningen, kommunens viltnemd (4-6 møter pr. år) og fallviltgruppa.
- Tilsyn og drift av kommunens eiendom på Ulveholtet og generell veiledning til grunneiere.

Forurensing

- Saksbehandling i henhold til forurensingslovverket – utslippssøknader, avfallsaker, oljeavskillere gravearbeider i forurenset grunn etc.
- Gjennomføring og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. *handlingsplan for spredte avløp*.
- Vannovervåkning – gjennomfører 2 prøvetagninger (vannkjemi) i alle større bekker i kommunen.

Miljø

- Miljøfyrtårnsertifisering
- Fortsette samarbeidsprosjektet Klima Østfold
- Saksbehandlingen – saker der miljø-, forurensings- og arealspørsmål står sentralt, eks. vindmøller, overføringsnett, jernbane, kommuneplanens arealdel og mellomlager for atomavfall.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11000m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100	134 %	100 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	100 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilkn. etter utsending av henstilling/pålegg /år	100 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpsvannmengde 11 000 m3/døgn pr 2.t.	111 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	85 %	90 %
VVA-anlegg	Antall arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	82,5 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader	3,9 mnd.	< 6 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager pr 2. tert.	0	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	51 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	99 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	84 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	100%	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	80 %	80 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	87 %	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekter etter standardkrav DSB pr 2.tertial	45 %	100 %

Kommunalavdelingen har de siste to årene utarbeidet styringsindikatorer for driften. Disse videreføres i 2016.

Hensikten med styringsindikatorer er å i større grad kunne sikre gode tjenester for innbyggerne i Halden kommune og samtidig identifisere fremtidige utviklingsområder. Arbeidet med indikatorer er kontinuerlig og for 2015 er det gjort noen endringer. Endringene videreføres inn i 2016. På brann er det lagt inn en indikator som sier noe om andel tilsyn i særskilte brannobjekter. Særskilte brannobjekt (skoler, helseinstitusjoner mm) skal kontrolleres ved tilsyn etter egne krav fra DSB. Kravene fra DSB er lagt inn som 100 % måloppnåelse pr år. For 2016 er målet 100 %.

Videre er indikator vedr vedlikehold bygning tatt ut. Det er utfordrende å regne på bygningsmassen optimale verdi og forringelse av bygningskapitalen. Det vises derfor til Kostra-tall for innsats knyttet til vedlikehold i Halden kommune samt siste estimat for kostnad på tiltak for å hindre ytterligere forringelse av eiendommene. Dette ble ved inngangen til 2014 beregnet til ca. 24 mill. kroner.

Halden kommune leverer kvalitativt godt og nok vann til kommunens innbyggere. Alle prøver og analyser er innenfor de krav som stilles i henhold til drikkevannsforskriften. Sektoren er i tillegg i gang med å optimalisere driften ved Erte vannbehandlingsanlegg. Det vises i denne sammenheng også til UV-anlegg som vil fjerne risiko for parasitter og bakterier i vannforsyningen til byens befolkning. Oppgraderingen skal være ferdig ila 2016.

Det har i løpet av 2014 og inn i 2015 vært jobbet med å estimere idealmengde for produksjon av vann til bolig, fritidseiendom og næringsvirksomhet. Tidligere er 12000m³/døgn og 8400m³/døgn brukt som indikator. Denne er nå endret til 11000m³/d. Grunnen til dette er at 8400m³/døgn er regnet ut etter standard fra Norsk Vann. I Halden er det fortsatt knyttet noe usikkerhet til vannforbruk til næring og et estimert forbruk på 8400m³/døgn ansees derfor å være for lavt. Arbeidet med å kvalitetssikre vannforbruk på næring i Halden pågår og vi vil fremover få bedre oversikt over vannforbruket knyttet til våre største industribedrifter.

Endring i måltall for idealproduksjon medfører en endring i resultat i forhold til indikator, men gir et bilde av våre utfordringer. Vi produserer i dag ca. 134 % av idealforbruket av vann til forbruk i forhold til det vi vet om innbyggernes og industriens gjennomsnittsforbruk. I forbindelse med arbeidet knyttet til «Norsk Vann» jobbes det kontinuerlig med å kvalitetssikre mengde idealproduksjon av vann til forbrukerne, mengde rensing av vann og innlekkspromatikk.

Det er imidlertid ikke enkelt å identifisere eksakt lekkasjeandel da dette krever vannmålere på så å si alle private påkoblingspunkter. I 2015 arbeides det med å koble på vannmålere for å få enda bedre oversikt over de store bedriftene i Halden sitt vannforbruk. Arbeidet videreføres inn i 2016. Det er uansett grunn til å tro at det er store lekkasjer på nettet i Halden, som i andre kommuner. Nåværende og fremtidig satsning på utbedring av vannføringsnettet i Halden er ytterst reell. Produksjonen av vann til forbruk har gått betydelig ned de senere år og verdiene er i dag totalt sett mye bedre enn tidligere.

Halden har fortsatt en stor utfordring i nedbørsperioder. Totalt sett renser vi store mengder vann etter innlekk av «fremmedvann» i avløpssystemet. Hovedplan VA 2012-2016 er et stort skritt i riktig retning vedrørende kvalitativt godt og nok vann til innbyggerne samt mengde vann som til enhver tid behandles på Remmen RA. Utbedringsarbeidet på nettet er viktig for å kunne produsere riktig mengde vann i forhold til faktisk forbruk i Halden samt rense vann som skal renses. Vi har i 2.tertial rensert 111 % vann i forhold til idealmengde. Dette er en stor nedgang siden forrige rapportering, men her må årstiden også hensyntas i vurderingen.

Alt slam fra renseanlegget tilfredsstiller fortsatt krav innenfor klasse 1.

Sektoren opplever i høy grad kunne levere gode resultater i forhold til effektiv saksbehandling. Målet er en god og effektiv tjeneste til kommunens innbyggere også i 2016. Faktorer som påvirker saksbehandlingstiden er faktisk arbeidsstyrke og kontinuitet. Sektoren er sårbar for sykdom, permisjoner og oppsigelser samtidig som nyansatte krever opplæring. Dette er forhold som også påvirker måloppnåelsen.

Geodata-avdelingen rapporterer om 100 % måloppnåelse for sine styringsindikatorer når det gjelder 16-ukersfristen og saker innen matrikkel. Grunnet ferieavvikling og sykdom er resultatet for megleroppgaver nede i 84%, men her er avdelingen igjen pt ajour. For 2016 er målet om 100% måloppnåelse igjen realistisk.

På plan er målet å behandle alle planforslag innen gitte frister. Et mål de også i 2015 har klart å nå.

Byggesak hadde gjennom 2014 gode resultater knyttet til effektiv saksbehandling. Resultatene er noe svakere i 2015.

Etter en gjennomgang av behandlede saker var det på byggesak pr 1. tertial 2015 behandlet ca. 430 saker. Pr 1 tertial 2014 var det til sammenligning behandlet 384 saker. I saker med 3-ukersfrist var det i 2.tertial 205 saker til behandling mot 157 i 1.tertial. Med redusert bemanning i 2015 og etterheng på registrering av saker i arkivsystemet samt nyansettelser og krav til opplæring har det vært utfordrende å møte frister. En annen vesentlig årsak er ny plan- og bygningslov fra juli 2015. Dette har ført til at ansatte har brukt vesentlig mer tid til veiledning. Utviklingen vil følges opp og tiltak vurderes fortløpende, men med en stabil arbeidsstyrke er det realistisk å ha full måloppnåelse som ønsket resultat i 2016.

Indikatoren som omhandler spredte avløpsanlegg viser fremgangen i arbeidet med å oppgradere private avløpsanlegg. 85 % av anleggene ligger innenfor område som skal være ferdig oppgradert i løpet av 2015. De resterende anleggene (Rokke – Berg og kystbekkene fra Sponvika til Røsnæskilen) skal være ferdig oppgradert innen 2021. Indikatoren omfatter oppgradering av private anlegg, evt. tilkobling til offentlig nett (ca. 1000 eiendommer). Fritidseiendommer (ca. 1000 stk.) omfattes ikke av krav til oppgradering så langt. Arbeidet med disse eiendommene vil starte opp i 2016-17.

Fremdriften på oppgradering av private avløpsanlegg i kommunen er bra. Mange har valgt å koble seg til offentlig nett, noen oppgraderer eksisterende anlegg mens hoveddelen installerer nye renseanlegg. Halden kommune ligger godt an til å oppfylle krav nedfelt i EU's vanndirektiv og tiltakene vil bidra til en vesentlig rensing av vassdragene som renner til Iddefjorden.

Halden kommune har en samlet veilengde på 165 km. 144,4 km har asfaltdekke. Resten er grusveier eller veier med betong/stein.

I 2013 og 2014 ble det ikke foretatt reasfaltering eller oppgradering av grusveier i kommunen. Dette førte til at andelen «lavstandardveier» økte fra 44,6 km i 2013 til 51,9 km (5,5 % økning) i 2014. Ved inngangen til 2015 og pr 2. tertial er andelen økt til 44,6 % tilsvarende 64,4 km. Veikapitalen ble redusert fra 220 mill. kroner i 2013 til 210 mill. kroner i 2014. Veikapitalen er pr 2015 på 206,8 mill. kroner.

Optimalt er veikapitalen i Halden pr 2015 på 252,1 mill. kroner. Målet er å unngå ytterligere forringelse av veikapitalen.

Det er lagt inn en beskjedne økning på veivedlikehold for 2015 og pr i dag har Halden kommune et etterslep på veivedlikehold på ca. 35 mill. kroner i henhold til RoSy-rapport for 2015. Asfalteringsprogrammet for 2015 på ca. 4 mill. kroner vil tilnærmingsvis utsette ytterligere økonomisk etterslep frem til 2016.

Halden kommune er en kommune med stor geografisk spredning og har følgelig også et veinett som skal strekke seg ut i alle deler av kommunen. Kommunen har ansvar for vesentlige kilometer med grusveier og tilstreber vedlikehold etter beste evne med de ressurser som er til rådighet.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
66 956	65 610	63 119

Tall i tusen kr

Halden havnevesen

Halden havnevesen har sitt myndighetsområde innen Halden havnedistrikt som strekker seg langs den kystlinjen som ligger i Halden kommune. Havnevesenet har ansvar for farleden innenfor dette området, samt drift av Halden havn. Havnevirksoverhetens økonomi skal etter lov holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler.

Halden havnevesen har også ansvar for drift av gjestehavn og de kommunale småbåthavnene.

Det er i 2015 vedtatt en havnestrategi. Arbeidet med gjennomføring av vedtak fortsettes inn i 2016.

Budsjettoversikt Havnekassen (kr)

	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	3 050 552	2 739 782
Andre kostnader	1 715 448	3 623 269
Avgifter og andre inntekter	-4 766 000	-5 894 473
Mer-/mindreforbruk	0	468 578

Budsjettoversikt Gjeste og småbåthavn (kr)

	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	1 662 756	1 146 363
Andre kostnader	1 385 000	1 291 000
Avgifter og andre inntekter	-2 550 000	-2 120 000
Mer-/mindreforbruk	497 756	317 363

For Havnekassen er kostnadene, summert i tabellen over, fordelt slik:

420700 Farled	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	277 100	233 747
Andre kostnader	609 600	1 272 941
Avgifter og andre inntekter	-580 000	-1 580 000
Mer/mindreforbruk	306 700	-73 312

420701 Kai	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	2 773 452	2 566 035
Andre kostnader	770 000	1 445 328
Avgifter og andre inntekter	-3 130 000	-3 460 000
Mer/mindreforbruk	413 452	551 363

420705 Øvrig havnevirksomhet	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn		
Andre kostnader	335 848	905 000
Avgifter og andre inntekter	-1 056 000	-905 000
Mer/mindreforbruk	-720 152	-

Investeringsbudsjett

Halden Kommune har vært igjennom noen krevende år med store og omfattende omstillingsprosesser. Dette har i all hovedsak handlet om de prosesser og kostnadsreduksjoner som har vært mulig innenfor gjeldende struktur. Rådmannen ser at det vil være helt avgjørende for å lykkes også de neste årene, at det gjøres investeringer av strukturell karakter. Bygging av ny(e) skole(r), bygging av nytt demenssenter på Bergheim og omgjøring av Biblioteket ect. er alle slike investeringer som vil gi større besparelser i drift enn kapitalkostnaden vil øke dersom de gjennomføres.

Det vil slik rådmannen ser det være helt avgjørende at de investeringene som foreslås i forhold til dette vedtas og gjennomføres. Hvis ikke vil vi ikke lykkes med de store tiltakene som ligger i planperioden. Det er snart ikke mulig å ta driften ytterligere ned innenfor den bygningsstrukturen kommunen disponerer i dag.

Med rekordlave renter og muligheten for å gjøre rentesikringer i 10 år fremover med svært lav rente, mener rådmannen tidspunktet er det rette for å gjøre større strukturelle tilpasninger for å kunne effektivere nødvendige kostnadsreduksjoner.

Rådmannen har ikke lagt inn ny Brannstasjon i investeringsbudsjettet. Det foregår for tiden prosesser rundt plassering og etablering av ny brannstasjon. Blant annet utredes det om kommunens skal eie eller leie brannstasjon. Rådmannen vil derfor komme tilbake til dette spørsmålet i en eventuell egen sak i 2016, når prosessen har kommet noe lengre.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Ved større investeringsprosjekter skal offentlig/privat samarbeid (OPS) vurderes.

Investeringsoversikt

Prosjekt	Prosjektnavn	Rebevilgning	Nye bevilgninger	Budsjett 2016
Økonomi/lønn	ERP/HRM	-	250 000	250 000
Sentraladm.	Kjøp av eiendommer	-	15 000 000	15 000 000
IT	SvarUt - digitalisering	-	500 000	500 000
IT	PC undervisning	-	2 500 000	2 500 000
Kultur	Barrikader og projektor Brygga Kultursal	-	750 000	750 000
Skole	P2109 Forprosjekt nye Idd Skole	300 000	1 000 000	1 300 000
Skole	Prosjekt nye Idd skole	-	85 000 000	85 000 000
Skole	Forprosjekt ny sentrumsskole	-	500 000	500 000
Skole	Utdredning – utvidelsesmuligheter Strupe ungdomsskole	-	500 000	500 000
Eiendom	Remmen Svømmehall - yttertak, pumpe, ventilasjon, avfukting	-	1 300 000	1 300 000
Eiendom	Utfasing av oljefyringsanlegg 20 stk	-	-	-
Eiendom	Nødstrømsaggregat rådhuset	-	600 000	600 000
Vei	P7182 Måling av strøm til gatelys	-	4 000 000	4 000 000
Vei	Asfalteringsprogram 2016-2019	-	4 000 000	4 000 000
Vei	Asfaltering av grusveier	-	1 000 000	1 000 000
Vei	Bru Saueøya (for tyngre trafikk)	-	500 000	500 000
Vei	Sikringstiltak gjerder, Isebakke	-	500 000	500 000
Vei	Gang-og sykkelvei Asakåsen	-	200 000	200 000
Vei	Klipperpadde/klippeaggregat	-	800 000	800 000
Idrett	Heis i hjortsberghallen	-	1 000 000	1 000 000
Idrett	Tilskudd spillemiddelanlegg	-	2 000 000	2 000 000
Kirke	Bevaring av Høyden Os kirkegård	-	500 000	500 000
Kirke	Regulering og utvidelse av Idd kirkegård	-	3 100 000	3 100 000
Kirke	Oppgradering av Asak kirke	-	2 050 000	2 050 000
Kirke	P5076 Gravplasser og kirkelige formål 2015	1 500 000	-	1 500 000
Helse og omsorg	Nytt demenssenter Bergheim	-	37 000 000	37 000 000
Helse og omsorg	Forprosjekt demenssenter Bergheim	3 000 000	-	3 000 000
Helse og omsorg	Tilpasning Bergheim	-	2 000 000	2 000 000
Helse og omsorg	Dagsenter Karrestad	-	4 000 000	4 000 000
Helse og omsorg	IT-system	-	1 000 000	1 000 000
Helse og omsorg	Innføring av PDA for hjemmebaserte tjenester	-	125 000	125 000
Helse og omsorg	Tekniske hjelpemidler på Halden sykehjem	-	2 000 000	2 000 000
Helse og omsorg	Elektrisk anlegg Osbekkgata 4.	-	100 000	100 000
Vann/Avløp	Slamsuger (restutbetaling vedtak 2015)	2 750 000	1 250 000	4 000 000
Vann/Avløp	Sammenkobling Rokke	-	8 000 000	8 000 000
Vann/Avløp	Sentrum	-	20 000 000	20 000 000
Vann/Avløp	Lille Erte Vannverk	-	10 000 000	10 000 000
Vann/Avløp	BRA veien	-	5 000 000	5 000 000
Vann/Avløp	Trykkavløp	-	8 000 000	8 000 000
Vann/Avløp	Driftskontroll	-	1 500 000	1 500 000
Vann/Avløp	Saneringsplaner	-	1 000 000	1 000 000
Vann/Avløp	Ringledning	-	10 000 000	10 000 000
Vann/Avløp	P6244 Glenne	9 438 308	10 000 000	19 438 308
Vann/Avløp	P6248M Innst. Av vannmålere	600 000	2 000 000	2 600 000
Vann/Avløp	P6272 Utbedring av pumpestasjoner	1 900 000	2 000 000	3 900 000
Vann/Avløp	P6276 Overvannstiltak	2 776 349	2 000 000	4 776 349
Vann/Avløp	P6280 Hofgårdløkka	1 350 000	7 000 000	8 350 000
Vann/Avløp	P6279 Grønnerød	4 700 000	2 000 000	6 700 000
Vann/Avløp	P6281 Kirkebakken/Borgerskansen...	450 000	1 000 000	1 450 000
Vann/Avløp	P6252 Knardal/Folkvang	1 000 000	10 000 000	11 000 000
Vann/Avløp	P3054 Utbedringer - Dagsenter	200 000	-	200 000
Vann/Avløp	P3072 Ventilasjon/kjøleanlegg Halden Sykehjem	900 000	-	900 000
Vann/Avløp	P4019 Brekkerød 2	400 000	-	400 000
Vann/Avløp	P6243B Separering Skiveien 2009	6 000 000	-	6 000 000
Vann/Avløp	P6271 Holvannet - Ny råvannskilde	6 000 000	-	6 000 000
Vann/Avløp	P6273 Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen - Del 1 2013	7 600 000	-	7 600 000
Vann/Avløp	P6274 Utvidelse avløpsrenseanlegg Remmen	35 000 000	80 000 000	115 000 000
Vann/Avløp	P6275 Gimle/Tosterudberget/Næridsrød	7 700 000	-	7 700 000

Prosjekt	Prosjektnavn	Rebevilgning	Nye bevilgninger	Budsjett 2016
Vann/Avløp	P8069 Makø - universell utforming/vann og avløp	4 500 000	-	4 500 000
Vann/Avløp	P6282 Vannledning Leieren, Svinesund	1 800 000	-	1 800 000
Vann/Avløp	P6345J AvløpLegangersgate-Bjerkeveien	1 420 250	-	1 420 250
Vann/Avløp	P6345R Avløp Refneveien	476 889	-	476 889
Renovasjon	Renovering av eksisterende miljøstasjoner/nye	-	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Innsamlingsløsninger tett trehusbebyggelse (Banken/Damhaugen)	-	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Ny programvare, IKT løsninger	-	1 000 000	1 000 000
Vei	P7184 Autovern Fosseveien	200 000	-	200 000
Eiendom	P7150A ENØK 2010	2 900 000	-	2 900 000
Eiendom	P8039 Storgata 7	269 946	-	269 946
Eiendom	P8067 Tistedal Stadion - Støyskjerm 2014	1 783 328	-	1 783 328
				-
	Sum rebevilgning	106 915 070		106 915 070
	SUM VAR		183 750 000	
	Sum investeringsprosjekter 2016 inkl VAR	106 915 070	357 525 000	464 440 070

Kommentarer til nye prosjekt

ERP/HRM – Ulike moduler og integrasjoner

For å effektivisere prosessene rundt fakturaflyt, anskaffelser og reiseregninger avsettes det 250.000,- til anskaffelse av slike programmer og moduler. Driftsmessig effekt er hentet ut i alle organisasjonsledd og innarbeidet i kommunalavdelingenes budsjetter med 300.000,- pr. år.

Kjøp av eiendommer

Halden kommune avsetter 15 mill. kroner i 2016 for å sikre sentrumsnære tomter for boligutvikling.

Svar UT – Digitalisering

Svar UT sender digitale meldinger til innbyggere og næringsliv fremfor papirpost. Dette vil gi årlige innsparinger på drift i størrelsesorden 600.000,- i form av spart porto. Denne innsparingen er innarbeidet i driftsbudsjettet på sentraladministrasjonen.

PC`r Undervisning

IT-avdelingen har i 2015 gått til anskaffelse av digitale lærebøker slik at dette kan frigjøre midler ved kjøp av fysiske bøker hos Undervisning og oppvekst. Kommunen trenger å fornye PC-parken slik at elever og lærere kan drive undervisning uten at PC'ene tar all tid og oppmerksomhet bort fra pedagogikken. Det er innarbeidet en budsjettmessig effekt på 1 mill. kroner årlig i form av reduserte bevilgninger til vedlikehold av IT-utstyr og lærebøker.

Barrikader og prosjektor Brygga Kultursal

For å etterkomme sikkerhetskrav i forbindelse med ståkonserter er det behov for å anskaffe barrikader. I dag leies disse, og en vil her kunne spare 50.000,- årlig i leiekostnader. Videre er det innarbeidet kostnadsreduksjoner knyttet til vedlikehold da dagens leide barrikader ødelegger gulvet. Brygga kultursal er videre i behov av å anskaffe prosjektor og lerret til bruk både i konsertsalen, men også i konferanserommene. Dette vil øke inntjeningen i salen da avtaler kan gjøres med artister som har større grad av sceneshow, og som man i dag må si nei til.

Forprosjekt Idd skole

Det ble bevilget 500.000,- til forprosjekt Idd skole i 2015. Det antas at ca 350.000,- av disse midlene kan rebevilges i 2016 slik at resterende beløp opp til 1.000.000,- må bevilges i 2016 slik at de ulike mulighetsstudiene kan ferdigstilles.

Idd skole – Hovedprosjekt

Det foreslås en total bevilgning på 165 mill. kroner til nye Idd skole i planperioden. Av dette budsjetteres det 65 mill. kroner i 2016. Det er fortsatt tidlig i prosessen, og det er lagt en del føringer til grunn for lønnsomhetskalkylen. Det er forutsatt at skolen bygges for 600 elever, at bygningen dimensjoneres til 9 kvm pr. elev, og at byggekostnad pr. kvm utgjør om lag 30.000,-. Driftsmessig besparelse etter at rente- og avdragskostnad er trukket fra er beregnet til 2.5 mill. kroner pr. år. Det er i dette regnestykket ikke beregnet effekt av eventuelt salg av gjeldende bygningsmasse, eller at det på sikt kan søkes rentekompensasjon dersom regjeringen øker rammene for dette i budsjett 2017.

Forprosjekter – skolebruksplan

Det avsettes 500.000,- til forprosjekt ny sentrumsskole og 500.000,- til forprosjekt utredning Strupe i henhold til vedtak i forbindelse med skolebruksplanen.

Remmen svømmehall – yttertak, pumpe, ventilasjon og avfukting

Tilstandsrapport og faktiske forhold ved Remmen svømmehall tilsier at tiltak må iverksettes. Halden kommune og Statsbygg bidrar hver med 50 % av henholdsvis drift- og investeringsmidler til Remmen svømmehall. Investeringen vil omfatte utvendig rehabilitering; etterisolering og omlegging av yttertak som følge av vannlekkasjer. I tillegg må yttervegger etterisoleres og vinduer skiftes da dagens store, gamle vinduer gir mye energitap. Samtidig må teknisk utstyr byttes – blant annet sirkulasjonspumper, ventilasjon og avfukting. Investeringen vil i 2017 beløpe seg til 1,3 mill. kroner, tilsvarende beløp forutsettes fra Statsbygg. Investeringen vil gi en direkte og varig innsparing i form av

reduerte oppvarmingskostnader og det vil spare kommunene for økte driftsutgifter i fremtiden til vedlikehold og reparasjon av for eksempel fuktskader.

Utfasing av oljefyringsanlegg

Investeringen innebærer å utfase/erstatte oljefyringsanlegg i 20 offentlige/kommunale bygninger. Kommunen har mottatt krav fra myndigheter om å skifte ut oljefyringsanlegg i offentlige bygninger senest i 2018. Det foreslås å avsettes 3 mill. kroner til dette i 3 år fremover og utskifting vil bidra til reduksjon i driftskostnader i form av reduserte oppvarmingskostnader.

Nødstrømsaggregat rådhuset

Innstallering av nødstrømsaggregat ved Rådhuset av beredskapshensyn. Denne skal sørge for å opprettholde Halden kommunes funksjon i beredskapssammenheng. Det er anslått en kostnad på kr 600 000,-

Måling av strøm til gatelys

Det avsettes i budsjett for 2016 midler til å få gjennomført effektmåling av strøm til gatelys. Kommunen har mottatt pålegg fra myndighet om å sette i gang tiltak for å få målt hvor mye strøm som faktisk brukes. I dag betaler vi for mange flere brenntimer enn hva gatelysene faktisk lyser, ved måling får vi effekten eksakt og betaler kun for det vi bruker. Investeringen er anslått til totalt 12 mill. kroner, fordelt på fire år og vil gi en innsparing opptil 250 000-300 000 pr. år etterhvert som komponenter skiftes ut.

Asfalteringsprogram

Lavstandardvei er et uttrykk som brukes for å fortelle at veiene har mer skader en man vil akseptere. Som eksempel kan man si at dersom en høytrafikkert vei har 6 % krakelering regnes den som lavstandardvei, mens det på boligvei kan være 10 % før den klassifiseres som lavstandard. Halden kommune har i dag et etterslep på ca. 60 mill. kroner på vei. Ved årlig investering på kr. 4 000 000 opprettholder vi dagens veistandard og unngår ytterligere forringelse av veikapitalen. 44 % av veinettet i Halden er i dag klassifisert som lavstandardvei og dersom det ikke investeres vil veien til slutt forfalle og vi må påregne store kostnader i vedlikehold og erstatningskrav. I noen tilfeller vil man måtte bygge opp veiene på nytt, noe som fører til en mye større utgift.

Asfaltering av grusveier

Halden kommune har i dag flere mil med grusveier som krever stort vedlikehold. Vedlikeholdskostnadene for disse er betydelige siden veidekket er skrapet til det minimale og man hele tiden må fylle på masser for å reparere og for å dempe støv. Ved ny-asfaltering har man en vedlikeholdsfri vei mange år fremover. Det avsettes 1 mill. kroner til asfaltering av grusveier i 2016.

Bru Saueøya

Bru som går over mot Saueøya må forsterkes for å tåle tyngre trafikk enn først antatt. I dag går det mye tung trafikk over brua og for å eliminere faren for at brokaret skades ytterligere og at massene da raser ut må det påregnes investeringer her. I motsatt fall må det påregnes store kostnader for reparasjoner i årene fremover. Det er avsatt kr 500 000 til forsterking av brua.

Sikringstiltak gjerder

Sikringstiltak i form av gjerder Isebakke og Bergheim som vil forhindre fallulykker da det her er bratte stup/fjellskrenter fra 6-7 meter og opp mot 30 meters fallhøyde i umiddelbar nærhet til boligområder. For fremtiden er det derfor vesentlig å sikre områdene og unngå livstruende skader for barn i området. Sikringstiltakene burde ideelt sett vært hensyntatt da kommunen foretok boligutbygging i umiddelbar nærhet av disse boligområdene. Det avsettes kr 500 000 til gjerder i budsjett for 2016.

Gang- og sykkelvei Asakåsen

Avstand fra asakåsen til Tistedal skole utløser i dag skoleskyss på grunn av manglende tilbud til myke trafikanter på strekningen. Ved å gi et tilbud til de myke trafikantene her vil kommunen spare skoleskyssutgifter. Planlegging (reguleringsplan) og klargjøring for/av grunnerverv er en kommunal oppgave også langs fylkesveier. Kostnadene er «relativt små» i forhold til anleggsutgiftene som skal dekkes av fylkeskommunen. Det avsettes kr 200 000 i budsjett til dette for 2016 og det antas å kunne spare kr 50 000 pr. år i reduserte skyssutgifter.

Slamsuger

Eksisterende slamsuger er snart 14 år. Slamsuger brukes i beredskapssammenheng og er sentral i forhold til lekkasjer, flom og kloakkstopper. Den fungerer også som beredskapsbil for brann. Tanken rommer 11 000 liter vann. Bilen brukes ved driftsoppgaver som tømning av sluk, wc-brakker ved festivaler og anlegg samt ved badeplasser. Videre er bilen et verktøy i arbeidet med vesentlige oppgaver som spyling av avløpsledninger og tømning og rengjøring av våre ca 70 pumpestasjoner. Reparasjonsutgifter i 2015 på eksisterende bil er pr

november 110 000,- Dersom vi ikke har egen bil vil vi måtte kjøpe tjenesten av eksterne. Vår beredskap vil da svekkes samt at timepris for innleie er høyere enn for bruk av egen bil. Halden kommune har i dag ca. 390 km med avløpsledninger, ca. 5000 sluk og ca. 70 pumpestasjoner. Det ble bevilget midler i budsjett for 2015 for å igangsette arbeidet med å erstatte dagens slamsuger og innkjøpet er igangsatt. Det settes av totalt 4 mill. kroner til dette i budsjett for 2016.

Klipperpadde/Klipperaggregat

Klipperpadde/klippeaggregat for veikant. Halden kommune har de senere år hatt store utfordringer knyttet til veivedlikehold og det brukes i dag mye tid til vedlikehold langs veikanten. I tillegg er deler av veinettet krakelert og utsatt for stor slitasje. Ved nedbør forringes veikvaliteten ytterligere ved at vann trenger ned i krakelert asfaltdekke. Vedlikehold av kanter og kontroll på vegetasjon vil bidra til å redusere skadene. Det avsettes kr 800 000 til innkjøp av ny klipperpadde og klippeaggregat.

Heis i Hjortsberghallen

Eksisterende heis er ødelagt og satt ut av drift. Hallen er en mye brukt kamparena for barneidrett og gymsal for grunnskole og det er krav til heis av hensyn til universell utforming og tilgjengelighet i bygningen. Det forslås å sette av 1 mill. kroner til investeringen og det kan forventes tilskudd fra spillemidler på ca. 500 000 av kostnaden.

Tilskudd spillemiddelanlegg

Det er pr. i dag fullstendig stopp i utbyggingen av idrettsanlegg i «frivillige sektor» i regi av idrettslag på grunn av manglende tilskudd fra kommunen. Ved å ikke dekke kommunale midler i sektoren stopper det opp i tilførsel av bortimot det dobbelte beløp i tilskudd fra andre steder. Det er foreslått en investering på 2 mill. kroner til dette formålet.

Kirkelig fellesråd

Det ble i 2015 bevilget opprinnelig 2 mill. kroner til regulering og utvidelse av Idd kirkegård. For å videreføre denne helt nødvendige utvidelsen må det tilføres ytterligere 3,1 mill. kroner i 2016 og 4,3 mill. kroner i 2017.

Det er ønskelig fra Fellesrådets side at det bevilges midler til omregulering av Os kirkegård, samt en gradvis opprusting av «høyden» som har vært stengt siden 2006. Det settes av 500.000,- til formålet i 2016.

Det er omfattende skader på Asak kirke og kirken må totalrenoveres utvendig. Det er

overført 500.00,- til formålet i 2015 for å få fjernet gammel puss slik at veggen kan tørke. Det er anslått en total kostnad på 4,8 mill. kroner og det foreslås å sette av 2 mill. kroner i 2016.

Nytt demenstilbud på Bergheim

Bygging av 90-100 plasser spesielt tilrettelagte for demente på Bergheim. Demensomsorgen vil i tiden fremover representere en betydelig utfordring for Halden Kommune. I tråd med vedtatt strategisk plan for utvikling av pleie og omsorgstjenestene i Halden (vedtatt mai 2014 i ks) planlegges derfor for et nytt demens senter på Bergheim. Dette vil, ved etablering og oppstart, erstatte dagens demenstilbud lokalisert på Karrestad demens, 3 etg Halden sykehjem samt Bergheim omsorgsboliger. Tiltaket planlegges for plassering på Bergheim hvor det er store arealer knyttet til tidligere Bergheim Alders og Sykehjem. For å finansiere driften av disse plassen foreslås nedlagt drift av Karrestad Sykehjem (15 plasser), Avd. Halden Sykehjem (27 plasser) og Bergheim omsorgsboliger (46 plasser). Arealene som blir ledige kan ombrukes, blant annet til tiltak på Karrestad Eldresenter hvor det planlegges dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede. Kommunens andel av byggekostnaden for et nytt demenstilbud på Bergheim vil være omkring 156 mill. kr. og gi effekt fra 2017 på -12,5 mill. kroner i drift pr. år. På den annen side vil rente- og avdragskostnadene øke med 8,5 mill. kroner årlig.

Forprosjekt nytt demenstilbud på Bergheim

Forprosjekt er startet opp og ca. 0,5 mill. kroner blir belastet 2015. Prosjektet vil fortsette ut i 2016 og beløpe seg til 4,5 mill. kroner for dette året. Forprosjektet er avgjørende nødvendig for å konkretisere konseptet med tegninger og løsninger/løsningsbeskrivelser klargjort for entreprisanbud.

Tilpassing av Bergheim trygdeboliger

Ved realisering og ferdigstillelse av nytt demenssenter på Bergheim, er det behov for en del investeringer knyttet til nåværende Bergheim trygdeboliger for at bygget skal kunne fungere som en selvstendig boenhet. Prosjektet vil utføres parallelt med bygging av nytt senter. Rente og avdrag av investeringen vil kunne redusere hittil stipulert effekt av nytt demenssenter. Investeringen har en kostnad på ca. 2 mill. kroner.

Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem

Dagaktivitetstilbudet på Båstadlund er i behov av nye lokaliteter for å kunne møte nye brukere samt ha tilfredstillende lokaliteter til dagens drift. Det er gjennomført prosesser hvor det er konkludert med at bygningskroppen på Karrestad er stort nok til både å huse de

aktiviteter som dagsenteret er i behov av og som i dag er lokalisert til BRA veien og Asak Skole. Samtidig er det nært nok til Båstadlund Dagsenter til å kunne få en rasjonell samdrift. Det planlegges for drift av avlastning i kommunal regi for funksjonshemmede. Målgruppen er funksjons/utviklingshemmede barn og unge og det er planlagt at tilbudet skal huse 3 avdelinger og en fellesavdeling. En ser at det kan være en samhandling og et samarbeid mellom dagtilbud og avlastning. Lokalene kan få en større bruksutnyttelse, og kan benyttes både på kveldstid og i helger. I dag kjøper kommunen disse tjenestene fra eksterne, private leverandører. En kan, ved hjelp av investeringen, oppnå gode, rasjonelle lokaliteter for drift denne virksomheten. Samtidig vil man unngå kostnader knyttet til et sterkt behov for vedlikehold på nåværende lokasjoner ved BRA veien og Asak Skole. Løsningen utløser dermed også muligheter for å avhende bygg som BRA – veien og ombruke arealet ved Asak Skole til andre formål. Det er vurdert slik at en oppgradering av arealene på Karrestad vil ha en kostnadsramme på totalt 14 mill. kroner og gi en reduksjon i driftskostnader fra 2018 på - 3 mill. kroner pr. år.

Overgang fra analogt til digitalt nett – trygghetsalarmer

Signaler tilsier at det analoge nettet som kommunens trygghetsalarmer er tilkoblet vil stenges ned i løpet av 2016. Ved en nedleggelse av nettet vil disse systemene måtte fases over på digitale løsninger. Det finnes flere ulike modeller for hvordan dette kan gjøres og et nærmere arbeid i administrasjonen vil konkretisere foretrukket løsning og se hvordan dette kan implementeres slik at også driftsøkonomiske effekter kan hentes ut ved en overgang til digitalt nett. Det er ikke mulig å angi spesifikt hvilket utstyr/moduler/plattformer som må kjøpes inn eller endres, men erfaringsmessig vil slike overganger alltid generer nye investeringer i teknisk infrastruktur. Investeringen er anslått til 1 mill. kroner og det nye systemer forventes å gi lavere vedlikeholdskostnader knyttet til gammelt utstyr fra år 1 (2016) på kr 400 000 pr. år blant annet fordi man må kunne påberegne utgifter til reparasjoner av analogt utstyr.

Innføring av PDA for hjemmebaserte tjenester

Investeringen innebærer å innføre PDA som arbeidsverktøy på Vaterland/Hagegata og omfatter kjøp av utstyr og lisenser. Supplering vil belastes drift. Resultat av investeringen vil være at arbeidsprosesser endres og blir mer effektive, man vil bruke mindre tid til rapportering ved vaktskifter og man vil få økt ATA tid (ansikt til ansikt). Innfasing av PDA som arbeidsverktøy vil i tillegg øke den faglige kvaliteten som en konsekvens av at pasientinformasjon blir lettere tilgjengelig. Investeringen vil komme på ca. kr 125 000 og gi en økonomisk effekt fra første år (2016) med besparelser i drift på kr. -100 000 pr. år.

Tekniske hjelpemidler i sykehjemmets tjenesteproduksjon

Investeringen knytter seg til anskaffelse av ulike hjelpemidler i sykehjemmets tjenesteproduksjon; eksempelvis sengeheiser m.m. En del av dette nye utstyret vil medføre en lettere arbeidsdag for personale og tilsi mindre slitasje knyttet til redusert fysisk belastning i pleiesituasjoner. Dette antas å ha positive effekter på arbeidsrelatert sykefravær. Et lavere sykefravær vil generere lavere innleie av vikarer og derigjennom reduserte kostnader. Investeringen er anslått til å koste ca 2 mill. kroner. Innsparing som følge av reduksjon av sykefravær og vikarbruk på kr 800 000 er beregnet fra første år (2016) og i årene fremover.

Elektrisk anlegg i Osbekkgata 4

Investeringen knytter seg til istandsettelse av et elektrisk anlegg som tilfredsstiller lovkrav for området og vil iverksettes 2016. Investeringen vil beløpe seg til ca. kr. 100 000,-

Hovedplan VA og pågående prosjekt

Investeringer knyttet til vann og avløp bygger i på Hovedplan for VA 2012. Prosjektene som pågår og som igangsettes her i 2016 er i hovedsak fornyelse av rørnett i kommunen og separering av avløpsnett. Dette innebærer at det legges en ledning for spillvann (avløp fra wc, sluk, dusj osv.) Dette vannet føres til det kommunale renseanlegget for rensing. Samtidig legges det en overvannsledning som tar vann fra tak, gårdsplasser, veier osv., og fører dette vannet til en resipient, for eksempel havnebassenget, en bekk el. Etter at anlegget er ferdigstilt sendes det ut til huseierne som da må legge om sine private stikkledninger på samme måte. Gamle kommunale vannledninger blir samtidig skiftet ut. I tillegg er kommunen i gang med utbyggelse og oppgradering av avløpsrenseanlegget i kommunen. Renseanlegget forventes å være klart i 2017.

Vedtak i kommunestyret

Budsjett 2016. Vedtak:

1. Fremlagt budsjettforslag vedtas i henhold til vedlagte budsjettdokument, inkludert skjema 1A, 1B, 2A og 2B.
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B.
3. Ved vesentlige omdisponeringer prioriterer hovedutvalgene mellom hovedområdene innen den enkelte sektors budsjett. Eventuelle omfordelinger mellom sektorene legges fram for Formannskapet og Kommunestyret etter innstilling fra rådmannen.
4. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi samt framdrift på innsparinger og andre tiltak til formannskapet og kommunestyret. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 3 i dette vedtaket.
5. Rådmannen pålegges tertialvis økonomirapportering til formannskapet og kommunestyret i første møte etter tertialets utgang. Rapportene skal inneholde vurdering av oppnåelse for alle budsjetttiltak. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 2-4 i dette vedtaket.
6. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 462,78 millioner kr. VAR-lån utgjør 280,7 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 40 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
8. Trekkrettighet i bank på inntil 450 millioner kr videreføres i 2016.
9. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2016 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2016:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i egedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3,75 promille av takstverdien.
Ubebygde tomter beskattes med 3,75 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for

hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).

- d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verde».
- e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
- f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt.
Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
- g) Kommunens skattetakstvedtekter.

10. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.

11. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2016, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november.

12. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.

13. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Obligatoriske oversikter

Budsjettskjema 1A – drift

	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Skatt på inntekt og formue	649 117	600 769	578 674
Ordinært rammetilskudd	859 464	835 418	823 330
Skatt på eiendom	78 600	80 400	79 566
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	42
Andre generelle statstilskudd	7 100	7 200	35 299
Sum frie disponible inntekter	1 594 281	1 523 787	1 516 911
Renteinntekter og utbytte	10 350	14 199	17 951
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	69 823	64 601	66 966
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	56 000	54 010	54 528
Motpost avskrivning VAR	0	20 681	0
Netto finansinnt./utg.	-115 473	-83 731	-103 543
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	20 000	10 000	9 400
Til ubundne avsetninger	1 700	4 029	0
Til bundne avsetninger	846	4 568	16 466
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	4 400
Bruk av bundne avsetninger	6 571	7 338	23 389
Netto avsetninger	-15 975	-11 259	1 923
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	843
Til fordeling drift	1 462 833	1 428 797	1 414 448
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 462 833	1 428 797	1 414 448
Mer/mindreforbruk	0	0	0

Budsjettskjema 1B – drift

	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Rådmannen / politisk	27 769	34 424	25 540
Personal, økonomi og IT	70 505	61 271	53 074
Kultur og idrett	41 404	39 910	39 123
Undervisning og oppvekst	610 743	578 438	564 984
Helse og omsorg	586 811	572 790	586 648
Teknisk	66 956	65 524	63 119
Nav	57 295	56 056	60 137
Fellesfunksjoner	1 350	20 304	22 653
VAR og Havn	0	79	-830
Totalt	1 462 833	1 428 796	1 414 448

Budsjettskjema 2A – investering

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Investeringer i anleggsmidler	88 581	231 397	464 440
Utlån og forskutteringer	97 483	60 000	40 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 688	0	0
Avdrag på lån	20 529	13 800	15 000
Dekning av tidligere års udekket	1 131	0	0
Avsetninger	46 774	17 500	5 000
Årets finansierungsbehov	256 185	322 697	524 440
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	121 541	280 288	462 285
Inntekter fra salg av anleggsmidler	26 481	20 000	5 000
Tilskudd til investeringer	100	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	2 159	8 609	27 155
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 882	13 800	15 000
Andre inntekter	7 840	0	0
Sum ekstern finansiering	177 002	322 697	509 440
Overført fra driftsbudsjettet	843	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0
Bruk av avsetninger	72 001	0	15 000
Sum finansiering	249 846	322 697	524 440
Udekket/udisponert	-6 339	0	0

Budsjettskjema 2B – investering

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Sentral/Felles	2 749	941	18 250
Kultur	154	1 300	300
Undervisning og oppvekst	974	500	87 000
Helse og omsorg	0	10 900	49 225
Teknisk inkl. kirken	7 601	28 906	28 953
VAR	77 103	188 850	280 712
Sum	88 581	231 397	464 440

Tiltak

	P- 2016	P- 2017	P- 2018	P- 2019
Barnehage, avvikling av kommunal barnehage	-2 100	-5 050	-5 050	-5 050
SFO - enhetskostnader	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Ny skole Idd - inkludert Folkvang		-2 400	-5 800	-5 800
Feilberegning i skolebudsjett	-1 871	-1 900	-1 900	-1 900
Kostnadsreduksjon i grunnskole	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Sum tiltak undervisning og oppvekst	-18 470	-23 850	-27 250	-27 250
Reduksjon tilskudd Kirkelig fellesråd	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak kultur	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Dagsenter/ avlastning Karrestad	0	0	-3 000	-3 000
Nedleggelse av Karrestad Eldresenter	0	0	-8 000	-8 000
Nytt demenssenter Bergheim	0	0	-12 500	-12 500
Effekt av Kostra gjennomgang/	-21 025	-31 025	-31 025	-35 025
Sum tiltak helse og omsorg	-21 025	-31 025	-54 525	-58 525
Reduserte husleiekostnader	-6 405	-6 405	-6 405	-6 405
Forsterkning teknisk	1 000	1 000	1 000	1000
Sum tiltak og forsterkning teknisk	-5 405	-5 405	-5 405	-5 405
Reduksjon formannsk kto (delvis belastet rm kto)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
NCE - utgår fra 2018			-1 000	-1 000
Generelle innsparinger/felles		-508	-682	-2 082
Reduksjon politiske godtgjørelser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak sentraladministrasjon	-3 000	-3 500	-4 662	-6 082
Sum tiltak	-48 901	-64 788	-92 862	-98 262

Tiltak – nedleggelse av Tistedal barnehage

Beskrivelse av tiltaket

Det er p.t ledig kapasitet i barnehagene i Halden. Espiria Oreid barnehage åpner i januar 2016, barnehagen har 80 plasser.

Gjennomføring

Barnehagen vil ikke ta mot barn fra høsten 2016. Barn som allerede har plass i barnehagen vil få tilbud om plasser i andre barnehager.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre en gradvis nedbemanning og at ansatte kan bli definert som overtallige.

Brukere/ tjenestemottakere

Barna vil få tildelt plass ved andre barnehager.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	2,1 mkr	5,05 mkr	5,05 mkr	5,05 mkr	

Tiltak SFO – enhetskostnader

Beskrivelse av tiltaket

Gjennom sitt kostnadsanalysearbeid i Halden kommune har Agenda Kaupang slått fast at vi har langt høyere enhetskostnader knyttet til vår SFO ordning enn andre kommuner vi kan sammenlikne oss med. Differansen skyldes i hovedsak vår styrking/satsing til barn som trenger ekstra støtte og hjelp.

Gjennomføring

Ressursinnsatsen reduseres gjennom færre voksne og at voksentettheten i styrket SFO tilbud reduseres. Barn med hjelpebehov får mindre hjelp og støtte.

Dette er en krevende øvelse å gjennomføre da det er mange barn og unge i vår kommune som trenger ekstra hjelp og støtte.

Ressursinnsatsen er pt beregnet til om lag 7,6 mill. kroner pr år.

I tilknytning til dette tiltaket bør også lederressursen i våre SFO ordninger vurderes og beregnes på nytt. Dette for å dempe på konsekvensene som er særskilt rettet mot ressursinnsatsen på det enkelte barn.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre at ansatte blir definert som overtallige. Belastningen på de som blir igjen vil øke tilsvarende.

Brukere/ tjenestemottakere

Hjelp og støtte til det enkelte barn blir vesentlig mindre og tilsvarende redusert. Flere barn må dele på færre ressurser og enkelte barn vil ikke få sine behov dekket på tilsvarende måte som i dag.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	4,0 mkr	4,0 mkr	4,0 mkr	4,0 mkr	

Tiltak - Ny skole på Idd

Halden kommune ønsker en sterk, robust og kostnadseffektiv skolestruktur. Skolene skal ha sterke fagmiljøer og et høyt læringsutbytte. En desentralisert skolestruktur med mange mindre skoler gir økte netto driftsutgifter samlet sett og høyere kostnader pr elev.

Beskrivelse av tiltaket

Rådmannen har lagt frem et forslag til skolestruktur. Det er politisk vedtatt at det skal bygges en ny barneskole på Risum.

Denne skal komme til erstatning for Idd og Folkvang. Samtidig bør det vurderes hvilken tilknytning Prestebakke skole skal ha til den nye skolen på Idd – slik det står i vedtaket i HUO sak 2015/17.

Den nye skolen på Idd er kostnadsestimert til om lag 185 mill. kroner, og beregnet for ca 600 elever.

Gjennomføring

Beskrivelse av:

- Det er avsatt midler til forprosjekt i budsjett for 2015. Mulighetsstudie er tildelt og startet
- Det er et mål at ny skole skal stå ferdig høsten 2017
- Kommunen eier selv egnet grunn

Risikovurderinger i fht gjennomføringen:

Gjennomføringen betinger at kommunen får anledning til å finansiere nye investeringsprosjekter – dette ved å vise til driftsmessige gevinster.

Nedenfor er det fremstilt to tabeller; en tabell som viser sammenslåing av Idd og Folkvang skoler. Og en tabell nr to som viser et scenario der Prestebakke også er innlemmet. Dette for å synliggjøre økonomien i dette.

Konsekvenser

Ansatte

Tiltaket vil medføre at ansatte får nytt tjenestested og et større arbeidsmiljø å forholde seg til. Fagmiljøene vil bli sterkere og mer robuste, og driften mer fleksibel. Praksis viser også at det er lettere å rekruttere inn godt kvalifiserte medarbeidere til større arbeidsmiljøer.

Noen vil bli definert som overtallige og miste jobben når den økonomiske effekten skal oppnås.

Brukere/ tjenestemottakere

Elevene vil få et større skolemiljø å tilpasse seg. Det er flere ting i skoleforskningen som styrker tanken om større skoler – både av faglige og sosiale begrunnelser.

Elever lærer best i fellesskap med andre elever, og de vil møte en skole som er mer robust og bærekraftig.

Om Prestebakke skole tenkes inn i ny skole på Idd vil skoleveien bli lengre enn den er i dag.

Investering

Ny skole på Idd på kommunens tomt (gnr 162 og bnr 10) er estimert til om lag 185 mill. kroner. inkl. mva Skolen er beregnet til ca. 550 elever.

Økonomisk effekt

Sammenslåing av Idd og Folkvang skoler – driftsmessige gevinster hensyntatt investeringen ovenfor samt dagens kapitalkostnad:

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr		2,4 mkr	5,8 mkr	5,8 mkr

Tiltak - Redusere overføringer til Den norske kirke med 1 mill. kroner

Gjennomføring

Utarbeide ny tjenesteytingsavtale mellom Halden kirkelige fellesråd og Halden kommune. Oppgaver kirken i dag utfører selv, vil vurderes utført av Halden kommune. Kirkevergen må igangsette en gjennomgang av sin drift. Rådmannen mener at en sammenslåing av menighetsrådene bør vurderes.

Konsekvenser

Kirkevergen har kommet med lite konkrete beskrivelser av konsekvenser. I vedlagt skriv fra kirkevergen påpekes det to mulige konsekvenser: Legge ned krematoriet da dette ikke er en lovpålagt oppgave. Dette vil føre til tap av inntekter ved kremasjon.

Rådmannen finner det som betenkelig at denne oppgaven velges nedlagt i stedet for å vurdere økt kremasjonsavgift som vil føre til økt inntekt.

Videre antydes det at en redusert overføring kan føre til at kirker ikke blir klargjort til gudstjenester og vigsler og begravelser seremonier blir uten musikk. Videre at kirkeverge- og menighetskontoret må stenge for publikum.

Ansatte

Overtallighet må påregnes.

Brukere/ tjenestemottakere

Redusert tilbud må påregnes.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2015	2016	2017	2018	2019
Mill kr		1 mkr	1 mkr	1 mkr	1 mkr

Menighetsrådets budsjett vil være vedlagt den politiske behandlingen av saken..

Tiltak- Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem

«Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren. »

Gjennomføring

Dagaktivitetstilbudet på Båstadlund er i behov av nye lokaliteter for å kunne møte nye brukere samt ha tilfredstillende lokaliteter til dagens drift. Det er bred enighet om at dagens infrastruktur og bygningsmasse ikke holder en ønsket standard for disse tjenestene. Det vises til historikken rundt etablering av dagaktivitetstilbud for utviklingshemmede på Båstadund – og de prosesser som har vært i den anledning.

Det er gjennomført prosesser hvor enhetsleder, områdeleder og avdelingsleder for dagaktivitetstilbudet er involvert. Det vurderes fra deres side at bygningskroppen på Karrestad er stort nok til både å huse de aktiviteter som dagsenteret er i behov av og som i dag er lokalisert til BRA veien og Asak Skole. Samtidig er det nært nok til Båstadlund Dagsenter til å kunne få en rasjonell samdrift. Bygningskroppen vurderes å være stor nok til å kunne ivareta en viss volumøkning i et fremtids perspektiv.

I tidligere Karrestad Sykehjem planlegges det for drift av avlastning i kommunal regi for funksjonshemmede. Målgruppen er funksjons/utviklingshemmede barn og unge. I dag kjøper kommunen disse tjenestene fra eksterne, private leverandører. Karrestad Sykehjem egner seg til dette formålet og har en utforming og størrelse som burde gi et godt avlastningstilbud. Samlokaliseringen med dagsenteret burde gi samdriftsmuligheter og muligheter til å utvikle et spennende samlet tilbud.

Karrestad eldresenter vil være av stor nok plass til å huse 3 avdelinger og en fellesavdeling. Avdeling BRA-veien vil være den avdelingen som er enklest å innplassere. De trenger god plass og mange rom til bl.a. sanserom og skjermingsrom, flere toaletter, stellerom m.m. Det forutsetter at man kan slå ut vegger mellom leilighetene for også å kunne få noen større rom, og enkelte rom må lydisoleres og forsterkes (tak/vegg). Både industriavdeling, snekkerverksted og rammeverksted trenger teknisk

gode løsninger, som lasterampe, rom med god ventilasjon, gode avtrekk der det er nødvendig og romslige produksjonslokaler. Om det er mulig å få tilfredsstillende løsninger ift byggetekniske krav, må utredes. Underetasjen bør kunne ivareta nødvendige fellesarealer uten store endringer.

En ser at det kan være en samhandling og et samarbeid mellom dagtilbud og avlastning. Lokalene kan få en større bruksutnyttelse, og kan benyttes både på kveldstid og i helger.

Konsekvenser

Ved en dagsenterdrift ved Karrestad Eldresenter kan en oppnå gode, rasjonelle lokaliteter for drift denne virksomheten. Samtidig unngå kostnader knyttet til et sterkt behov for vedlikehold på nåværende lokasjoner ved BRA veien og Asak Skole. Løsningen utløser dermed også muligheter for å avhende bygg som BRA – veien og ombruke arealet ved Asak Skole til andre formål.

Mht. til driften av avlastningsplassene vurderes det som viktig at denne driften føres tilbake kommunen. Det vurderes at dette kan gi innsparinger og tilførsel av kompetanse som vurderes som viktig for den kommunale driften.

Investering

Det gamle prosjektet rundt bygging av nytt «Båstadlund» hadde en kostnadsramme på ca. 33 mill. kroner. Det vurderes at en oppgradering av arealene på Karrestad vil ha en kostnadsramme på ca kr 14 mill.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-3 mkr	-3 mkr

Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien

Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplan arbeid for sektoren.

Gjennomføring

Gjennom planene for bygging av demensboliger ved Bergheim, omsorgsboliger ved Tyska/Hollenderen og plassering av et dagaktivitets – og avlastningstilbud på Karrestad foreslås, med full virkning fra 2017, avviklet de gjenstående 30 plassene ved Karrestad.

Karrestad Eldresenter er i dag et av de eldre byggene innenfor omsorgstjenesten og har ikke de bygningsmessige kvaliteter som sikrer en effektiv ressursutnyttelse. Det vurderes at den nåværende tjenesten kan ytes mer rasjonelt i andre bygg.

Nedleggelse av disse plassene tenkes gjennomført samtidig med noe styrking av de hjemmebaserte tjenestene slik at de i større grad kan gi tilbud til personer med et høyere bistandsbehov.

Nedbyggingen av tiltaket vil skje i takt med at alternative plasser opprettes.

Konsekvenser

Tiltaket innebærer en nedleggelse av 30 heldøgns omsorgsplasser som i dag er på Karrestad eldresenter.

Som det redegjøres for i et annet tiltak i dette dokumentet (KOSTRA gjennomgang) har Halden Kommune en høy dekningsgrad innenfor boliger med heldøgns bemanning. I Halden Kommune bor 12,1 % av innbyggerne over 80 år i en bolig med heldøgns bemanning mot et snitt på 3,5 % i sammenliknbare kommuner.

Behovet for plasser og kapasitet totalt sett, vurderes derfor ivaretatt gjennom eksisterende omsorgsboliger, boliger på Tyska/Hollenderen, demensboliger Bergheim og gjennom en styrking av de hjemmebaserte tjenestene. Nedleggelse av plassene vil gi en mer rasjonell bruk av personalressursene ved en sterkere satsning på de hjemmebaserte tjenester gjennom en økning av ressursene sammen med en satsning på økt kompetanse. Dette vil også gi muligheter til en satsning på de forebyggende tjenestene gjennom ambulerende rehabiliteringsteam.

Investering

Tiltaket krever ingen større investering ut over en nødvendig tilpasning av aktuelle arealer til de nevnte tiltak.

Økonomisk effekt

Karrestad Eldresenter har i 2014 et budsjett på kr. 14 500`. Det vurderes at de hjemmebaserte tjenester vil kreve en styrking for å dekke opp for et økt behov for hjemmebaserte tjenester. Kompetansenivået må også styrkes. Videre bør de forebyggende tjenestene med ambulerende rehabiliteringsteam, hverdagsrehabilitering, lærings- og mestringssenter, frisklivssentral styrkes. Denne forebyggende satsningen vurderes å resultere i et lavere behov for tradisjonelle tjenester og derigjennom oppnå en innsparingseffekt.

Faglig vurdert og med bakgrunn i sentrale føringer vurderes dette å være en riktig dreining av tjenestene og en riktig fremtidig driftsform av de hjemmebaserte tjenestene.

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-8 mkr	-8 mkr

Tiltak- Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim

Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren.

Gjennomføring

Bygging av 90 – 100 plasser spesielt tilrettelagte for demente på Bergheim.

Kommunalavdelingen har i dag en sammensetning av bomassen for denne gruppen som gir en relativt sett høy kostnad pr. plass - i tillegg til at byggenes utforming ikke gir grunnlag for en optimal drift sett opp imot faglige behov. Eksempelvis er det mange små enheter som ikke gir optimal ressursutnyttelse sett i sammenheng med behov for samordnet kompetanseutvikling samt etablere og utvikle store og robuste fagmiljøer etc.

Demensomsorgen vil i tiden fremover representere en betydelig utfordring for Halden Kommune. I tråd med vedtatt strategisk plan for utvikling av pleie og omsorgstjenestene i Halden (vedtatt mai 2014 i ks) planlegges derfor for et nytt demens senter på Berheim. Dette vil, ved etablering og oppstart, erstatte dagens demenstilbud lokalisert på Karrestad demens, 3 etg Halden sykehjem samt Bergheim omsorgsboliger.

En av de store kostnadsdriverne i demensomsorgen, er det tradisjonelle « beredskaps – og tilsyns » behovet. Med dette menes at beboerne i ulike tradisjonelle demenstilbud ofte må ilegges begrensninger i sin bevegelsesfrihet. Dette for å unngå å gå ut av bygget og utsette seg for fare, forhindre at beboer går inn på andres rom og forstyrrer dem osv.

Et nytt senter må bestå en boligmasse som er tilknyttet hverandre på en meget hensiktsmessig, rasjonell og fremtidsrettet måte. Senteret må imøtekomme både beboernes, pårørendes og kommunens behov for individuell tilpasning og tilrettelegging og effektiv drift på tvers av avdelinger.

Etablering av et nytt demens senter må videre utvikles slik at det kan etableres et robust dagsentertilbud/avlastningstilbud slik disse beskrives i nylig vedtatt sak ad fremtidig organisering av pleie og omsorgstjenestene i Halden. Ved realisering av et slikt senter, vil kommunens vesentligste del av demensomsorgen være knyttet opp mot Solheim Senter samt det nye sentret – begge på Bergheim området.

Tiltaket planlegges for plassering på Bergheim hvor det er store arealer knyttet til tidligere Bergheim Alders og Sykehjem. Tomta vil kunne danne et godt grunnlag for å lage moderne bygg med gode utearealer.

Konsekvenser

For å finansiere driften av disse plassene foreslås nedlagt drift av :

- Karrestad Sykehjem, 15 plasser demens
- Avd. Halden Sykehjem, 27 plasser demens
- Bergheim Omsorgsboliger, 46 plasser demens.

Totalt utgjør dette 88 plasser og gir et økonomisk driftsfundament for å drifte en nytt tiltak. Disse arealer ombrukes til annet formål som beskrives i annet notat i denne saken.

Investering

Et nybygg innebærer en større investering. Husbanken har gode tilskudds- og kompensasjonsordninger for investeringer i denne type bygg. En foreløpig beregning viser at kommunens nettokostnad for ca. 90 demensplasser vil være omkring 152 mill. Igangsatt forprosjekt vil blant annet foreta nødvendige kvalitetssikringer og oppdaterte beregninger av totaløkonomien i prosjektet.

Økonomisk effekt

År	2015	2016	2017	2018
Mill. kr	0	0	-12,5 mkr	-12,5 mkr

Effektuttaket er beregnet ut fra dagens kostnad for drift av de nevnte tiltakene hvor disse har en kostnad pr. seng mellom kr. 652 000 og 820 000. Det er målsettingen ved opprettelse av et nybygg at dette kan driftes innen en ramme på i underkant av kr. 600 000 pr. seng, gitt at bygget har en utforming og en kvalitet som gir en rasjonell og effektiv ressursutnyttelse.

Tiltak- Effekt av KOSTRA arbeidet/ omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning

For å bringe driften i helse og omsorg ned på avsatt ramme, har kommunalavdelingen i budsjettprosessen jobbet med et sett av virkemidler som alle henger sammen, må ses i sammenheng og vanskelig kan isoleres fra hverandre.

Dette knytter seg til følgende forhold:

- effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinnleie

- bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige

- holde stillinger ubesatt

- Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

- generell reduksjon av enkeltarter

Nærmere beskrivelse

Effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinnleie Kommunen inngikk juni 2016 forlik i den såkalte oppsigelsessaken. Forliket innebærer at oppsagte medarbeidere fikk beholde sitt ansettelsesforhold i kommunen, men med endrede arbeidsvilkår.

De fremforhandlede vilkårene i forliket innebærer bl.a mulighet for økt helgefrequens, endring av arbeidsplan med 14 dagers varsel, gjennomsnittsberegning av røde dager i helligdagsturnuser, arbeid på flere avdelinger m.m.

Innenfor gitte forutsetninger gis kommunen anledning å underlegge de samme arbeidsvilkårene som nevnt overfor til en større del av personalgruppen.

Et sentralt punkt i inngått forlik knytter seg også til at lokal særavtale skal reforhandles. Partene har forpliktet seg til å jobbe for økt fleksibilitet i den sammenheng.

Arbeidsgiver har ved flere anledninger argumentert for betydningen og viktigheten av å økt fleksibiliteten i arbeidstidsordningene for å kunne nyttiggjøre seg personellressursene på en mest mulig kostnadseffektiv måte. En større grad av fleksibilitet vil medføre redusert behov for innleie av vikar i driften.

Bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige

Rådmannen har i økonomirapporteringen overfor politisk nivå gjentatte ganger informert om at ledige stillinger fortrinnsvis besettes av kommunens egne ansatte gjennom ulike omdisponeringer. På denne måten spares lønnskostnader ved at ny-ansettelser ikke gjennomføres. Dette gjøres både

når stillinger blir permanent ledige og når vikariater oppstår. Det foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av hvorvidt kompetansekravet kan fravikes og om stillingsprosenten kan tilpasses etc.

Holde stillinger ubesatt

I budsjettprosessen er det systematisk jobbet gjennom driften i hver enkelt enhet for å vurdere hvilke stillinger som kan holdes ubesatt. Dette er stillinger som enten er ledige i dag eller som man forventer blir ledige i nytt driftsår. I tillegg er stillinger som er ment å skulle dekke et antatt behov i 2 halvår tatt ut.

Eksempelvis er det redusert med 60 % stilling på sykehjemmet, 100 % stilling på Båstadlund dagsenter, 160 % stilling på koordinerende fellestjenester samt 125 % stilling ved rus/psykiatritjenesten.

Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

For å nå budsjettrammen er det rådmannens vurdering at det er svært sentralt å ikke utøke aktiviteten i eksisterende drift. Rådmannen har derfor ikke imøtekommet innmeldte ønsker og behov utover at man har funnet rom for å innføre hverdagsrehabilitering fra 2 kvartal 2016. Antatt års kostnad og styrking er gjort med i underkant av 2 mill. kroner. I tillegg har rådmannen funnet rom for å omprioritere slik at det kan tilsettes demenskoordinator i 100 % stilling med en antatt kostnad på kr 600 000,-.

Generell reduksjon av enkeltarter

Driftsnivået på hver enkelt avdeling er gjennomgått og tilpasset aktiviteten i 2015. Det er ikke funnet rom for utøkning av tjeneste og aktivitetstilbudet utover ovennevnte. Aktiviteten videreføres på 2015 nivå.

Det er videre, sett i forhold til innmeldte behov og ønsker fra driftsenhetene, forutsatt en lavere bruk av overtid på i sum kr 2 mil samt innleid arbeidskraft med kr 4 mill. Dette må ses i sammenheng med forventninger om økt fleksibilitet i arbeidstidsordningene og lavere vikar innleie.

Gjennomføring:

Gjennomføring og innarbeiding av tiltakene i enhetenes rammer innebærer og forutsetter at nivået av vikarinnleie reduseres.

Arbeidsgiver vil, for de medarbeidere dette gjelder, videre nyttiggjøre seg det handlingsrommet inngått forlik representerer. Dette gjennom å utøke helgefrekvensen, oppsigelse av arbeidsplaner med 14 dagers varsel ved behov, gjennomsnitt beregne røde dager i helligdagsturnus perioder samt arbeid på flere avdelinger.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr	-21,025 mkr	-31,025 mkr	-31,025 mkr	-31,025 mkr

Tiltak - Redusere husleiekostnader

Gjennomføring

Det er vedtatt at HKK skal flytte til St. Joseph fra sommeren 2016. Dette vil gi en innsparing på ca 1,4 mill. kroner (halvårsvirkning 2016)

Det er dialog med HHS og HKP vedrørende fremtidig bruk av Fayegården. Avhengig av resultatet av disse vil det også her være et innsparingspotensial

Husleie er videre redusert med kr 4 900 000 (tilbakekjøp av St. Joseph, Sommerro, Tordenskjoldsgt. 8, Bergheim og Tollboden med virkning fra 01.01.2016)

Konsekvenser

Ansatte

Tiltakene har ingen konsekvenser for ansatte, med unntak av ansatte i HKK som bytter arbeidssted. Leder i HKK var vært på befaring og med noen fysiske tilpasninger blir St. Joseph et velegnet sted for enhetens drift

Brukere/ tjenestemottakere

Bygningens beskaffenhet tilfredsstiller kravene til enhetens drift

Investering

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	6 300 000	6 300 000	6 300 000	6 300 000	

Tiltak- Forsterkninger teknisk

Beskrivelse av tiltak

Økning av komunalavdelingen sitt driftsbudsjett.

Gjennomføring

Kommunalavdelingen har gjennom flere år hatt marginale vedlikeholdsbudsjett, både på vei og bygg. Dette tiltaket vil styrke dette noe, tiltross for den økonomiske situasjonen vi er i.

Bevilgningen må forsøkes økt ved neste rullering. Veditapet på vei og bygg er betydelige beløp hvert år, og jo større etterslepet er – jo større blir årlig verditap.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr	1,0 mkr	1,0 mkr	1,0 mkr	1,0 mkr

Tiltak- Formannskapets konto – reduksjon av bevilgning

Beskrivelse av tiltak

Redusere budsjettert bevilgning til formannskapets disposisjon.

Konsekvens

Bevilgningen har ved siden av å vært brukt til « gode formål » etter politisk vedtak, vært brukt som generell budsjettreserve. Dette har vært en viktig funksjon, som følge av lite midler på disposisjonsfond.

Ved en reduksjon av posten vil denne reserven være minimal, og risikoen for budsjettavvik vil dermed øke.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr

Tiltak- Bortfall av tilskudd til NCE-prosjekt

Beskrivelse av tiltak

Bortfall av tilskudd til NCE-prosjekt, som da har vart i 10 år.

Konsekvens

Det antas at grunnlaget for driften ved prosjektet er vel forankret og videreført til egne selskapsstrukturer som samarbeider med ledende miljøer innenfor ulike bransjer.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-1,0 mkr	-1,0 mkr

Tiltak- Reduksjon politisk godtgjørelse

Beskrivelse av tiltak

Gjennomgang av politisk virksomhet.

Gjennomføring

Rådmannen vil ikke komme med noen innspill til ulike områder som kan vurderes endret. Imidlertid, KOSTRA tall viser her som på andre områder, et forbruk utover det andre sammenlignbare kommuner har. Av den grunn mener rådmannen at også dette området bør vurderes ifht å oppnå kostandsbesparelser.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr

Gebyrregulativ

Prisliste kommunale tjenester 2016

Kommunale avgifter:

Betalingsforfall i 4 terminer

Eiendomsskatt (beregnes av skattegrunnlaget)	2016
Bolig og fritidseiendom	3,75 ‰
Øvrige eiendommer	7,00 ‰
Ubebygde tomter	3,75 ‰

Vannavgift	2016 inkl. mva
Årsgebyr fastledd vann	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	11,84
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	125 000,00
Vannavstenging	
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning	1 149,60
Kommunal avlesning av vannmåler	574,79

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Avløpsavgifter	2016 inkl. mva
Årsgebyr fastledd avløp	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	25,27
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	125 000,00
Tømming av septiktank pr. m ³ inntil 3m ³	2033,37

Tømming av septiktank pr. m ³ over 3m ³	640,66
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn	542,90

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 – 350 m ²	600 m ³

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m².
Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³

280-299 m ²	560 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

c) Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett etter 01.07.2013 skal ha egen vannmåler. For fritidsboliger/hytter godkjent tilkoblet kommunalt vann- og/eller avløpsnett før 01.07.2013 kreves ikke vannmåler. For fritidsboliger/hytter hvor vannmåler ikke kreves blir vann- og avløpsgebyr stipulert etter tabell i § 3-4 a) og b). Disse fritidsboligene/hyttene kan velge å montere vannmåler.

Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³, Vann kr. 9,47 (kr. 11,84) og pr. m³ og avløp kr. 20,21 (kr.25,27) pr m³.

Svømmebasseng

For svømmebasseng på eiendom som ikke betaler etter målt forbruk, betales et tilleggsgebyr for vann (og/eller avløp) tilsvarende et årlig vannforbruk på:

40m³ for bassengvolum inntil 20m³
 80m³ for bassengvolum inntil 40m³
 120m³ for bassengvolum over 40m³

Renovasjon	2016 inkl. mva
Pr. beholder	2 839,00
Hytter/ sommerboliger	1 419,62
Hytter/ sommerboliger - felles container	1 236,06
Avstandstillegg:	
5-10m	105,32
10-15m	157,96
Tillegg pr. 5m over 15m	105,32

Feieavgift	2016 inkl. mva
For 1., 2. og 3. etg. piper	349,04
For 4. og 5. etg. piper	413,04

Andre kommunale gebyrer:

Parkering	2016 inkl. mva
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 1, kr/ time	22,57
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2, kr/ time	12,31
Årskort - Sone 1	15 390
Årskort - Sone 2	10 260

Salgs plasser pr. døgn *	2015 inkl. mva
Halden Torg	205,2

* Egen avtale ved langvarig leieforhold

Rokke Avfallsanlegg

Fra husholdninger	2016
Priser oppgitt pr. tonn	inkl. mva
Sortert avfall fra hjemmesortering	845,00
Trevirke	883,00
EE-avfall/ hvitevarer	0
Asbest og eternitt	0
PCB	0
Klorparafin vinduer	6 381,00
Farlig avfall fra husholdninger	0
Rene fyllmasser	0
papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	7,66
Jern og metall	208,30
Dekk på felg, pr. stk	65,40
Campingvogn, tilhenger	1 949,00

Fra næring	2016
Priser oppgitt pr. tonn	eks. mva
Næringsavfall blandet	1 559,00
Impregnert virke	1 870,50
Trevirke	706,50
Asbest og eternitt	1 559,00
PCB	1 247,00
Klorparafin vinduer	5 105,00
Farlig avfall fra næring	6 126,00
Lettere forurensede masser - kl.1 og 2	186,80
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	228,70
EE-avfall/ hvitevarer	0

Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	6,20
Jern og metall	166,50
Dekk på felg, pr. stk	52,00
Campingvogn, tilhenger	1 559,00

Rabatter for næringslivet:	
Leveransevolum	Rabatt i %
500 tonn - 1000 tonn	10 %
1000 tonn - 2000 tonn	20 %
2000 tonn - 3000 tonn	30 %
3000 tonn - 7000 tonn	40 %
> 7000 tonn	50 %

Kulturskolen

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Brukerbetaling, pris pr. måned	Elevavgift pr. skoleår 2016
Elevavgift	3 000
Makspris for familier	6 000

Biblioteket	2016
Gebyr ved for sen levering:	
Mistet lånekort	20
1. varsel (voksen/ barn)	45/10
2. varsel (voksen/barn)	75/30
3. varsel: Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr kr 100.	
Deretter inkasso	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer:

Remmen svømmehall	2016
Enkeltbad:	
Voksne	60
Barn (t.o.m. 15 år)	30
Studenter, pensjonister og trygdede	50
Rabattkort:	

12 klipp voksne	600
12 klipp barn, studenter og honnør	300
Leie av basseng - Uke/helg	250/400

Idrettshaller	2016
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	250
Barn/ungdom under 18 år	Gratis
Over 18 år	
Arrangementer - pr. time - helg	400

Brygga Kultursal	2016
Grunnleie pr. døgn inntil 10t	11 000
Grunnleie pr. time etter 10t	1 500
Lydanlegg - komplett	3 500
Lydanlegg - konferanse	2 000
Lysanlegg - enhetspris	2 500
Trålløst pr. sett	300
Prosjektor	300
Trommesett	300
Gitarforsterker	200
Bassanlegg	200
El.piano Yamaha CP 300	300
El.orgel Nord C2	300
Flygel Bösendorfer	3 000
Dansematter	150
Monitormiks	1 300
Recording	1 200
Bord og stoler	2 700
Fra 200 pers	15
Lydtekniker	3 650
Lystekniker	3 650
Timelønn etter 10 timer	500
Teknikere/Stagehands	340
Tono	10 000
Annonsering	1 200
Bill.salg eksternt	
Foyerbetjening/bill.salg	3 000

Kirker/kirkegårder (Kirkelig Fellesråd)	2016
Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21	
Festeavgift kistegrav	220
Festeavgift urnegrav	220
Kremasjonsavgift innenbys	2 500
Kremasjonsavgift utenbys	4 300
Utleie Immanuels kirke, konserter (arr. utenfor kommunen/kommersielle)	5 000
Utleie Immanuels kirke, konserter (lokale lag og foreninger)	2 500

Helse og sosial	2016
Egenbetaling hjemmehjelp	
Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
Inntektsnivå over 2G inntil 4G	255 pr. time
Inntektsnivå over 4G	288 pr. time
Abonnement (Over 8 timer pr mnd.):	
- Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
- Inntektsnivå 2G - 3G	1465,- pr mnd
- Inntektsnivå 3G - 4G	2190,- pr mnd
- Inntektsnivå 4G - 5G	2916,- pr. mnd

Kost	2016
Egenandel pr. mnd. - halv kost	2695
Egenandel pr. mnd. - hel kost	4415
Middag pr. porsjon	92

Trygghetsalarm	2016
Egenandel pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	231
Egenandel pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	275

Vask av tøy	2016
Egenandel pr. mnd.	138

Oppholdsbetaling i institusjon	2016
Korttidsopphold:	
Pr. døgn (statlig fastsatt maksimalsats) - lov om helsetj.)	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift

<u>Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)</u>	
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	fastsatt i forskrift
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	fastsatt i forskrift
Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen	

Leie av basseng ved Halden sykehjem, pr. time	2016
Grupper for voksne, med/ uten fysioterapeut, inntil 10 deltakere	400
Grupper for voksne, inntil 10 deltakere	400
Grupper med barn, utleie privat fysioterapeut	250
Videregående skoler pr. elev	50
Lag og foreninger	400
Enkelpersoner med ledsager	50
Enkelpersoner hvor to til tre bader sammen, pr. person	50

Bevillinger	2016
Skjenkebevilling enkelt anledning	350
Minstebeløp skjenkebevilling	4050
Minstegebyr salgsbevilling	1380
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	0,18
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	0,36
Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	1,00
Gebysats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	3,28

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Barnehager:

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2 og 50 % fra barn nr. 3.

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr. mnd.:

Brukerbetaling barnehage	2016
100 % plass	2 655,00
80 % plass (4 dager pr. uke)	2 390,00
60 % plass (3 dager pr. uke)	1 859,00
50 % plass (2/3 dager pr. uke)	1 593,00
40 % plass (2 dager pr. uke)	1 328,00
I tillegg betales det for kost maksimalt	300

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr mnd.:

Brukerbetaling SFO	201
100 % plass	2 475
75 % plass	1 980
50 % plass	1 485

I tillegg betales det for kost maksimalt	200
--	-----

Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr

gjeldende fra 1.januar 2016.

Vedtatt med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16.03.2012 nr.12 §§ 3 og 5 og lov mot vern om forurensning og om avfall av 13.03.1983 nr.6 § 23.

I tillegg til vann- og avløpsgebyr og gebyr for levering av septikslam kommer 25 % merverdiavgift. Gebyret inklusiv mva oppgis i parentes. Alle summer er avrundet til nærmeste hele krone.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder for alle abonnenter som er eller blir tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsnett i Halden kommune enten direkte eller via private ledninger.

Forskriften regulerer alle kommunale gebyr for å knytte seg til offentlig vann- og/eller avløpsnett.

Med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg og lov om vern mot forurensning fastsettes vann- og avløpsgebyr på grunnlag av NS 3940. For bolighus fratrekkes 20% av areal (BRA) før gebyr beregnes. For andre bygg beregnes gebyr etter areal (BRA) uten omregning.

Restriksjoner for vannforbruket eller kortere avbrudd i leveranse av vann eller mottak av avløpsvann gir ikke grunnlag for reduksjon i gebyrene.

Som avtalegrunnlag mellom gebyrpliktige i kommunen gjelder, hvis ikke annet er fastsatt i lov eller forskrift med hjemmel i lov, det til enhver tid godkjente «Standard abonnementsvilkår» i kommunen.

Gebyrsatser i denne forskrift vil være gjeldende for alle eiendommer i Halden kommune som er tilknyttet kommunalt vann og /eller avløp.

De gebyrsatser som fremkommer i kommunens forskrift om gebyr vedtas med virkning fra 01.01.2016.

Gebyr etter denne forskrift er ikke et enkelt vedtak og kan ikke påklages, jf. forvaltningslovens §28. En forskrift kan ikke fravikes av et forvaltningsorgan med mindre forskriften eller vedkommende hjemmelslov gir adgang til det, jf. forvaltningslovens §40.

§ 1-2. Definisjoner

- a) Med boenhet forstås i denne forskrift bygning/bolig/leilighet/fritidsbolig
- b) En selvstendig boenhet består av ett eller flere rom som er bygd eller ombygd privatbolig eller fritidsbolig/hytte for en eller flere personer. Boenheten må ha egen inngang (adkomst til rommene uten at en må gå gjennom en annen boenhet), bygningsarealet må være godkjent for varig opphold og ha tilgang til kjøkken og WC.
- c) Med næringsenhet forstås i denne forskrift et selvstendig lokale/egen enhet, som er benyttet til næringsvirksomhet. Næringer under samme tak og som ikke er fysisk adskilte og ikke selvstendige vil anses som en næringsenhet, f.eks kjøpesenter med felles inngang, felles gangareal m.m.
- d) Målt forbruk: Vannforbruket faktureres etter avlest vannmåler.
- e) Stipuler forbruk: Vannforbruket beregnes ut i fra bygningens bruksareal (BRA) i h.h.t. NS 3940. Tabell fastsatt av Halden kommune.
- f) Abonnent: Alle bo- og næringsenheter.

Kapittel 2. Tilknytningsgebyr

§2-1. Bestemmelser tilknytningsgebyr

I h.h.t. lov om kommunale vass- og avløpsanlegg kreves det tilknytningsgebyr for tilknytning til kommunens vann- og/eller avløpsnett.

- a) Tilknytningsgebyret betales for bebygd eiendom og ved førstegangsoppføring på eiendom som er eller blir tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett enten direkte eller via private ledninger.
- b) Det skal betales et tilknytningsgebyr pr. eiendom.
- c) For tilbygg/påbygg til bygg på eiendommen tilkommer ikke nytt tilknytningsgebyr. Dersom flere bo-/næringsenheter på eiendommen skal tilkobles gjelder bestemmelsene i kapittel 2 § 2-2 a)-c) og 2-3 a)-c).
- d) For eiendom der bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet eller brent ned betales ikke tilknytningsavgift dersom det er mindre enn 5 år siden bygning er revet eller brent ned. Dersom det er gått mer enn 5 år siden bygg ble revet/brent ned betales tilknytningsavgift i h.h.t. denne forskrift. Dersom det er flere bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp på eiendommen skal det ikke betales tilknytningsavgift dersom ikke alle bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet/brent ned.
- e) Alle fritidsboliger tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp skal betale tilknytningavgift etter satsene i §2-2 a)-c) og §2-3 a)-c).
- f) Kommunen skal sende faktura for engangsgebyr for tilknytning til abonnenten samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis. Dersom tilkobling ikke er skjedd innen utløpet av byggetillatelsens varighet kan tilknytningsgebyret kreves tilbakebetalt.

§2-2. Satser tilknytningsgebyret for vann.

- a) Kr. 10.000,- (kr. 12.500,- inkl. mva.) pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Kr. 50.000,- (kr. 62.500,- inkl. mva.) pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Kr. 100.000,- (kr. 125.000,- inkl. mva.) pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.

§2-3. Satser tilknytningsgebyret for avløp.

- a) Kr. 10.000,- (kr. 12.500,- inkl. mva) pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Kr. 50.000,- (kr. 62.500,- inkl. mva) pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Kr. 100.000,- (kr. 125.000,- inkl. mva) pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.

Kapittel 3. Årsgebyr

§3-1. Bestemmelser årsgebyr vann og avløp.

- a) Årsgebyr for vann og årsgebyr for avløp består begge av et fastledd og en variabel del. Fastledd er likt for alle, mens den variable delen betales for forbruk vann og forbruk avløp enten ut fra stipulert forbruk eller målt forbruk.
- b) Fastleddet for vann og avløp belastes alle bo- og næringsenheter som er tilknyttet det offentlige ledningsnettet. Gårdsbruk som både er boligenhet og næringsenhet skal ha ett fastledd for vann og ett fastledd for avløp. Ved flere boligenheter på gården skal det være ett fastledd vann og ett fastledd avløp pr. boenhet.
- c) Dersom en eiendom er tilknyttet kommunalt vann- og avløpsnett, men velger å bruke privat vannkilde må tilkoblingen til kommunalt vannledningsnett plomberes for at årsgebyr skal unngås. Plombering skal utføres av Halden kommune, teknisk drift. Dersom plombering ikke kan dokumenteres på rett måte skal årsgebyr i h.h.t. §3-2 betales. Ved tilknytning til privat vann og

kommunalt avløp kan årsgebyr avløp måles ved vannmåler på privat vann. Avløpet kan også stipuleres etter tabell i §3.4 a) og b)

- d) Midlertidig fritak for årsgebyr (fast og variabel del) gis kun dersom vannet stenges på hovedledning/klave, eller om første stoppekran plomberes. Ved eiendommer med flere boenheter hvor vannet til den enkelte enhet ikke kan stenges separat kan det ikke gis fritak for årsgebyr for en enkelt del.

§ 3-2. Satser årsgebyr

- a) Fastledd vann kr. 400,00 (kr. 500,00 inkl. mva.)
- b) Fastledd avløp kr. 400,00 (kr. 500,00 inkl. mva)
- c) Årsgebyr for vann kr. 9,47(kr. 11,84 inkl. mva.) pr. m³ målt eller stipulert forbruk.
- d) Årsgebyr for avløp kr. 20,21 (kr. 25,27 inkl. mva) pr. m³ målt eller stipulert forbruk.

§ 3-4. Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

§ 3-5. Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett etter 01.07.2013 skal ha egen vannmåler. For fritidsboliger/hytter godkjent tilkoblet kommunalt vann- og/eller avløpsnett før 01.07.2013 kreves ikke vannmåler. For fritidsboliger/hytter hvor vannmåler ikke kreves blir vann- og avløpsgebyr stipulert etter tabell i § 3-4 a) og b). Disse fritidsboligene/hyttene kan velge å montere vannmåler.

§ 3-6. Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Kapittel 4. Øvrige gebyr vann og avløp.

§4-1. Vanngebyr.

Vannavstenging:	kr. 0,00 (kr. 0,00 inkl. mva))
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning:	kr. 958,00 (kr. 1 149,60 inkl. mva)
Kommunal avlesing av vannmåler:	kr. 459,83 (kr. 574,79 inkl. mva)

§4-2. Avløpsgebyr.

Tømming av septikktank inntil 3m ³ :	kr. 1626,70 (kr. 2033,37 inkl. mva)
Tømming av septikktank pr. m ³ over 3m ³ :	kr. 512,53 (kr. 640,66 inkl. mva)
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem pr. tilsyn:	kr. 434,32 (kr. 542,90 inkl. mva)

Kapittel 5. Vannmålere.

§ 5-1. Bestemmelser for vannmåler

- a) De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³ vann kr. 9,47 (kr. 11,84 inkl. mva.) og pr. m³ og avløp kr. 20,21 (kr. 25,27 inkl. mva.) pr m³.

§ 5-2. Installasjon av vannmåler

- Anskaffelse og vedlikehold av vannmåler er abonnenten selv ansvarlig for og bekoster selv.
- Vannmåleren skal plasseres inne i bygningen så nær innføringen som mulig, og før første koblingsledning. Vannmåler bør plasseres i rom med sluk.
- Ansvarlig rørlegger skal melde installasjonen til kommunen på skjema som finnes på kommunens hjemmeside. Målnummer og målerstand må oppgis. For utskifting av vannmåler må disse data også oppgis for måler som demonteres. Det samme gjelder for måler i bygning som rives/utgår på annen måte.
- Ved overgang til målt forbruk er bindingstiden ett år.
- Dersom abonnenten ønsker å gå tilbake til stipulert forbruk kan endringen tre i kraft først når fakturert periode og bindingstiden på ett år er utløpt.
- Avregistrering av vannmåler skjer ved bruk av kommunens skjema for dette. Skjema ligger på kommunens hjemmeside.
- Dersom abonnenten mener at vannmåleren viser feil må abonnenten for egen regning besørge testing av vannmåleren i godkjent laboratorium. Dersom vannmåleren stopper eller viser feil er det abonnentens plikt å skifte eller reparere denne for egen regning. Forbruket vil i denne perioden stipuleres etter skjønn.
- Avlesning av vannmåler foretas en gang hvert år. Abonnenten foretar avlesning og melder inn til kommunen innen fastsatt frist. Kommunen har rett til å foreta kontrollavlesning av vannmåler.
- Dersom avlesning av vannmåler ikke utføres til bestemt tid eller data ikke meldes inn til kommunen stipuleres årsforbruket etter skjønn.

- j) Avregning av forbruk foretas kun ved årsskifte. Ved eierskifte må en eventuell fordeling ordnes av de involverte parter.
- k) Kommunen kan gi abonnenten pålegg om utbedring av defekt vannmåler innen angitt frist. For perioden vannmåler er defekt vil forbruk bli stipulert etter skjønn.

Kapittel 6. Svømmebasseng.

§6-1. Vannforbruk

For svømmebasseng på eiendom som ikke betaler etter målt forbruk, betales et tilleggsgebyr for vann tilsvarende et årlig vannforbruk på:

40m³ for bassengvolum inntil 20m³

80m³ for bassengvolum inntil 40m³

120m³ for bassengvolum over 40m³.

§6-2. Avløp fra basseng.

Avløp fra basseng på bolig- og fritids-/hytteeiendom skal ikke føres til kommunalt spillvannsnett. Avløp fra basseng på bolig- og fritids/hytteiendom kan tilkobles privat stikkledning overvann.

Dersom det blir fakturert etter målt forbruk (vannmåler) skal det monteres vannmåler på basseng for å få godkjent fratrekk avløp basseng. Det gis ikke fratrekk for avløp basseng dersom det blir fakturert etter stipulert forbruk.

Kap 10.5.3

Forskrift om betalingsregulativ for bygg-, plan, utslipps- og delings-, eiendomsregistrerings- og seksjoneringsaker.

HALDEN KOMMUNE

Plan, byggesak og geodata,

miljø og landbruk

Betalingsregulativ for bygge-, plan-, utslipps-, delings-, eigedsregistrerings og seksjoneringsaker

Gjeldende fra 01.01.2016

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

(Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eigedsregistrering (Matrikkellova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Vedtak: Halden kommunestyre xx.xx.xxxx

Kunngjort: Halden Arbeiderblad xx.xx.xxxx

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- § 1-1 Betalingsplikt
- § 1-2 Beregningstidspunkt
- § 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- § 1-4 Regulering av gebyr
- § 1-5 Timepris
- § 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- § 1-7 Urimelig gebyr
- § 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- § 1-9 Tilsyn
- § 1-10 Klageadgang

KAP. 2 PLANFORSLAG OG KONSEKVENsutREDNINGER

- § 2-1 Generelt
- § 2-2 Fritak for gebyr
- § 2-3 Detaljregulering
- § 2-4 Konsekvensutredninger
- § 2-5 Mindre reguleringsendringer
- § 2-6 Forlengelse av planvedtak
- § 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- § 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- § 3-1 Generelt
- § 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten krav om ansvarsrett
- § 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med krav om ansvarsrett
- § 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- § 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- § 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- § 3-7 Andre tiltak
- § 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- § 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- § 4-1 Søknad som fører til avslag
- § 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- § 4-3 Igangsetting uten tillatelse
- § 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

§ 5-1 Riving av bygninger og konstruksjoner

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

§ 6-1 Behandling av søknader om skilt- og reklameinnretninger

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

§ 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

§ 9-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg inntil 15 Pe (separat anlegg)

§ 9-2 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg mer enn 15 Pe (separat anlegg)

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

§ 10-1 Oppretting av matrikkelenhet

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter *forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10*.

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

§ 1-2 BEREKNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom enhet for plan, byggesak og geodata har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan enheten kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger:

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de enhver gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

Gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, beregnes etter medgått tid - jf. regulativet. Følgende timesatser skal benyttes:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	kr. 990,-
---------------	---------------	-----------

	Assistent	kr. 560,-
Feltarbeid:	Saksbehandler	kr. 990,-

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Kommunens tilsynsplikt er klarert i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Avdelingens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Halden kommunes klagenemnd for saker etter Forurensningsloven.

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

- Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal:

2-3-1	Areal mindre enn 5.000 m ²	kr. 117 000,-
2-3-2	Areal mellom 5.000 m ² og 10.000 m ²	kr. 149 000,-
2-3-3	Areal over 10.000 m ² betales pr. påbegynt 5.000 m ²	kr. 21 300,-

§ 2-4 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-4-1	For mindre reguleringsendringer	kr. 28 800,-
-------	---------------------------------	--------------

§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-5-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	kr. 28 800,-
-------	--	--------------

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jfr §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis.

§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 875 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

- Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd
For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 4 100,-
For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 2.050,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.
- Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:
Kr 4 100,- pr igangsettingstillatelse.

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og får fullt gebyr.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2
Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m 15 m ²	4 100	5 100
		BRA over 15 m ²	7 600	9 500
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m 15 m ²	4 100	5 100
		BRA 15 m ² - 50 m ²	7 600	9 500
		BRA 50 m ² - 70 m ²	11 300	14 100
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m 500 m ²	13 200	16 500
		BRA 500m ² - 1000 m ²	17 500	21 900
3-2-4	Andre tiltak etter Pbl § 20-2 – inkl. terrasse, veranda		4 100	5 100
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		4 100	5 100

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5.

Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		20 200	25 200
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		23 600	29 500
3-3-3	Tomannsbolig		33 800	42 200
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	16 900	21 100
		Tillegg pr. boenhet ut over 2	10 200	12 700
3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig – tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 - 50 m ²	7 600	9 500
		Utvidelser 50 – 100 m ²	11 300	14 100
		Utvidelser over 100 m ²	15 100	18 900
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større		15 100	18 900

	enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom			
3-3-7	Bruksendring fra bolig til annen bruk eller fra annet formål til bolig	For hver av de to første bruksenhetene	16 900	21 100
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2	10 200	12 700
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	4 100	5 100
		Store boligbygg	7 600	9 500
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	4 100	5 100
		Andre sammenføyninger i bolighus	7 600	9 500
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	10 200	12 700
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		4 100	5 100
3-3-13	Piper og andre mindre tekniske installasjoner		4 100	5 100

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3.

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

Næringsbygg/offentlige bygg/administrasjonsbygg/idrettsanlegg/store landbruksbygg mm

			Uten mangler	Med mangler
3-4-1	Nybygg	Arealer inntil 200 m ²	29 500	36 900
		Areal 200-500 m ²	47 600	59 500

		Areal 500-1000 m ²	77 700	97 100
		Areal 1000-3000 m ²	96 400	120 500
		Tillegg for arealer over 3000 m ² pr. påbegynt intervall á 100 m ²	1 000	1 300
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrullet 10 %		
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 50 %		
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 50 %		
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		7 600	9 500
3-4-6	Parkeringshus	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-7	Idrettshaller, svømmehaller m.m	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket For arealer <1000 m ² som §3-2-3	For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ² og under 2000 m ²	26 300	32 900
		For arealer ut over 2000 m ² BRA	35 000	43 800

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4
Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom i bygg med 4 etasjer eller mer	Pr påbegynt 100 m ² BRA	11 300	14 100
3-5-2	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom i bygg med 3 etasjer eller mindre	Pr påbegynt 100 m ² BRA	7 600	9 500
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	11 300	14 100
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	7 600	9 500
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	4 100	5 100
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	4 100	5 100

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			Uten mangler	Med mangler
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	Over 10 bruksenheter, pr bruksenhet	3 800	4 800
3-6-3	Offentlige VA-ledninger	Pr. påbegynt 100 løpemeter	7 600	9 500
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpemeter	8 300	10 400
3-6-5	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-6-6	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	Over 10 bruksenheter, pr. bruksenhet	3 800	4 800
3-6-7	Ventilasjonsanlegg, sprinkleranlegg, kulde- og varmepumpeanlegg med vannbåren varme eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer og andre bygg over 500 m² BRA		7 600	9 500
3-6-8	Privat avløpsrenseanlegg	Pr. anlegg	4 100	5 100
3-6-9	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	4 100	5 100

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			Uten mangler	Med mangler
3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)		15 100	18 900
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)		7 600	9 500
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter		8 300	10 400
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.		8 300	10 400
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng		7 600	9 500
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 8 000,-			
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr		7 600	9 500

	påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr. 60 000,-			
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur o.l.		4 100	5 100
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak		4 100	5 100
	Store damanlegg		15 100	18 900
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 10 løpemeter målt fra landfeste		11 300	14 100
3-7-11	Større brygger: 10-20 løpemeter		22 800	28 500
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste		34 200	42 800
3-7-12	Broer pr. påbegynte 10 løpemeter		15 100	18 900

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet eller regulert til "Spesialområde bevaring", og for andre bygg bygninger i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr		4 100
-------	--	-------------	--	-------

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 4 100,- og maksimalt gebyr kr 8 200,- pr tiltak.

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

§ 4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.		Minstegebyr	4 100
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.		Minstegebyr	4 100
4-1-3	Dersom endringssøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.		Minstegebyr	4 100

§ 4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging		Pr. time	990
-------	--	--	----------	-----

§ 4-3 IGANGSETTELSE UTEN TILLATELSE

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

§ 4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og pbl i forbindelse med:	Nybygg/opprettelse av ny eiendom		20 200
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom		13 200
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting med mer			10 200
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og 4-4-2			10 200
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1			50 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring			75 % av satsene over
4-4-6	Fravik/dispensasjon fra TEK 10			7 200

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

§ 5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2 beregnes det ikke gebyr for riving.

			Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner		4 100	5 100
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger		7 600	9 500
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²		11 300	14 100
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²		15 100	18 800

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

§ 6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

			Uten mangler	Med mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims		7 600	9 500
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger		7 600	9 500
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt		4 100	5 100

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

			Uten mangler	Med mangler
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring		4 100	5 100
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau		4 100	5 100
7-1-3	Småheis/trappeheis		4 100	5 100

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

			Uten mangler	Med mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan		6 100	7 400

8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan		3 000	3 800
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk		12 100	15 100
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparsell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen		2 500	3 100
8-1-5	For søknad om tillegg/endring		2 500	3 100

For dispensasjon i forbindelse med deling benyttes § 4-4.

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4, jf forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av avløpsvann, Halden kommune Østfold, 1.3.2007-1837.

9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	5 890
9-1-2	Avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	12 650
9-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 340
9-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 200
9-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	12 800
9-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 200
9-1-7	Prøvetaking og analysekostnader for mindre avløpsanlegg som må kontrolleres mer enn 2 ganger pr. år	1 600

KAP. 10 - Gebyrforskrifter etter lov om eiendomsregistrering (matrikkellova) av 17. juni 2005 nr. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkelloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 10 Oppretting av matrikkelenhet.

§ 10-1-1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn og matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Arealgebyr	2016
Areal fra 0 – 300 m ²	12 360
Areal fra 301 – 2000 m ²	26 650
Areal fra 2001 – 20.000m ² – pr påbegynt da.	3 090
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 500
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	990

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2016
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 10-1-2 Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2016
Areal fra 0 – 50 m ²	7 470
Areal fra 51 – 250 m ²	11 200
Areal fra 251 – 500 m ²	14 930
Areal fra 500-2000 m ²	26 650
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	3 090

§ 10-1-3 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2016
Volum fra 0 – 2000 m ³	26 650
Volum fra 2001 – 20.000m ³ pr. påbegynt 1000m ³ .	3 090

Volum over 20.001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000m ³ .	1 500
---	-------

§ 10-1-4 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 10-1-5. Innløsning av festegrunn

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948 eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling

Gebyret for dette settes til	6 820
------------------------------	-------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter § 10-1-1

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til § 11-1-1 (Tidligere midlertidig forretning) kr 6 820,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 10-2-1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 11-1-1

§ 10-2-2 Gebyr til kommunen når oppmålingsforretningsarbeidet delvis blir utført av

kommunen, delvis av andre

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for Statens vegvesen 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for Statens vegvesen 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-3-1 Grunneiendom

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 - 250m ²	11 200
Areal fra 251 - 500m ²	18 540

§ 10-3-2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³

Areal fra 0 - 250m ³	14 290
Areal fra 251 - 1000m ³	17 380

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-4-1 Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift

Areal fra 0 - 250m ²	18 540
Areal fra 251 - 500m ²	30 920
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500m ² medfører en økning av gebyret på	4 370

§ 10-4-2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 - 250m ³	18 540
Volum fra 251 - 500m ³	30 920
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500m ³ medfører en økning av gebyret på	4 370

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For inntil 2 punkter	5 540
For overskytende grensepunkter pr punkt	640

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller

klarlegging av rettigheter

For inntil 2 punkter	11 200
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 450
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftsfomål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8 000 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

Matrikkelbrev inntil 10 sider	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

- a. Sak som krever befaring; fem rettsgebyr
- b. Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

Gebyr fastsettes etter reglene i § 10-1-2.

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag. (Kommer ny søknad på et seinere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Forskrift om anløpsavgift

GJELDENDE FRA 1. JANUAR 2016

Hjemmel: Fastsatt av Halden kommunestyre den 19.12.2015 med hjemmel i lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (havne- og farvannsloven) §25 og forskrift 20.12. 2010 nr 1762: Forskrift om kommunenes beregning og innkreving av anløpsavgift.

§1 (virkeområde)

Anløpsavgiften gjelder innenfor kommunegrensene til Halden kommune– betegnet avgiftsområdet Halden havn. Forskriften regulerer beregning og innkreving av anløpsavgift.

§2 (avgiftsplikt)

Fartøy som anløper avgiftsområdet Halden havn skal betale anløpsavgift. Anløpsavgiften skal ilegges per anløp. Med et anløp menes en inn- og utseiling. Ved flere anløp til havn i kommunen i løpet av samme døgn, ilegges avgift kun en gang.

Unntatt fra plikt til å betale anløpsavgift er:

- a) fartøy med største lengde under 15 meter
- b) bergings- og isbryterfartøyer i forbindelse med berging og isbryting
- c) orlogsfartøy, norske og utenlandske
- d) Kystverkets fartøy i forbindelse med arbeid i farvannet
- e) fartøy som anløper havn på grunn av skade eller nødstilstand og fartøyet ikke laster, losser eller tar om bord passasjerer
- f) fartøyer som passerer avgiftsområdet uten å anløpe eller ankre i avgiftsområdet Halden havn

Halden havn kan fritta andre fartøy enn de som er nevnt i andre ledd fra plikten til å betale anløpsavgift.

§ 3. (kostnader som dekkes av anløpsavgiften)

Anløpsavgiften dekker kommunens kostnader knyttet til sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, samt utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette vil være kostnader til navigasjonsinnretninger, investeringer og vedlikehold i farleden, fjerning av hindringer i farvannet, oppsynsfunksjoner, isbryting og fastsettelse og håndhevelse av ordensforskrifter.

§ 4. (beregning av anløpsavgift)

Anløpsavgiften beregnes på bakgrunn av fartøyets bruttotonnasje (BT) slik den er angitt i fartøyets internasjonale målebrev som er i henhold til Den internasjonale konvensjonen om måling av fartøyer av 1969. Dersom fartøyets BT ikke fremgår av målebrevet, fastsettes denne av administrasjonen i Halden havn basert på beregning av BT for tilsvarende fartøy.

Prisliste

Anløpsavgiften betales etter følgende satser:

Av de første	1000 BT	kr 0,80
Av de neste	2000 BT	kr 0,70
Av de neste	2000 BT	kr 0,50
Av de neste	5000 BT	kr 0,40
Av de neste	10000 BT	kr 0,30
Av de neste	10000 BT	kr 0,10
Av de neste	20000 BT	kr 0,10
Av de neste	50000 BT	kr 0,10

Minsteavgift fastsettes til kr 1500,- for alle typer fartøy som omfattes av krav om å betale anløpsavgift.

For fartøyer som anløper hyppig, kan administrasjonen bestemme at det bare skal betales avgift for et bestemt antall anløp i en kalendermåned. Det kan dessuten fastsettes månedsavgift.

Fartøyer som hovedsakelig oppholder seg i havnen uten å forlate avgiftsområdet, betaler avgift for sin bruk av farleden og havnen. Avgiften kan regnes på måneds- eller årsbasis, og det bør skjelnes mellom fartøyer i stadig fart og henliggende fartøy.

§ 5. (rabattordninger)

Halden havn kan fastsette rabattordninger, herunder årsavgift eller sesongavgift.

§ 6. (klage)

Enkeltvedtak som treffes etter forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans for vedtak fattet av Halden havn.

§ 7. (ikrafttredelse)

Forskriften trer i kraft 1. januar 2016.

GENERELLE BESTEMMELSER

Innledning

Ny havnelov er iverksatt fra og med 1. januar 2010, med overgangsbestemmelser for 2010 og 2011. Ny lov innebærer, med unntak av anløpsavgiften, mulighet for fri prissetting for havnens salg av varer og tjenester.

Formål

Avgifter og vederlag skal sammen med havnens øvrige inntekter bringe tilveie de midler havnen trenger til administrasjon, drift, vedlikehold og nødvendig utbygging av anlegg og installasjoner m.v.

Prisliste

Prislisten er bygd opp etter lov om havner og farvann av 17. april 2009 nr. 19.

Periode

Prislisten gjelder for budsjettåret.

Rabattordninger

Administrasjonen kan fastsette rabattordninger.

Beregningsgrunnlag for varegebyr

Beregningsgrunnlag for vare er dens vekt i metriske tonn. Volumgods regnes om til vektenhet ikke mindre enn $1 \text{ m}^3 = 0,5 \text{ tonn}$. For containere og andre lastebærere kan det nyttes enhetspris pr. container eller lastebærer.

Beregningsgrunnlag for passasjergebyr

Passasjergebyr beregnes pr. passasjer.

Oppkreving av vederlag og gebyrer

I forbindelse med bruk av offentlige kaier, arealer og innretninger, kan administrasjonen pålegge havneoperatøren å oppkreve vederlag og gebyrer på vegne av havna.

Faste avtaler om leie av hele eller deler av kaianlegg og andre havneinnretninger

Administrasjonen kan inngå faste leieavtaler for hele eller deler av et offentlig kaianlegg eller havneinnretninger. Leiebeløpet skal dekke de kostnader som kan henføres til leieobjektet og bruken av dette.

Ettergivelse og nedsettelse

Administrasjonen kan, når særlige omstendigheter foreligger, bestemme at påløpte vederlag og gebyrer i enkelte tilfeller nedsettes eller ettergis. Administrasjonen kan helt eller delvis ettergi påløpte vederlag og gebyrer.

1 KAIVEDERLAG

a. Kaivederlaget svares pr. påbegynt døgn liggetid.

b. Liggetiden regnes fra fartøyet fortøyer og inntil det kaster loss. Del av døgn på 6 timer eller mindre regnes for $\frac{1}{2}$ døgn. Det betales dog alltid kaivederlag for minst 1 døgn.

For fartøyer som etter ordre fra havneoppsynet, må forhale fra kaien for å gi plass for annet fartøy og deretter legger til kaien igjen, regnes liggetiden som om fartøyet hele tiden har ligget ved kaien. Men hvis fraværet fra kaien overstiger 3 timer, skal det skje tilsvarende fradrag i den beregnede totale liggetid. Skifter et fartøy fra en plass ved offentlig kai til en annen, uten i mellomtiden å ha vært utenfor havnedistriktets grenser, blir liggetiden å beregne som om fartøyet hadde ligget ved kaien uten avbrytelse.

c. Administrasjonen kan bestemme at det skal betales kaivederlag bare for et bestemt antall anløp i løpet av en kalendermåned og det kan også fastsettes månedsgebyr.

d. Et fartøy som fortøyer utenfor et annet fartøy som ligger ved kaien, skal betale kaivederlag som om skipet var fortøyd til kaien.

e. Administrasjonen fastsetter minste vederlag pr døgn til kr. 750,- for alle typer fartøy som skal betale kaivederlag, maksimalt kaivederlag pr døgn fastsettes til kr 7 500,-

1.1 PRISLISTE FOR KAIVEDERLAG

Halden Havn bruker fartøyets BT som beregningsgrunnlag for kaivederlag.

Dersom BT for et fartøy ikke er oppgitt i målebrev, bestemmes dette av administrasjonen etter skjønn. Det betales en flat sats pr. BT + Kr 500,- det første døgnet.

Kaivederlag: kr 0,50 pr. BT

a. Det totale gebyret avrundes oppad til hel krone.

b. For fartøyer i kortere rute med flere anløp i døgnet, beregnes det gebyr bare en gang for hvert døgn kaiplass har vært benyttet.

c. Halden Havn kan gi rabatt når særlige forhold tilsier det, dog aldri under fastsatt minstepris.

d. Rutegående container og linjeskip gis en reduksjon på 50 %, jf. pkt c.

1.2 PRISER FOR FARTØYER SOM ER TILSTÅTT STASJONSPASS

Fritidsbåter som fortøyer ved offentlig kai, skal innhente administrasjonens tillatelse.

Fritidsbåter og fartøyer som hovedsakelig benyttes innenfor kommunens sjøområde, kan etter administrasjonens nærmere bestemmelser tilstås stasjonsplass og skal i så tilfelle betale pr. løpemeter i henhold til prisliste.

Fartøyer som er tilstått stasjonsplass, skal når de losser/laster, går med betalende passasjerer betale kaivederlag etter ordinære satser.

Selv om et fartøy er tilstått stasjonsplass må det finne seg i å bli anvist annen kaiplass når administrasjonen forlanger det.

Fartøyer som hovedsakelig brukes innenfor kommunens sjøområde og som er tilstått stasjonsplass, betaler kr. 51,- pr. l/meter + 20% fartøyslengde pr. måned

Halden havn kan kreve opplysninger fra privat kaieier eller driftsansvarlig.

1.3. VAREVEDERLAG

a. Varegebyr gjelder for alle varer som fraktes med skip til eller fra havnen over offentlig kai.

b. For varer som ankommer havnen i transitt og som videreforsendes med fartøy, beregnes varegebyr kun en gang.

c. Varegebyr pålegges også varer som overføres fra et fartøy til et annet uten å passere kaianlegget.

- d. Varegebyret for inngående varer påhviler varemottaker, og for utgående varer påhviler gebyret vareavsender. Dette er ikke til hinder for at Halden havn kan avtale med lokal representant for vareeier om annen form for innkreving av varegebyr eller at gebyret innberegnes i frakten.

TYPE GODS PRIS ENEHET

Flytende bulkvarer	Kr 5,00	Pr. tonn
Tørre bulkvarer	Kr 9,25	Pr. tonn
Trelast og tømmer	Kr 7,50,-	Pr. tonn
Varer i container	Kr 185,-	Pr. container
Kjøretøy	Kr 90,-	Pr. kjøretøy
Øvrige varer	Kr 12,05	Pr. tonn

Volumgods regnes om til vektenhet ved at 2 kubikkmeter ikke skal være mindre enn 1 tonn.

Varevederlag dekker lagring av varer på kai eller arealer inntil 48 timer etter endt lossing.

Av varer som blir liggende over 48 timer etter endt lossing plikter varemottager eller varesender å betale til Halden havn for hvert døgn etter følgende takster:

På åpent areal for den etterfølgende tid kr. 2,50 pr. m ² pr. døgn
Containere m/last kr. 50,00 pr. TEU pr. døgn

Når varer ønskes lagret på kai i lengre tid enn 48 timer etter endt lossing kan Halden Havn etter søknad gi tillatelse til slik lagring etter følgende takster:

UTEAREAL: Kr. 7,50 pr. m ² pr. mnd.
Redskap, herunder trucker paller, tilhengere lasteflak tilhørende trafikanter Kr 12,- m ² /mnd

Lagringstid under 7 dager etter endt utlossing regnes som ½ måned. Ellers regnes hele måneder.

Belastningen på kaiene / uteareal må begrenses til det enhver tids gjeldende akseltrykk/tillatt belastning tonn pr. m² på kaiene.

Årsavgift for næringsvirksomhet i sjø ved offentlig kai	Kr 90,- pr m ² pr år
---	---------------------------------

Vederlag for jernbanevogner og kjøretøyer

Jernbanevogner som lastes/losses på havnevesenets spor	Kr 92,- pr vogn
For alle kjøretøyer som parkeres på soneparkering	Kr 67,- pr transportenhet/døgn
Etter søknad:	
Parkeringsplass innenfor havnevesenets område	
Lastebiler, tilhengere (pr enhet)	Kr 3 400,- pr år

4 Salg av varer og tjenester

4.1 Salg av ferskvann

Til skip og vannbåter m.v. etter målt kvantum enten gjennom måler eller ved	
påfylling av en på forhånd peilet tank av bestemt innhold, per m ³ :	kr 40,00
Minstepris pr. levering	kr 800,00

Vannlevering skjer normalt i havnens åpningstid.

Ved levering av vann på lørdager, søndager og helligdager eller etter ordinær arbeidstid på hverdager, blir vannfyllerens overtidsbetaling belastet mottakeren gjennom tillegg på regningen.

5 ISPS-gebyr mv.

Gjeldende ISPS-gebyr og avfallsgebyr (skipsrenovasjon) i Halden havn eks. mva.

Type gebyr	Sats	Enhet
ISPS –SKIP:		
Alle skip	Kr 150,-	Pr. anløp
ISPS-VARER		
Container med varer	Kr 10,-	Pr container
Kjøretøy	Kr. 5,-	Pr kjøretøy
Øvrige varer	Kr 0,50	Pr tonn
ADGANGSKORT		
Årsgebyr for ID/adgangskort	Kr 300,-	Pr. kort
Vederlag for renovasjon	kr 115,-	Pr anløp.

6. Bruk av havnevesenets mannskap, havnebåt og traktor mv.

Priser eks mva:		
Traktor/truck/lift:	Kr 600,-	Pr time
Havnebåt:	Kr 1 000,-	Pr time
Lekter:	Kr 1 000,-	Pr uke
Arbeidsflåte katamaran	Kr 1 000,-	Pr døgn
Pris mannskap:		
Arbeid hverdager kl. 07-15	Kr 400,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl 15-21	Kr 600,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl 21-07	Kr 800,- pr person	Pr time
Lørdag/søndager kl 00-24	Kr 800,- pr person	Pr time

Gjestehavn og småbåtanlegg

1 Gjestehavnen

Døgnavgift	Pris lavsesong 1/3-19/6 og 15/8-31/10	Pris Høysesong 20/6-
-------------------	--	-----------------------------

			15/8
Under 10 m (33 f)		150	250
10-12 m (33-40 f)		200	300
12-15 m (40-50 f)		250	350
15-20 m (50-60 f)		350	450
20-25 m (60-75 f)		450	550
Over 25 m (75 f)		Egen avtale (meldepliktig fartøy)	Egen avtale (meldepliktig fartøy)

2 Småbåthavnene

Båtplasser		Pris 3 meter	Pris 3,5- 4,5 meter
Verven		6000	8000
Langbrygga, Sundsbrygga og broovergangen		6000	8000
Felleskjøpet Longside + longside ved Langbrygga og Sundsbrygga			850 pr. meter + 2000 vinterleie
Grønmland og Tista for øvrig		6000 + 2000 vinter	8500 + 2000 vinter
Tista Longside			850 pr. meter + 2000 vinter
Gjestehavn øst Helårsplasser og del av gjestehavn			8500 + 8000 vinter i bobleanlegg
Opplag på land			350 pr m

Barnehagetakster Halden kommune

Med virkning fra 1.januar 2016.

	Hel plass	80 % plass 4 dager pr. uke	60 % plass 3 dager pr.uke	50 % PLASS 2 / 3 dager pr.uke	40 % plass 2 dager pr.uke
Inntekt større enn Kr. 473 000	2 655	2 390	1 859	1 593	1 328

1. **Fra 1. mai 2015** skal ingen familier betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass.
2. Foreldrebetalingen er også begrenset av maksimalprisen, som fra 1. jan. 2016 er **2 655** kroner per måned.
3. Betaling for en plass i barnehage kan ikke være høyere enn en maksimalgrense som fastsettes årlig. Dette gjelder alle typer barnehager, uavhengig om de er offentlige eller private.
4. Maksimalgrensen blir fastsatt i Stortingets årlige budsjettvedtak.
5. Foreldrebetalingen beregnes ut fra husholdningens **samlede skattepliktige kapital- og personinntekt**. Som en husholdning regnes ektefeller, registrerte partnere og samboere. Som samboere regnes to ugifte personer over 18 år som bor sammen, og som har bodd sammen i et ekteskapslignende forhold i minst 12 av de siste 18 månedene, eller har felles barn. Bor et barn fast hos begge foreldrene, skal foreldrebetalingen beregnes ut fra inntekten i husholdningen der barnet er folkeregistrert.
6. I tillegg betales det kr. 300 pr.mnd. for kost. (80%-240,-, 60%-180,-, 50%-150,- og 40%-120,-)

7. Med virkning fra **1.august 2015** gis det gratis kjernetid 20 timer per uke for 4 og 5 åringer og for barn med utsatt skolestart. Inntektsgrensen for å få innvilget dette, er satt til kr. **405 000**.
8. Søskensmoderasjon er 30 % av full takst for barn nr. 2 og 50 % for barn nr. 3 og flere.
9. Det betales for opphold i 11 måneder. Det betales ikke for juli måned.
10. Unnlatelse av oppholdsbetaling i **en** måned medfører oppsigelse av barnehageplassen. Oppsigelsestiden er 14 dager fra den dag oppsigelsen er postlagt.
11. Restanse av oppholdsbetaling ved nytt barnehageår medfører at barnehageplassen ikke fornyes.
12. Oppsigelsestiden fastsettes til to måneder.
Oppsigelse av barnehageplass skal skje skriftlig fra den 1. i hver måned på kommunens barnehageportal, evt. skriftlig til barnehagen, Postboks 150, 1751 Halden.